

Analýza makroekonomického prostředí a konkurenceschopnosti ekonomik Visegrádské čtyřky zasažených pandemií COVID-19

Adam Ondriaš

Bakalářská práce
2021

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav ekonomie

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Adam Ondriaš**
Osobní číslo: **M18315**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management a ekonomika**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Analýza makroekonomického prostředí a konkurenceschopnosti ekonomik Visegrádské čtyřky zasažených pandemií COVID-19**

Zásady pro vypracování

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Zpracujete literární řešení zdrojů k problematice makroekonomické komparace národních ekonomik a podmínek konkurenceschopnosti zemí Visegrádské čtyřky.

II. Praktická část

- Analyzujte makroekonomické prostředí a konkurenceschopnost ekonomik Visegrádské čtyřky zasažených pandemií COVID-19.
- Navrhněte strukturu doporučení pro zlepšení makroekonomického prostředí a zvýšení konkurenceschopnosti ekonomik Visegrádské čtyřky.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: **cca 40 stran**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**
Jazyk zpracování: **Slovenština**

Seznam doporučené literatury:

CZESANÝ, Slavoj a Zdenka JOHNSON. *Ekonomický cyklus, hospodářská politika a bohatství zemí*. 1. V Praze: Oeconomica, 2012, 236 s. ISBN 978-802-4518-633.
JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2017, 368 s. ISBN 978-80-271-0251-8.
KRUGMAN, Paul a Robin WELLS. *Macroeconomics*. 4. New York: Worth Publishers, 2015, 690 s. ISBN 978-1-4641-1037-5.
MOSS, David A. *Concise guide to Macroeconomics: What Managers, Executives, and Students Need to Know*. 2. Boston: Harvard Business School Publishing, 2014, 223 s. ISBN 9781625271976.
ROJÍČEK, Marek, Vojtěch SPĚVÁČEK, Jan VEJMĚLEK, Eva ZAMRAZILOVÁ a Václav ŽDÁREK. *Makroekonomická analýza: teorie a praxe*. 1. Praha: Grada, 2016, 544 s. ISBN 978-80-247-5858-9.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Martin Mikeska, Ph.D.**
Ústav ekonomie

Datum zadání bakalářské práce: **15. ledna 2021**
Termín odevzdání bakalářské práce: **18. května 2021**

L.S.

doc. Ing. David Tuček, Ph.D.
děkan

Ing. Kamil Dobeš, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 15. ledna 2021

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové/bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové/bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

Jméno a příjmení:

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Táto bakalárska práca sa zaoberá analýzou dopadu pandémie COVID-19 na konkurencieschopnosť makroekonomického prostredia krajín Vyšehradskej štvorky. Cieľom teoretickej časti bolo vypracovanie literárnej rešerše vzťahujúcej sa na konkurencieschopnosť makroekonomického prostredia a formulovanie teoretických základov pre spracovanie praktickej časti. Cieľom praktickej časti bolo stanovenie ekonomického vývoju krajín Vyšehradskej štvorky v rokoch 2013 až 2020, popis priebehu pandémie COVID-19 a analýza vývoju ekonomiky počas rokov 2019 a 2020. Na analýzu vývoju ekonomiky počas pandémie boli použité kvartálne a mesačné dáta hlavných makroekonomických ukazovateľov. Na základe analýzy ekonomického dopadu pandémie COVID-19 boli navrhnuté odporúčania, ktoré sú zamerané na zvýšenie pripravenosti proti nečakaným krízam a na odstránenie ekonomických následkov, ktoré boli spôsobené pandemiou.

Kľúčové slova: Pandémia COVID-19, makroekonomické prostredie, Vyšehradská štvorka, konkurencieschopnosť

ABSTRACT

This bachelor work is focused on the analysis of COVID-19 pandemic impact on competition of macroeconomical environment of countries of Visegrad four. The aim of the theoretical part was processing literature search focused on competition of macroeconomical environment and formulation of the theoretical basis for the practical part. The aim of the practical part was the description of the economical evolution of the Visegrad four countries from 2013 to 2020, a description of the course of the COVID-19 pandemic, and an analysis of the evolution of the economy in years 2019 and 2020. For the analysis of economic evolution quartal and monthly data of main macroeconomical indicators were used. Based on the analysis of the economic impact of the COVID-19 pandemic, recommendations were made. These recommendations are focused on an increase of readiness against unexpected crises and removal of the economic impact that was caused by the pandemic.

Keywords: Pandemic COVID-19, macroeconomical environment, Visegrad four, competition

Týmto by som sa chcel poďakovať svojmu vedúcemu bakalárskej práce Ing. Martinovi Mikeskovi, Ph.D. za odborné vedenie pri spracovaní bakalárskej práce, ľudský a zároveň profesionálny prístup a cenné rady ktoré mi boli poskytnuté v priebehu jej spracovania.

Prehlasujem, že odovzdaná verzia bakalárskej práce a verzia elektronická nahraná do IS/STAG sú totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČASŤ	11
1 KONKURENCIESCHOPNOSŤ A JEJ ÚROVNE.....	12
1.1 TEORETICKÉ POZADIE NÁRODNEJ KONKURENCIESCHOPNOSTI	12
1.2 KONKURENCIA NA MAKROEKONOMICKEJ ÚROVNI.....	13
1.2.1 Pohľady na meranie makroekonomickej komparácie	14
1.3 MOŽNOSTI MERANIA KONKURENCIESCHOPNOSTI	15
2 HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT	16
2.1 NOMINÁLNY A REÁLNY HDP	16
2.1.1 HDP na jedného obyvateľa	17
2.1.2 Agregátny dopyt a agregátna ponuka.....	17
2.2 DETERMINANTY OVPLYVŇUJÚCE EKONOMICKÝ RAST.....	19
2.3 ALTERNATÍVY KU HDP	20
3 NEZAMESTNANOSŤ	22
3.1 DRUHY NEZAMESTNANOSTI	22
3.2 PRIROZENÁ NEZAMESTNANOSŤ	24
3.3 DÔSLEDKY NEZAMESTNANOSTI.....	25
3.4 ZNIŽOVANIE NEZAMESTNANOSTI.....	26
4 INFLÁCIA	27
4.1 MERANIE MIERY INFLÁCIE	27
4.2 PRÍČINY INFLÁCIE	28
4.2.1 Dopytová inflácia	29
4.2.2 Ponuková inflácia.....	30
4.3 FORMY INFLÁCIE.....	31
4.3.1 Mierna inflácia	31
4.3.2 Cválajúca inflácia.....	31
4.3.3 Hyperinflácia.....	32
4.4 DÔSLEDKY INFLÁCIE	32
5 PLATOBNÁ BILANCIA.....	33
5.1 ŠTRUKTÚRA PLATOBNEJ BILANCIE	34
5.1.1 Bežný účet.....	34
5.1.2 Kapitálový účet	35
5.1.3 Finančný účet	35
6 EKONOMICKÝ CYKLUS	36
6.1 FÁZY EKONOMICKÉHO CYKLU	36

6.2	EKONOMICKÉ CYKLY PODĽA DĹŽKY TRVANIA	37
7	HOSPODÁRSKE POLITIKY	38
7.1	FIŠKÁLNA POLITIKA	38
7.1.1	Funkcie fiškálnej politiky.....	39
7.2	MONETÁRNA POLITIKA	39
7.2.1	Nástroje monetárnej politiky.....	40
II	PRAKTICKÁ ČASŤ.....	41
8	EKONOMICKÝ VÝVOJ KRAJÍN V4.....	42
8.1	POROVNANIE VÝVOJU REÁLNEHO HDP KRAJÍN V4	42
8.2	POROVNANIE VÝVOJU HDP NA JEDNÉHO OBYVATEĽA KRAJÍN V4.....	43
8.3	POROVNANIE VÝVOJU INFLÁCIE KRAJÍN V4	45
8.4	POROVNANIE ZMENY NEZAMESTNANOSTI KRAJÍN V4.....	47
8.5	POROVNANIE VÝVOJU PLATOBNEJ BILANCIE BEŽNÉHO ÚČTU KRAJÍN V4	48
8.6	POROVNANIE VÝVOJU HDI KRAJÍN V4.....	50
9	PRIEBEH PANDÉMIE COVID-19 V KRAJINÁCH V4.....	52
9.1	PRIEBEH PANDÉMIE COVID-19 V ČESKU	55
9.2	PRIEBEH PANDÉMIE COVID-19 V MAĎARSKU	57
9.3	PRIEBEH PANDÉMIE COVID-19 V POĽSKU.....	59
9.4	PRIEBEH PANDÉMIE COVID-19 NA SLOVENSKU	61
10	MAKROEKONOMICKÝ DOPAD PANDÉMIE COVID-19 NA ŠTÁTY V4.....	63
10.1	VÝVOJ REÁLNEHO HDP V KRAJINÁCH V4 POČAS PANDÉMIE COVID-19.....	63
10.2	VÝVOJ INFLÁCIE V KRAJINÁCH V4 POČAS PANDÉMIE COVID-19.....	67
10.3	VÝVOJ NEZAMESTNANOSTI V KRAJINÁCH V4 POČAS PANDÉMIE COVID-19	68
10.4	VÝVOJ PLATOBNEJ BILANCIE V KRAJINÁCH V4 POČAS PANDÉMIE COVID-19	71
10.5	VÝVOJ ZADĹŽENOSTI V KRAJINÁCH V4 POČAS PANDÉMIE COVID-19.....	73
10.6	MAKROEKONOMICKÝ DOPAD PANDÉMIE NA KONKURENCIESCHOPNOSŤ KRAJÍN V4.....	75
11	ODPORÚČANIA.....	76
	ZÁVER	78
	ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	79
	ZOZNAM POUŽITÝCH SYMBOLOV A SKRATIEK.....	84

ZOZNAM OBRÁZKOV	85
ZOZNAM TABULIEK	86
ZOZNAM GRAFOV	87
ZOZNAM PRÍLOH.....	88

ÚVOD

Cieľom tejto bakalárskej práce je preskúmať dopad pandémie, ktorá bola spôsobená ochorením COVID-19 na konkurencieschopnosť makroekonomického prostredia krajín Vyšehradskej štvorky. Pritom sa zamerať na ekonomický vývoj pred pandémiou, popísať priebeh pandémie a analyzovať jej dopad na ekonomické výsledky.

Tému svojej bakalárskej práce som si vybral, pretože si myslím, že je zaujímavé pozorovať ekonomický vývoj krajín. To, ako sa im darí, v čom sú dobré a prosperujúce a na druhú stranu v čom sa môžu zlepšiť. Sledovanie takéhoto vývoju nám dokáže povedať veľmi veľa o fungovaní krajiny a o štýle jej politiky. O to zaujímavejšie je pozorovanie krajín, ktoré čelia neočakávanej kríze akou je pandémia. Ekonomický vývoj vtedy zmení svoj trend, a preto musia štáty rýchlo reagovať. Reakcia každého z nich je iná a len koniec krízy ukáže, ktoré rozhodnutia fungovali a ktoré naopak priniesli škodu.

Cieľom teoretickej časti bakalárskej práce je vymedziť pojem konkurencieschopnosť v makroekonomickom prostredí a oddeliť ho od konkurencieschopnosti v mikroekonomickom prostredí. Dôležité je taktiež podrobné priblíženie pojmov hrubý domáci produkt, nezamestnanosť, inflácia, platobná bilancia a ekonomický cyklus. Tieto všetky ukazovatele dostatočne približujú a opisujú makroekonomické prostredie a jeho aspekty. V neposlednom rade je dôležité zamerať sa na hospodárske politiky štátu, pretože na ich základe prijíma každá krajina politické a ekonomické rozhodnutia, ktoré vo veľkej miere ovplyvňujú jej budúcnosť.

Cieľom praktickej časti je popísať ekonomický vývoj v krajinách Vyšehradskej štvorky medzi rokmi 2013 až 2020 pre lepšie pochopenie ekonomického trendu, s ktorým krajiny do pandémie vstupovali. Nasleduje opis pandemickej situácie vo všetkých štyroch krajinách, kde je kladený dôraz na dĺžku núdzového stavu a opatrení. V ďalšej kapitole sa zameriavam na samotnú analýzu dopadu pandémie a podrobnejšie popisujem vývoj hlavných makroekonomických ukazovateľov počas rokov 2019 a 2020.

Bakalárska práca má následne za úlohu priniesť konštruktívne odporúčania pre krajiny Vyšehradskej štvorky. Tu som sa zameril na zavedenie legislatívnych opatrení a na dôležitosť správneho čerpania finančných zdrojov, ktoré budú krajinám Vyšehradskej štvorky ponúknuté z EÚ. Rovnako som sa zameril na individuálne odporúčania pre jednotlivé krajiny, pri ktorých som sa zameril na investovanie do najviac postihnutých oblastí.

I. TEORETICKÁ ČASŤ

1 KONKURENCIESCHOPNOSTĚ A JEJ ÚROVNE

Pojem makroekonomická konkurencieschopnost' sa v ekonomike pohybuje už určitú dobu. Na začiatku sa nebrala veľmi vážne z dôvodu ťažkého merania a množstva makroekonomických ukazovateľov, ktoré by sa do výpočtu mohli započítat'. Mnohí ekonómovia prišli s rôznymi definíciami, ktoré sa však od seba názorovo líšia. Konkurencieschopnosť sa dá vnímat' na rôznych úrovniach a členit' z rôznych hľadísk a pohľadov.

Melecký a Staníčková (2015, s. 118) hovoria o komplexnosti definície konkurencieschopnosti. To, že sa na tento problém môžeme pozerat' z rôznych pohľadov, generuje mnoho odlišných definícií. Pri definícií je dôležité prihliadať na subjekty, ktorých konkurencieschopnosť chceme definovat'.

1.1 TEORETICKÉ POZADIE NÁRODNEJ KONKURENCIESCHOPNOSTI

Odborný časopis Medzinárodné vzťahy (2012, s. 59 - 61) hovorí, že makroekonomická konkurencieschopnosť je veľmi úzko spätá s tou mikroekonomickou, čiže tou na podnikovej úrovni. Je to spôsobené tým, že fungovanie národnej ekonomiky má významný vplyv na konkurencieschopnosť domácich firiem. Národná konkurencieschopnosť je založená na štyroch základných oblastiach, ktoré môžu vo veľkej miere ovplyvniť konkurencieschopnosť domácich firiem.

Prvou oblasťou sú výrobné faktory. Pre správne fungovanie a zvyšovanie konkurencieschopnosti je teda dôležitá vybavenosť ekonomiky potrebnými výrobnými faktormi, akými sú prírodné zdroje, správne vzdelaná pracovná sila, vyspelá infraštruktúra a technológie. Druhou dôležitou oblasťou je podniková stratégia, štruktúra odvetví a rivalita v nich. Ide o to, ako je legislatívne upravený vznik a manažment firiem a tiež o stupeň rivality medzi jednotlivými odvetviami. V ďalšom rade ide o príbuzné odvetvia, ktoré sú v ekonomike konkurencieschopné. Štvrtou oblasťou je dopyt, ten musí byť v domácom prostredí, čo najvyšší. S vysokým dopytom prichádza rast dopytovaných odvetví. Všetky tieto oblasti sú dôležité preto, aby krajina prosperovala a zvyšovala sa jej konkurencieschopnosť. Jedine, keď budú všetky tieto oblasti fungovat' správne bude sa zvyšovat' HDP, klesať nezamestnanosť a súbežne sa vyrovná platobná bilancia a inflácia sa bude držať na miernej a stabilnej úrovni.

Národná konkurencieschopnosť má tri základné fázy rozvoja. Prvou z týchto fáz je tá, ktorá je ťahaná výrobnými zdrojmi, v tejto fáze je konkurencieschopnosť krajiny ťahaná výlučne jej prírodnými zdrojmi. Takéto krajiny sú zamerané hlavne na poľnohospodárstvo a technické odvetvia, zároveň je potrebná menej vzdelaná pracovná sila. Druhou fázou je ekonomika, ktorá je ťahaná investíciami. V tejto fáze sa štát pri zvyšovaní svojej konkurencieschopnosti zameriava na agresívne investovanie. Treťou fázou vývoja národnej konkurencieschopnosti sú inovácie. V tejto fáze je hospodársky rast založený na inováciách, jedinečných stratégiách firiem a globálne známymi značkách. Štáty môžu maximalizovať svoju globálnu konkurencieschopnosť na základe optimálneho prerozdelenia ekonomického rozvoja do týchto troch fáz.

Pre národnú konkurencieschopnosť existujú mnohé definície. Jedna z nich hovorí, že je to „schopnosť vyrábať a distribuovať také produkty a služby, ktoré sú konkurencieschopné na medzinárodných trhoch a ktoré zvyšujú reálne príjmy a životnú úroveň svojich obyvateľov“ druhá zas hovorí o „schopnosti krajiny vytvárať pridanú hodnotu a prostredníctvom nej zvyšovať bohatstvo národa“. Zo všetkých definícií je však jasné, že národná konkurencieschopnosť je schopnosť presadiť sa v globálnej ekonomike, pričom konečným cieľom je zvyšovanie bohatstva národa a životnej úrovne obyvateľov. Toto sa dá dosiahnuť len zlepšovaním ekonomiky a pozitívnym vývojom základných makroekonomických ukazovateľov. Tieto ukazovatele ovplyvňuje štát svojou hospodárskou politikou. Preto je jeho úlohou riadiť ekonomiku tak, aby jej výkon rástol, lebo len to povedie k zvyšovaniu konkurencieschopnosti krajiny v svetovom postavení.

1.2 KONKURENCIA NA MAKROEKONOMICKEJ ÚROVNI

Meranie konkurencieschopnosti na makroekonomickej úrovni sa zaoberá porovnávaním štátov a väčších geopolitických celkov. Melecký a Staníčková (2015, s. 121 - 122) považujú makroekonomickú konkurencieschopnosť za tú najkontroverznejšiu. Táto úroveň je považovaná za celkom novú tému. Do popredia sa dostala v posledných troch desaťročiach. Hlavným dôvodom začatia skúmania tejto oblasti je zvýšenie globalizácie. Globalizácia zviditeľnila konkurenciu jednotlivých štátov a makroregiónov a zvýšila tým potrebu presne túto veličinu merať.

Na skúmanie makroekonomickej konkurencieschopnosti vzniklo mnoho inštitúcií a ústavov. Pre obrovskú komplexnosť a veľký počet odborníkov, ktorí skúmajú túto problematiku nie je jej definícia ustálená. Mnohé z názorov sú nesmierne rozdielne, a preto je problematické

konkretizovať jednu definíciu. Hlavným problémom je aplikovanie merania konkurencieschopnosti medzi štátmi, keď vezmeme v úvahu, že toto meranie je problematické už na podnikovej úrovni. Nie je možné aplikovať kritérium prežitia, ako je to možné použiť pri firmách. Aj, keď sa štáty stanú konkurencie neschopné, nezaniknú. Preto vzniklo na ujasnenie národnej konkurencieschopnosti viac definícií.

1.2.1 Pohľady na meranie makroekonomickej komparácie

Z predošlej časti je zrejmé, že makroekonomická komparácia je veľmi komplexný a odborný problém, na ktorí sa odborníci pozerajú z rôzneho hľadiska. Existuje mnoho faktorov, na ktoré treba brať ohľad pri určení, čo najlepšieho spôsobu, ako porovnať konkurencieschopnosť na makroekonomickej úrovni.

Melecký a Staníčková (2015, s. 123 - 125) rozdelili vnímanie makroekonomickej konkurencieschopnosti na viac pohľadov. Vnútna konkurencieschopnosť je jedným z možných pohľadov. Môžeme tu hovoriť o schopnosti preniknúť na svetové trhy so svojimi produktami a službami a z tohto získať komparatívne výhody. Ekonomika by bola, teda úspešná vtedy ak by jej tovary a služby dosahovali úspech na medzinárodnom trhu. Problém tohto pohľadu je ten, že ekonomiky jednotlivých krajín sa líšia významom zahraničného obchodu pre agregátny dopyt. Väčšie ekonomiky bývajú z pravidla viac uzavreté, a preto by takéto meranie nebolo objektívne.

Druhým pohľadom na meranie makroekonomickej konkurencieschopnosti je agregátna konkurencieschopnosť. Táto definícia sa zameriava na hlavné makroekonomické ukazovatele. Zohľadňuje rast HDP, nezamestnanosť alebo životnú úroveň. Pri tejto definícií je kladený dôraz na produktivitu, pretože jej trvalý rast je dôležitý pre dosiahnutie zvýšenia všetkých zmiených ukazovateľov. Ďalšími ukazovateľmi, ktoré je potrebné zahrnúť, sú napríklad inflácia či platobná bilancia krajiny.

Krugman a Wells (2015, s. 148) hovoria o dôležitosti voľného obchodu. Voľný obchod je veľmi dôležitý pre zvýšenie importu a exportu krajiny, preto priamo súvisí aj s úrovňou konkurencieschopnosti. V dnešnej dobe je konkurencia na svetovom trhu obrovská a krajiny s lacnejšou pracovnou silou môžu obsadiť tento trh na základe cenovej výhody. Pre ochranu konkurencieschopnosti ekonomík s vyššími výrobnými nákladmi je dôležité, aby vlády týchto ekonomík regulovali import z tretích krajín pomocou regulácií a taríf. Pretože len týmto spôsobom zaistia svoje miesto na svetom trhu a znížia cenovú výhodu tovarov a služieb z iných krajín.

1.3 MOŽNOSTI MERANIA KONKURENCIESCHOPNOSTI

Medzi systémy, ktoré sú svetovo uznávané patria Správa o globálnej konkurencieschopnosti (Global Competitiveness Report) Svetového ekonomického fóra a ďalej sem patrí Ročenka svetovej konkurencieschopnosti (World Competitiveness Yearbook), ktorú vydáva IMD (Institute for Management and Development). Svetové ekonomické fórum berie v úvahu dve oblasti hodnotenia. Prvá sa zameriava na hodnotenie inštitúcií a ekonomických politík, sem patrí úroveň technológií, kvalita verejných inštitúcií a makroekonomické podmienky. Druhá sa zameriava na mikroekonomické prostredie, kde patrí kvalita podnikateľského prostredia a hodnotenie faktorov determinujúcich aktuálnu výkonnosť a kvalitu firiem. IMD vychádza z ôsmich základných skupín faktorov. Medzi tieto faktory patria, sila domácej ekonomiky, internacionalizácia, vláda, financie, infraštruktúra, management, veda a technika a ľudia. (Viturka, 2010, s. 134)

2 HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT

Hrubý domácí produkt je prvým z hlavných makroekonomických ukazovateľov. Podľa ktorého sa často porovnávajú všetky svetové ekonomiky a jeho výška hrá obrovskú rolu v postavení krajiny v globálnej sfére. HDP je sám o sebe nesmierne dôležitým ukazovateľom v meraní výkonu ekonomiky, avšak je dôležité pozrieť sa aj na HDP pripadajúce na jedného obyvateľa krajiny. Nie je možné objektívne porovnať ekonomiku krajín, ktoré majú dramaticky odlišnú populáciu, preto je dôležité pri skúmaní HDP prihliadať aj na počet obyvateľov danej krajiny.

Jurečka (2017, s. 27-28) definuje hrubý domácí produkt ako súčet peňažných hodnôt finálnych výrobkov a služieb, vyprodukovaných v priebehu jedného roku výrobnými faktormi alokovanými v danej zemi. Do HDP sa započítavajú rôzne výrobky, z toho vyplýva, že ich nie je možné sčítať vo fyzickej podobe. Preto je dôležité všetky tieto produkty finančne oceniť a následne z tohto vypočítať hodnotu HDP. Do výpočtu HDP nie je možné zahrnúť medziprodukty, pretože by dochádzalo k viacnásobnému sčítaniu týchto produktov pri ďalšej výrobe. Do HDP započítame výrobky, ktoré označujeme ako finálne, a to z pohľadu domácností alebo firiem. Poslednou dôležitou skutočnosťou je, že pri výpočte HDP musíme zahrnúť len výrobky a služby, ktoré boli vyprodukované v danom roku. Case, Fair a Oster (2020, p. 133) zdôrazňujú, že pri výpočte HDP je dôležité zahrnúť všetko, čo bolo vyprodukované na území krajiny. Je však aj užitočné pozrieť sa na všetko, čo bolo vyprodukované občanmi krajiny bez ohľadu na to v ktorej krajine to bolo vyprodukované, pri tomto pohľade nehovoríme o HDP, ale o HNP (Hrubom národnom produkte).

2.1 NOMINÁLNY A REÁLNY HDP

Pri výpočte HDP musíme počítať s veľkým množstvom rôznych statkov. Preto nie je možné merať a vyjadriť veľkosť tohto ukazovateľa vo fyzických jednotkách, pracovať teda môžeme len s peňažnými jednotkami. Dôležité je to, aby bolo vyrobené množstvo každého statku vynásobené jeho peňažnou cenou a následovne boli tieto výsledky sčítané za všetky statky. Problém pri skúmaní rastu HDP nastáva vtedy, keď porovnávame odlišné obdobia. Ceny statkov sa v priebehu času menia vplyvom inflácie. Porovnávanie by, teda zahrňovalo rast produkcie, ale aj rast cien. Je, preto dôležité rozlišovať nominálny HDP a reálny HDP. (Holman, 2016, s. 414)

Nominálny HDP sa počíta v bežných cenách. Sú to ceny, ktoré platia na trhu v tej dobe, v ktorej počítame výšku HDP. Aj, keď nám do budúcnosti nominálny HDP neposkytne toľko

informácií ako reálny HDP, je stále dôležitý. Môžeme ho využiť pri úvahách o množstve peňazí potrebných pre plynulý kolobeh v národnom hospodárstve. Nominálny pohľad na HDP má určite svoje výhody, ale pre reálnejšie sledovanie HDP je dôležité sledovať práve reálny HDP. Ukazovatele, ktoré vypočítame v bežných cenách, odrážajú zmeny fyzického objemu produkcie, ale aj cenové zmeny, v tomto zmysle sú skresľujúce. (Jurečka, 2017, s. 29)

Reálny HDP sa počíta v stálych cenách, čiže v cenách, ktoré sú očistené od zmien. Stále ceny chápeme ako ceny toho obdobia, ktoré stanovíme ako predvolené obdobie. Pri porovnávaní HDP je preto veľmi dôležité stanoviť si v akých cenách budeme porovnávať. Reálny produkt môžeme vypočítať dvoma spôsobmi. Pri prvom spôsobe výroby a služby, oceníme stálymi cenami. Pri druhom spôsobe zas nominálny produkt daného obdobia očistíme od inflačných vplyvov. (Jurečka, 2017, s. 29)

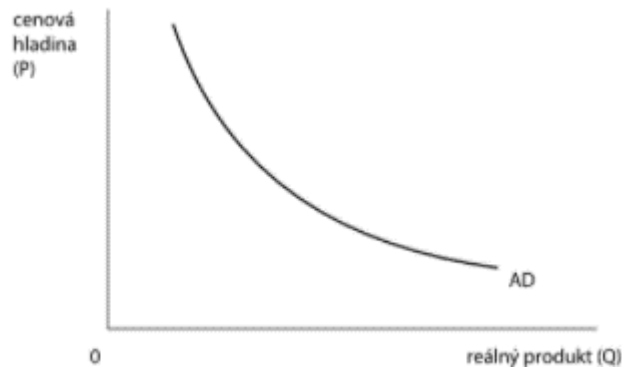
2.1.1 HDP na jedného obyvateľa

HDP na jedného obyvateľa je priamo odvodené z HDP. Vypočíta sa podielom medzi celkovým obyvateľstvom krajiny a HDP. Tento ukazovateľ je nesmierne dôležitý pri porovnávaní ekonomických celkov s rozdielnou demografiou.

Case, Fair a Oster (2020, p. 146) zdôrazňujú dôležitosť tohto ukazovateľa. Porovnávanie krajín s rozdielnymi menami je komplikované, preto býva väčšinou HDP na jedného obyvateľa vyjadrované v amerických dolároch alebo eurách. Pre príklad pri porovnávaní Japonska je dôležité japonské jeny premeniť práve na americké doláre, pretože sa môže výmenný kurz rýchlo meniť a pri porovnávaní by mohli nastať nechcené rozdiely. Soukal (2015, s. 108) hovorí o HDP na jedného obyvateľa ako o nástroji na medzinárodné porovnanie veľkosti trhu.

2.1.2 Agregátny dopyt a agregátna ponuka

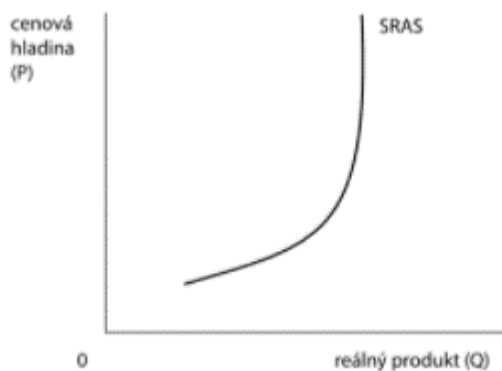
Jurečka (2017, s. 61) popisuje agregátny dopyt (AD) ako rôzne množstvá reálneho produktu, ktoré chcú domáci spotrebitelia, firmy, vláda a zahraničné subjekty kúpiť pri rôznych cenových hladinách. Na obrázku 1 je znázornený vývoj agregátneho dopytu. Krivka AD má klesajúcu tendenciu. Čím nižšia je cenová hladina, tým väčšie množstvo reálneho hrubého domáceho produktu bude dopytované. Tento vzťah platí aj naopak. Obrázok 1 popisuje krivku agregátneho dopytu.

Obrázok 1 Agregátne dopyt (Jurečka, 2017, s. 62)

Arnold (2019, p. 183) v jednoduchosti opisuje vývoj krivky agregátneho dopytu. Je, predsa logické, že ak bude mať určitý statok nižšiu cenu bude po ňom väčší dopyt. To isté platí o agregátne dopyte.

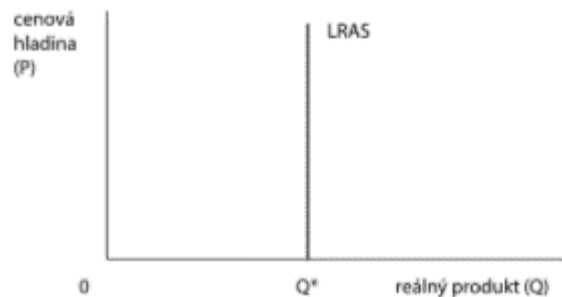
Vlček (2016, s. 337) hovorí o agregátnej ponuke ako o celkovom množstve statkov a služieb, ktoré sú výrobcovia ochotní dodať na trh pri daných mzdách a cenách v danej ekonomike. Ponuka výrobcov je vo väčšine podriadená zisku. Jurečka (2017, s. 68-69) rozdeľuje agregátne ponuku na krátkodobú a dlhodobú. Krátkodobá agregátne ponuka (SRAS) popisuje vzťah medzi ponúkaným agregátne množstvom dokončených výrobkov a služieb s cenovou hladinou v krátkom období. Obrázok 2 popisuje situáciu kedy sa postupne krivka mení na vertikálnu. Mení sa na vertikálnu, pretože sa dosahuje určitého limitu. Pri tomto limite už nemôže byť vyprodukovaných viac výrobkov ani pri rastúcich cenách, pretože to kapacita nedovoľuje, a preto sa krivka mení na zvislú.

Obrázok 2 Krátkodobá agregátne ponuka (Jurečka, 2017, s. 69)

Dlhodobá agregátne ponuka počíta s plnou zamestnanosťou pri prirodzenej miere nezamestnanosti. Obrázok 3 popisuje situáciu kedy je dlhodobá agregátne ponuka (LRAS)

vertikálna, pretože, veľkosť reálneho produktu pri plnej zamestnanosti už nezáleží na cenovej hladine. (Jurečka, 2017, s. 70)

Obrázok 3 Dlhodobá agregátna ponuka (Jurečka, 2017, s. 70)

2.2 DETERMINANTY OVPLYVŇUJÚCE EKONOMICKÝ RAST

Vlček (2016, s. 353) zdôrazňuje skutočnosť, že neustála tendencia po zvyšovaní výkonu ekonomiky je podmienená rastom potrieb spoločnosti. Všeobecne sa za úspešné ekonomiky označujú také, v ktorých je vysoká životná úroveň a pozitívna zmena v štruktúre spotreby. Pre nepretržitý proces ekonomického rastu sú dôležité zvyšujúca sa výrobná produkcia a od nej odvodená spotreba. V určitom časovom úseku sa na základe ekonomických výsledkov hovorí o prosperite, stagnácii alebo recesii. V dnešnej dobe sa za hlavnú hnaciu silu ekonomík považuje svetový demografický vývoj. So zvyšujúcim sa počtom obyvateľov sa musí naturálne zvyšovať aj výkonnosť ekonomiky a tým pádom sa zvyšuje, aj ekonomický rast. Viac obyvateľstva potrebuje viac statkov na uspokojenie svojich potrieb, ale zároveň potrebujú viac pracovných príležitostí na to, aby si tieto statky mohli dovoliť. Czesaný a Johnson (2012, s. 52-53) opisujú, ako zvyšujúca sa populácia vedie k väčšiemu ekonomickému rastu. Opačná situácia nastáva v Európe. Demografický vývoj je značne iný v porovnaní s väčšími svetovými ekonomikami. Malý nárast populácie vedie k pomalému tempu rastu ekonomiky. Preto sa musí Európa zamerať na efektívnejšie využitie svojej pracovnej sily.

Ekonomický rast je komplexným ukazovateľom, do ktorého výsledku je zapojené veľké množstvo determinantov. Podľa Vlčeka (2016, s. 359) je ekonomický rast umožnený extenzívnym alebo intenzívnym využívaním výrobných faktorov. Extenzívny rast je spôsobený zvyšovaním počtu pracovnej sily, prírodných zdrojov a kapitálu. Na druhej strane je intenzívny rast zapríčinený zvyšujúcou sa produkciou pripadajúcou na jednu jednotku vstupu.

Lepšie využívanie ľudských zdrojov, prírodných zdrojov a kapitálu, čiže výrobných faktorov je jedným z najdôležitejších determinantov ovplyvňujúcich ekonomický rast. Zvýšenie efektívnosti využívania výrobných faktorov je zapríčinené viacerými skutočnosťami. Prvou z nich je rast produktivity práce, čiže sa zvyšuje objem produkcie pripadajúci na jedného pracovníka za jednotku vynaloženého času. Druhou skutočnosťou je rast účinnosti kapitálu, zvyšuje sa teda objem produkcie pripadajúci na jednotku kapitálu. Posledným dôvodom zvyšovania efektívnosti je znižovanie materiálovej a energetickej náročnosti výroby, v tomto prípade hovoríme o tom, že na výrobu jednej jednotky vynaložíme menej materiálu a energie. (Vlček, 2016, s. 359) Lepšie využívanie výrobných faktorov je v hlavnom záujme vlastníkov týchto faktorov, pretože práve im to prinesie väčšie výnosy. Je síce úlohou vlastníkov zvyšovať efektívnosť, ale spolu s nimi bude prosperovať celá spoločnosť.

Ekonomický rast je síce primárne vyvolaný tržnými silami, avšak tvorcovia hospodárskej politiky štátu môžu využiť svoju silu na zosilnenie alebo usmernenie tohto rastu. Vlček (2016, s. 361- 362) hovorí o viacerých nástrojoch, ktoré môže vláda využiť. V prvom rade môže investovať do ľudského kapitálu. Zvýšením investícií do vzdelávania môže vo veľkej miere zvýšiť kvalitu budúcej pracovnej sily. Súčasne však musí štát podporovať úspory a investície do kapitálových statkov. Kapitálové výdaje by sa mali zvyšovať rýchlejšie ako pracovná sila. Štát môže taktiež napomôcť tvorbe nového kapitálu v súkromnom sektore podporou úspor, môžeme sem zahrnúť napríklad oslobodenie od daní. Ďalší spôsob zvyšovania rastu ekonomiky je podpora výskumu a vývoju, pretože s technickým pokrokom naturálne prichádza aj zvyšovanie efektívnosti výroby. Posledným spôsobom akým štát môže pomôcť ekonomickému rastu je pomocou inštitucionálnych podmienok. Štát by mal nastaviť také pravidlá, ktoré budú viesť k najlepším podmienkam pre rast ekonomiky.

2.3 ALTERNATÍVY KU HDP

HDP je veličinou, na ktorej výpočte má podiel veľký počet determinantov. Z ekonomického pohľadu je to nesmierne dôležitý ukazovateľ, avšak aj on má svoje nedostatky. Mnoho ľudí si v dnešnej dobe dalo za úlohu nájsť vhodnú alternatívu ku tomuto ukazovateľovi. Väčšina z nich argumentuje neudržateľnosťou situácie. Žijeme na planéte s obmedzenými výrobnými zdrojmi a očakávame nekonečný rast, toto nie je udržateľné.

Case, Fair a Oster (2020, p. 144-145) túto skutočnosť opisujú na jednoduchom príklade. Ak sa v krajine zníži kriminalita, životná úroveň sa v určitej miere zvýši, avšak zníženie kriminality sa vôbec nepodpíše na výsledku HDP. Niektoré podobné príklady majú však

opačný dopad na HDP. Mnohé štúdiá dokázali, že znižovanie dĺžky pracovného času vedie k lepšej psychickej pohode a sociálnemu životu. Táto skutočnosť je jednoznačne pozitívna pre obyvateľov daného štátu, avšak menej odpracovaných hodín znamená v niektorých prípadoch aj nižší výkon, a preto sa to môže negatívne odzrkadliť na HDP.

Ďalšími dôležitými aktivitami nezapočítanými do HDP sú netrhové a domáce aktivity. Ak by obyvatelia platili tretej strane za to, aby sa im starala o deti alebo dom, bolo by toto započítané do výsledného HDP, pretože by za to tretia strana poberala mzdu. Väčšina ľudí však robí tieto činnosti sama, a preto nie sú vôbec započítavané do konečného výsledku. Napriek tomu majú pre fungovanie spoločnosti nesmiernu hodnotu. (Case, Fair a Oster, 2020 p. 145)

Pre fakt, že nie všetko je možné započítať do HDP, v roku 1990 predstavila Organizácia Spojených Národov index ľudského rozvoja (Human Development Index). Výsledky z porovnávania krajín na základe HDP a HDI sú veľmi zaujímavé. Oba ukazovatele sú prepojené, pretože v HDI je zakomponované aj HDP. Avšak pri porovnávaní niektorých krajín s vysokými príjmami sa ukázalo, že určité štáty, ktoré sa radia medzi nízko príjmové vyšli s vyšším HDI. Pre príklad Nórsko je už mnohé roky na čele tohto rebríčka, aj keď má celkové HDP menšie ako Singapur alebo Kuvajt. HDI však nie je dokonalým ukazovateľom, do jeho výpočtu nie sú započítané faktory akými sú ľudské práva alebo politická sloboda. Taktiež sa tento ukazovateľ zameriava len na celkové výstupy krajiny a neskúma podrobnejšie akým spôsobom je bohatstvo krajiny rozdelené medzi jednotlivými obyvateľmi. (Case, Fair a Oster, 2020, s. 145) HDI sa v dnešnej dobe stáva oveľa viac používaným ukazovateľom pri porovnávaní krajín. Je komplexnejší, ako samotné HDP a dokáže opísať situáciu daného ekonomického celku podrobnejšie. Preto je len otázkou času kedy sa stane hlavným ukazovateľom pri porovnávaní konkurencieschopnosti krajín.

3 NEZAMESTNANOST'

Nezamestnanosť je ďalším z faktorov, ktoré vo veľkej miere ovplyvňujú výkon ekonomického celku a tým pádom vplývajú na konkurencieschopnosť daného štátu. Nezamestnanosť je faktor, na ktorom sa vo veľkej miere podieľajú rozhodnutia vládnych orgánov a výška investícií na podporu a rozvoj množstva pracovných miest. Správna optimalizácia množstva pracovných miest vedie k dosiahnutiu potenciálnej výšky HDP.

Zamestnanosť označuje celkový počet ľudí, ktorí vykonávajú pracovnú činnosť, jedná sa o ľudí pracujúcich na plný aj polovičný úväzok. Nezamestnanosť, je viac komplexnejšia. To, že určitá osoba nepracuje neznamená, že je nezamestnaná. Pre príklad sa môžeme pozrieť na dôchodcov a ľudí, ktorí sú neschopný práce. To, že títo ľudia nehľadajú prácu neznamená, že ich môžeme považovať za nezamestnaných. Za nezamestnaného človeka sa považuje osoba, ktorá je bez práce, ale aktívne si prácu hľadá. Nemôžeme sem, teda zahrnúť dôchodcov, pretože oni si prácu nehľadajú. Podobne je to aj u ľudí neschopných práce. Preto môžeme nezamestnanosť definovať ako celkový počet ľudí, ktorí si aktívne hľadajú prácu, ale nie sú momentálne zamestnaný. (Krugman a Wells, 2015, p. 218)

Vlček (2016, s. 445) považuje dosiahnutie plnej zamestnanosti za jeden zo základných cieľov hospodárskej politiky vlády. Pracovná sila krajiny je súčtom všetkých zamestnaných a nezamestnaných ľudí. Čiže tých osôb, ktoré v súčasnosti pracujú a osôb, ktoré v súčasnosti aktívne hľadajú prácu. Nezamestnanosť sa vyjadruje ako podiel ľudí, ktorí nepracujú a celkovej pracovnej sily štátu. Vo všeobecnosti je nezamestnanosť dobrým indikátorom, ako určiť náročnosť hľadania práce v súčasných ekonomických podmienkach. Ak je úroveň nezamestnanosti nízka, každý kto by chcel pracovať nebude mať problém si prácu nájsť. Naopak ak je nezamestnanosť vysoká, hľadanie práce pre obyvateľstvo bude obťažnejšie. Napriek tomu, že ukazovateľ nezamestnanosti je dobrým indikátorom súčasnej situácie na trhu práce, nemôže presne vyjadriť počet ľudí, ktorí chcú pracovať, ale prácu si nemôžu nájsť. Svojim spôsobom je nízka nezamestnanosť dôvodom veľkej frustrácie ľudí, ktorým chýbajú lepšie pracovné príležitosti, pretože trh práce je presýtený pracovnými silami. (Krugman a Wells, 2015, p. 219)

3.1 DRUHÝ NEZAMESTNANOSTI

Nezamestnanosť je ukazovateľ, ktorý značne vplýva na celkový chod ekonomiky a vo veľkej miere vplýva na využívanie výrobných zdrojov v ekonomike. Na základe využitia ľudskej práce je potom možné ovplyvniť výšku reálneho HDP. V priebehu určitého časového

obdobia nezamestnanosť buď klesá alebo rastie na základe viacerých faktorov, preto ju rozdeľujeme na viac druhov.

Prvým druhom nezamestnanosti je frikčná nezamestnanosť. Arnold (2019, p. 149) ju opisuje ako zmenu v každodennom dopyte na trhu, toto vedie ku nútenej zmene zamestnania kvalifikovaných pracovníkov. Táto nezamestnanosť sa dá opísať na jednoduchom príklade, ak ľudia strácajú záujem o výrobok jednej firmy, je táto spoločnosť nútená prepúšťať. Avšak ak druhá firma, ktorá vyrába podobný sortiment a pocíti zvýšenie dopytu, musí prijať nové pracovné sily, aby tento dopyt uspokojila. Frikčná nezamestnanosť je potom časový nesúlad medzi okamihom kedy prvá spoločnosť pracovníka stratí a druhá ho získa.

Štrukturálna nezamestnanosť vzniká z dôsledku nesúladu pracovných pozícií a vlastností umiestnených pracovných síl. Za príčinu tohto druhu nezamestnanosti sa pokladajú štrukturálne zmeny v ekonomike, príčinou týchto zmien môže byť stagnácia alebo zánik určitých odvetví a na druhej strane expanzia druhých. Ľudia tak prichádzajú o zamestnanie, na ktoré boli zvyknutí a ponúka sa im iné, na ktoré nie sú dostatočne kvalifikovaní. Štrukturálna nezamestnanosť vedie k zániku určitých pracovných pozícií. (Vlček, 2016, s. 453-454) V dnešnej dobe je takáto realita stále častejšia, neustály technologický pokrok vedie k veľkým zmenám na trhu práce. Týmto druhom nezamestnanosti tak trpia hlavne starší ľudia, ktorí sa dostatočne nedokážu prispôsobiť novým technológiám.

Inštitucionálna nezamestnanosť je spôsobená zásahmi do podmienok slobodného trhu. To zahŕňa všetky zásahy zvyšovania mzdových sadzieb nad rovnovážnu úroveň. Toto zvýšenie je obvykle spôsobené takzvaným zákonodarstvom „v prospech pracujúcich“. Inštitucionálna nezamestnanosť je spojená s nedostatočnou informovanosťou o voľných pracovných miestach, so štruktúrou trhu, s politickými a inštitucionálnymi štruktúrami alebo charakteristikami pracovných zmlúv. To, že existujú systémy zabezpečenia v nezamestnanosti ako podpora v nezamestnanosti a iné finančné podpory, spôsobuje zmenu relatívnej ceny práce a nezamestnanosti. Toto ovplyvňuje voľbu medzi týmito dvoma možnosťami. Čím väčšia je podpora v nezamestnanosti, tým vyššia je obvykle nezamestnanosť. Na základe tohto vznikajú situácie kedy sa človek radšej rozhodne nepracovať, pretože zisk z podpory je vyšší. (Jurečka, 2017, s. 160)

Cyklická nezamestnanosť je považovaná za pohyb ekonomiky. V recesií sa obvykle cyklická nezamestnanosť zvyšuje, vo fázy expanzie klesá. Dĺžka tejto nezamestnanosti je vo veľkej miere ovplyvnená dĺžkou ekonomického cyklu. Negatívnym následkom cyklickej nezamestnanosti je to, že postihuje celú ekonomiku plošne, naprieč všetkými sektormi

národného hospodárstva. (Jurečka, 2017, s. 160) Vlček (2016, s. 454) opisuje začiatok cyklickej nezamestnanosti, ako bod kedy ekonomika opúšťa fázu vrcholu a postupne začína klesať do fázy recesie. Jej hlavnou príčinou je nedostatočná úroveň agregátneho dopytu.

Posledným druhom nezamestnanosti je sezónna nezamestnanosť. Prejavuje sa pravidelnými výkyvmi v priebehu roku. Zasahuje tie odvetvia ekonomiky, ktoré sú vo veľkej miere ovplyvnené ročným obdobím. Jedná sa hlavne o poľnohospodárstvo, stavebníctvo alebo turizmus. Sezónna nezamestnanosť hrá dôležitú úlohu hlavne v štátoch, ktorých ekonomická štruktúra obsahuje vysoký podiel odvetví, ktoré sa dnes označujú ako turistický priemysel. (Jurečka, 2017, s. 160)

3.2 PRIRODZENÁ NEZAMESTNANOSŤ

Za jeden z najdôležitejších ukazovateľov, ktorý popisuje trh práce je prirodzená miera nezamestnanosti. Tento ukazovateľ predstavuje takú úroveň kedy sú rôzne trhy práce v krajine v priemere rovnaké, čiže tlaky na mzdy a ceny sú približne na rovnakej úrovni. Prirodzená miera nezamestnanosti sa týka úrovne nezamestnanosti, ktorá z dlhodobého hľadiska v ekonomike daného hospodárskeho celku prevažuje. Úroveň prirodzenej miery nezamestnanosti je dosiahnutá vtedy, ak sa ekonomika pohybuje na úrovni potencionálneho produktu. To znamená, že krajina v takejto situácii optimálne využíva svoje zdroje. Ak v takejto situácii existuje nezamestnanosť, označuje sa za dobrovoľnú. (Jurečka, 2017, s. 162)

Arnold (2019, p.150) popisuje fenomén plnej nezamestnanosti. Mnoho ľudí verí, že keď krajina dosiahne plnej zamestnanosti, počet nezamestnaných sa bude rovnať nule. V reálnom svete však takáto situácia v krajine nemôže nastať. V skutočnosti je určitá úroveň nezamestnanosti prirodzená a aj žiadaná. Preto ekonómovia považujú za plnú nezamestnanosť taký stav, keď ekonomika dosahuje prirodzenej miery nezamestnanosti. Pri tomto stave je v krajine optimálne využitá pracovná sila, čo je jednou z podmienok pre rýchly ekonomický rast.

Na výšku prirodzenej miery nezamestnanosti vplýva viacero faktorov. Motivácia ľudí hľadať si nové zamestnanie je jedným z nich. Nízka motivácia môže byť zapríčinená nízkym ohodnotením, nenaplnením očakávania a inými dôvodmi. Ďalším faktorom, ktorý vplýva na prirodzenú mieru nezamestnanosti je veľkosť a dĺžka poskytovania podpory v nezamestnanosti. Čím dlhšia a väčšia je podpora pre ľudí, tým menšiu snahu o hľadanie nového pracovného miesta budú dané osoby mať. Posledným faktorom vplývajúcim na prirodzenú mieru nezamestnanosti je demografická skladba pracovných síl. Vo všeobecnosti

sa dá povedať, že mladší a vzdelanejší ľudia majú pri hľadaní zamestnania menšie problémy ako starší ľudia alebo ľudia bez pracovných návykov. (Jurečka, 2017, s. 162)

3.3 DÔSLEDKY NEZAMESTNANOSTI

Nezamestnanosť má pre ekonomiku krajiny mnohé nežiadúce dôsledky. V dôsledku vysokej nezamestnanosti vznikajú v štáte veľké ekonomické a sociálne problémy. Úlohou vlády je udržiavať mieru nezamestnanosti, čo najbližšie k úrovni prirodzenej miery nezamestnanosti. Nevyhovujúca je vysoká, ale v určitej miere aj veľmi nízka nezamestnanosť. Ak sa krajina dostane do jedného z týchto extrémov, bude to mať nežiadúce dôsledky pre všetkých obyvateľov danej krajiny.

V dôsledku vysokej nezamestnanosti môže dôjsť k strate ekonomického produktu. Vlček (2016, s.458) popisuje Okunovov zákon, ktorý popisuje situáciu kedy pri zvýšení skutočnej miery nezamestnanosti o 1 % oproti prirodzenej miere nezamestnanosti, poklesne reálny produkt o 2-3 % oproti hodnote potenciálneho produktu. Case, Fair a Oster (2020, p. 156) hovoria o dôsledkoch nezamestnanosti spôsobenými schodkom štátneho rozpočtu alebo finančnou krízou. Poukazujú na fakt, že takáto nezamestnanosť môže mať veľký vplyv na mladých ľudí. U tejto skupiny obyvateľstva môže aj krátkodobá nezamestnanosť priniesť kariérne problémy do budúcnosti. Mladí ľudia, ktorí boli zasiahnutí ekonomickou krízou majú podľa štatistiky nižšie mzdy a nižšie platené pracovné pozície aj dlho po tom, ako sa kríza skončí. Preto musí vláda štátu prijímať také opatrenia, aby sa predišlo podobným situáciám a mladí ľudia mohli docieľiť svojho potenciálu.

Osoby, ktoré dlhodobo nepracujú strácajú pracovné návyky, ktoré nadobudli, a preto je pre nich návrat do zamestnania ťažší. Toto spôsobuje úpadok ich ľudského kapitálu. Tento úpadok potom môže viesť k poklesu ich sociálneho života a zníženiu pôvodného štandardu života. Väčší počet nezamestnaných vedie aj k abnormálne nenormálnemu nárastu kriminality. Toto vyvoláva zvýšenie výdajov na zaistenie služieb policajného zboru, súdnictva a väzenskej služby. Strata zamestnania vedie tiež k sociálnej izolácii, toto vedie k zhoršeniu psychického a fyzického stavu či dokonca straty sebaúcty. Takýto stav môže u človeka viesť k závislosti na rôznych návykových a omamných látkach, ktoré môžu viesť k zdravotným problémom či smrti jednotlivca. (Jurečka, 2017, s. 166-167)

Nezamestnanosť je zväčša negatívnym javom, napriek tomu má však aj pozitívnu stránku. Ak netrvá príliš dlhú dobu a nedosahuje vysokých hodnôt môže napomáhať optimálnej alokácii zdrojov v ekonomike. Jednotlivci si môžu nájsť zamestnanie, pre ktoré majú

najlepšie predpoklady a tým optimalizovať svoje produkčné schopnosti. (Jurečka, 2017, s. 167)

3.4 ZNIŽOVANIE NEZAMESTNANOSTI

Zníženie dôsledkov nezamestnanosti aj doby hľadania pracovného miesta môže urobiť vláda pomocou svojej hospodárskej politiky, môže na to použiť rôzne spôsoby. K najhorším typom nezamestnanosti patrí tá dlhodobá, ktorá vzniká kvôli zmenám štruktúry ekonomiky. Závažná môže byť aj plošná nezamestnanosť, táto vzniká v dôsledku cyklického prepadu ekonomiky. K zníženiu nezamestnanosti vlády používajú kombináciu expanzívnej fiškálnej a monetárnej politiky. Čiže podpory agregátneho dopytu so snahou o docielenie ekonomického rastu a optimálneho využitia potenciálu zeme. (Jurečka, 2017, s. 168)

Holman (2016, s. 287) sa zameriava na aspekt dĺžky nezamestnanosti. Dĺžka nezamestnanosti závisí na alternatívach, ktoré sú nezamestnaným ponúkané. Jednou z alternatív na zníženie času nezamestnanosti je správne nastavenie sociálnej podpory v nezamestnanosti. Ak je podpora zo strany úradov nižšia a z pravidla kratšia, nezamestnaný sú viac motivovaný hľadať si prácu. Toto však musí byť podmienené ochotou nezamestnaných pracovať. Jurečka (2017, s. 168) pripomína dôležitosť úradov. Tie môžu pomocou pasívnej politiky eliminovať negatívne dopady nezamestnanosti. Pasívna politika spočíva v bezplatnom poskytovaní informácií o pracovných miestach a v iných službách úradu práce.

Jednou z ciest znižovania nezamestnanosti je tiež podpora malého a stredného podnikania. Tieto firmy dokážu absorbovať časť nevyužitej pracovnej sily. Určitou mierou je možné znížiť nezamestnanosť aj pomocou lepšej mobility pracovných síl. Toto je možné dosiahnuť na základe zlepšovania dostupnosti bytov, poskytovania podpôr pri sťahovaní do nového miesta zamestnania a podobne. (Jurečka, 2017, s. 168)

4 INFLÁCIA

Inflácia je ďalším z makroekonomických ukazovateľov, ktorý vo veľkej miere dokáže ovplyvniť konkurencieschopnosť daného ekonomického celku. Výška tohto významného ukazovateľa ovplyvňuje cenovú úroveň v krajine a tým pádom ovplyvňuje HDP, nezamestnanosť alebo kúpnu silu obyvateľstva. Vláda má za úlohu infláciu udržiavať na takej úrovni, ktorá bude optimálna pre efektívne fungovanie krajiny. Ak je udržiavaná na zdravej úrovni, pomáha celému hospodárskemu celku. Preto národná banka štátu a vláda musia prijímať také opatrenia, ktoré k tomuto najlepšie napomôžu.

Brčák a Sekerka (2010, s. 173) definujú infláciu, ako prejav ekonomickej nerovnováhy, ktorej vonkajším znakom je rast cenovej hladiny. Označuje sa ako nepretržitý rast agregátnej cenovej hladiny v čase, ktorý zachytáva všetky tovary a služby. Zdražovanie produktov, tovarov a služieb je teda spôsobené zmenou cenovej hladiny, inflácie. Súčasne však dochádza aj k nárastu množstva peňazí v obehu, a teda k poklesu kúpnej sily peňazí. Inflácia má taktiež za následok znehodnocovanie vkladov, pri príliš vysokej inflácii môže dôjsť k negatívnej úrokovej miere. Case, Fair a Oster (2020, p. 121) zdôrazňujú dlhodobý cieľ vlády, ktorým je udržiavanie inflácie na nízkej úrovni. Infláciu je dôležité udržiavať na takej úrovni, aby nedosahovala čísel hyperinflácie. Takáto úroveň inflácie je ojedinelá, ale ak nastane má pre ekonomiku krajiny fatálne dôsledky. Peniaze rýchlo strácajú hodnotu a ceny sú neudržateľné.

4.1 MERANIE MIERY INFLÁCIE

Pri cenovom meraní nenastáva problém pri meraní vývoju ceny jedného statku, ale pri súhrnnom meraní vývoja ceny veľkého počtu statkov. Pri veľkom množstve nastáva problém pri tom, že zatiaľ, čo cena jedného statku rastie, cena druhého môže klesať. Preto je meranie cenovej hladiny náročným štatistickým úkonom. (Jurečka, 2017, s. 129)

Brčák a Sekera (2010, s. 173-174) hovoria, že inflácia obecné vyjadruje rast spotrebiteľských cien. V praxi je miera inflácie vyjadrená viacerými spôsobmi:

- Indexom spotrebiteľských cien (CPI), pomocou ktorého sa vyjadruje veľkosť zmeny výdavkov spotrebiteľov na nákupy daných spotrebných statkov.
- Indexom cien výrobcov (PPI), tento ukazovateľ vyjadruje zmeny cien výrobcov.
- Cenovým deflátorom HNP (HDP), vyjadruje zmeny cien všetkých statkov, ktoré sú súčasťou hrubého domáceho produktu.

V praxi je miera inflácie v oblasti spotrebiteľských cien meraná ako prírastok CPI. Pre príklad, sa v Českej republike tento index meria na základe spotrebiteľského koša. Tento spotrebiteľský kôš obsahuje viac ako 700 položiek. Do týchto položiek spadajú najdôležitejšie spotrebné predmety a služby, ktoré reprezentujú hlavné výdajové položky obyvateľstva. Medzi hlavné položky, teda patria potravinárske tovary, nepotravinárske tovary a služby.

Jurečka (2017, s. 129) definuje výpočet hodnoty spotrebného koša tak, že dané množstvo každého výrobku alebo služby je násobené jeho cenou príslušného obdobia. Ak je hodnota vyššia ako 100, znamená to, že došlo k vzostupu cenovej hladiny a tým pádom pôsobí inflácia. (Jurečka, 2017, s. 129)

$$CPI = \frac{\text{hodnota daného spotrebného koša v cenách bežného roku}}{\text{hodnota daného spotrebného koša v cenách základného obdobia}} \times 100$$

4.2 PRÍČINY INFLÁCIE

Je možné povedať, že v svojej zásade je inflácie monetárna, je to peňažný jav, ktorý je vyvolaný tým, že množstvo peňazí v ekonomike rastie rýchlejšie ako reálny produkt ekonomiky. Konkrétne príčiny inflácie môžu byť v rôznej dobe a na rôznych miestach iné. To z dôvodu, že rozlišujeme viaceré typy inflácie. Avšak v pozadí každej inflácie je predovšetkým ponuka peňazí. Pretože bez nej, k rastu obecnej cenovej úrovne nemôže dôjsť. (Jurečka, 2017, s. 134)

Brčák a Sekera (2010, s.175) označujú za príčinu inflácie nárast fyzického objemu peňazí v obehu. Objem peňazí je závislý od úrovni rozvoja ekonomiky. To znamená, že ak narastá produkcia, je potrebných viac peňazí. To však neprináša infláciu, tá je vyvolaná prírastkom množstva peňazí, ktoré neodpovedajú rastu produkcie. Množstvo peňazí v obehu je regulované centrálnou bankou každého ekonomického celku na základe svojej menovej politiky.

Vlček (2016, s. 433) objasňuje príčinu straty efektívnosti ekonomiky, jej dôvodom je podľa neho takzvaná skrytá inflácia. Pri ktorej dochádza k zvyšovaniu cenovej hladiny, ale pritom cenové indexy infláciu nesignalizujú. K skrytej inflácií dochádza hlavne zmenou štruktúry nakupovaných statkov, poklesom kvality týchto statkov pri ich nezmenenej cene a zavádzaním inovácií, ktoré nemenia užitočnosť výrobkov a služieb. Pri takejto situácii sa zvyšujú príjmy výrobcov a znižuje sa kúpna sila spotrebiteľov. Preto, aby k takejto inflácií

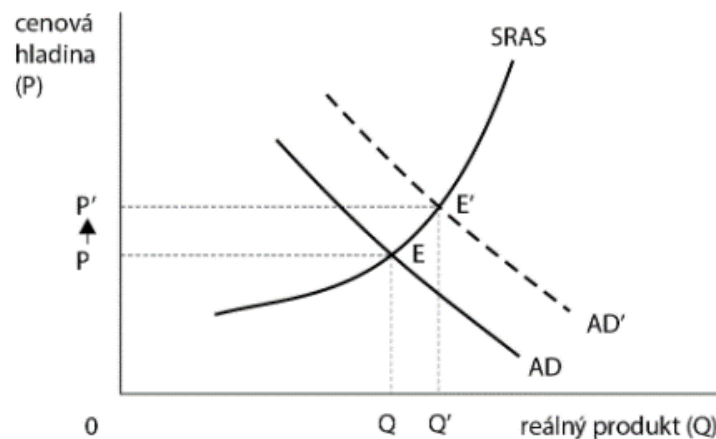
nedochádzalo musia byť ceny viac pružné, pretože čím sú ceny pružnejšie tým je inflácia viac zjavnejšia.

4.2.1 Dopytová inflácia

Tento typ inflácie je vyvolaný rastom agregátneho dopytu, ktorý je väčší, ako výrobný potenciál danej zeme keďže rast produktu nie je dostatočný. Zvyšujúci sa dopyt začne pociťovať obmedzenú ponuku tovarov a služieb a tým pádom sa ceny zvyšujú. (Brčák a Sekerka, 2010, s. 178)

Podľa Jurečku (2017, s. 137) ju môžeme opísať, ako stav, kedy domácnosti, firmy, vláda a zahraničné subjekty chcú spotrebovať väčšie množstvo produktov, aké je ekonomika pri daných súčasných cenách schopná vytvoriť. Medzeru ktorá tu vzniká je možné uzatvoriť buď zvýšením ponuky alebo zvýšením ceny. Zvyšovanie ceny je v praxi používané častejšie, pretože je prirodzeným nástrojom obnovy rovnováhy medzi agregátnym dopytom a agregátnou ponukou. Vlček (2016 s. 434) dodáva fakt, že dopytová inflácia je spôsobená vyčerpaním výrobných kapacít. Pri plnom využití výrobných kapacít a pri plnej zamestnanosti vedie rast agregátneho dopytu hlavne ku zvyšovaniu cenovej hladiny.

Na obrázku 4 je zobrazená situácia, v ktorej došlo k zvýšeniu agregátnej ponuky. Krivka AD (agregátny dopyt) sa posúva doprava do pozície AD'. Pri nezmenenej agregátnej ponuke, tzn. Pri danej SRAS (krátkodobá agregátna ponuka) krivke, sa zvýšenie AD prejaví posunom rovnováhy z bodu E do bodu E'. Nová rovnováha bola dosiahnutá pri zvýšení cenovej hladiny. To, ako sa zvýši dopyt iba inflačne a ako sa zvýši prírastkom produktu, závisí na tvare krivky agregátnej ponuky. Závisí tiež na tom či je ekonomika blízko svojich produkčných možností. (Jurečka, 2017, s. 138)

Obrázok 4 Dopytová inflácia (Jurečka, 2017, s.138)

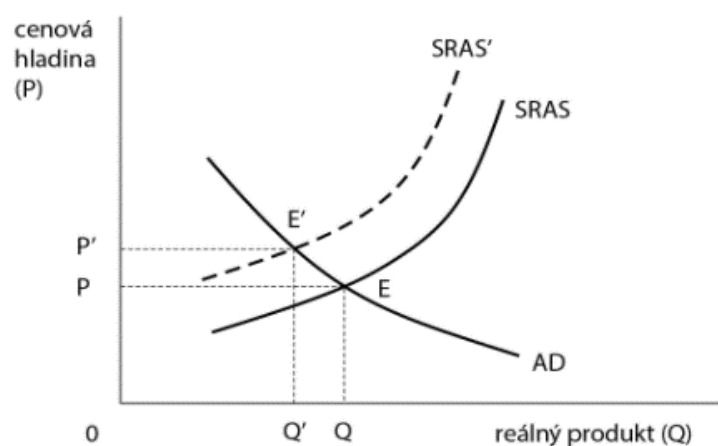
Existuje viacero príčin pre vznik dopytovej inflácie. Investičné výdaje, ktoré neprispeli k rastu ponuky, môžu vyvolať rast agregátneho dopytu v takej miere, že sa to prejaví dopytovou infláciou. Pokiaľ rast nominálnych miezd prevýši rast produktivity pri skutočnom produkte, ktorý odpovedá potencionálnemu, opäť dôjde k inflácií. Ovplyvneniu inflácie môže prispieť štát svojimi opatreniami, môže presadiť lacné úvery. Navýšia sa tak spotrebné aj investičné výdaje, týmto sa otvorí cesta k dopytovej inflácií. Znižovanie daní je ďalším zo spôsobov, ako môže štát ovplyvniť infláciu. Tým, že sa znížia dane sa zvýši dopyt a tým pádom sa prejavuje dopytová inflácia. Zvýšenie štátnych výdajov môže byť väčšie ako rast ponuky a preto môže vyvolať infláciu. Toto sa stáva zvyčajne pri deficitoch štátneho rozpočtu. (Brčák a Sekerka, 2010, s. 177-178)

4.2.2 Ponuková inflácia

K tomuto typu inflácie dochádza vtedy, ak rast nákladov vyvoláva pokles agregátnej ponuky a tým pádom rastú ceny smerom nahor. Príčinou ponukovej inflácie je hlavne rast miezd, ktorý priamo súvisí s rastom cien. Ďalej to môže byť rast cien surovín a podobné zvyšovanie cien. (Brčák a Sekerka, 2010, s. 179)

Jurečka (2017, s. 139) zdôrazňuje pôvod ponukovej inflácie, ktorý je na strane ponuky. Inflácia je podmienená zvyšovaním cien výrobných vstupov, čiže nárastom cien práce, kapitálu a prírodných zdrojov. Pochopiteľne sa s rastúcimi nákladmi zvyšujú aj ceny, preto sa tento typ inflácie označuje za „infláciu tlačенú nákladmi“.

Na obrázku 5 môžeme vidieť ako sa krivka agregátnej ponuky (SRAS) v dôsledku zvýšenia nákladov posunie doľava. Pri nezmenenej krivke AD sa bod rovnováhy posunie z E do E'. Pretože tento bod leží vyššie než pôvodný rovnovážny bod, je tento jav spojený s infláciou. Nová rovnováha je dosiahnutá na úrovni P'. (Jurečka, 2017, s. 140)

Obrázok 5 Ponuková inflácia (Jurečka, 2017, s. 140)

Brčák a Sekera (2010, s. 179) hovoria o rôznych príčinách nákladovej inflácie. Klasickým príkladom zvyšovania tohto typu inflácie je zvýšenie cien základných surovín a energií na svetových trhoch. Ďalšou príčinou môžu byť politické udalosti, ktoré taktiež môžu viesť k cenovým skokom. Inflácia môže nastať aj z dôvodu neprimeraných mzdových požiadaviek, kedy mzdy rastú rýchlejšie ako produktivita práce. Importovanie tovarov a služieb môže mať tiež za následok nárast inflácie. Ak majú dovážané statky vyššiu cenu, vedie to aj k zvyšovaniu cien v tuzemsku. Devalvácia meny, čiže to, že hodnota danej meny sa znižuje a núti importujúce firmy za tie isté komodity platiť vyššie ceny. Prirodzené úsilie firiem zvyšovať ceny svojich produktov a služieb, je ďalším príkladom zvyšovania inflácie. Potreba prejsť na menej kvalitné zdroje surovín alebo energií je ďalším z dôvodov. Týchto dôvodov je však omnoho viac.

4.3 FORMY INFLÁCIE

Inflácia môže dosahovať rôznych hodnôt, a preto je dôležité ju rozdeľovať na základe týchto hodnôt. Z kvantitatívneho hľadiska poznáme tri hlavné kategórie inflácie, sú nimi mierna inflácia, cválajúca inflácia a hyperinflácia.

4.3.1 Mierna inflácia

Mierna inflácia je taktiež označovaná ako plíživá. V tomto prípade tempo rastu cien neprekračuje tempo rastu výroby. Rastie, teda nominálny aj reálny produkt. Túto mieru ľudia považujú za prijateľnú, a to ich vedie k snahe zbavovať sa svojich úspor v prospech reálnej vízie na zbohatnutie. (Brčák a Sekerka, 2010, s. 176)

Jej miera je z pravidla jednociferná, čiže nižšia ako 10 %. Dôsledky pre ekonomiku nie sú výrazne negatívne a je, preto považovaná za zlučiteľnou so zdravým vývojom ekonomiky. (Jurečka, 2017, s. 135)

4.3.2 Cválajúca inflácia

Pri tomto type inflácie už tempo rastu výroby zaostáva za tempom rastu cien. Peniaze začínajú strácať svoju kúpnu silu, a preto ich ľudia nesporia a snažia sa ich udržovať čo najmenej. Väčšina kontraktov je indexovaná cenovým indexom, je teda vyjadrovaná v zahraničných menách. (Brčák a Sekerka, 2010, s. 176)

Predstavuje ročný cenový nárast vo výške dvoch, alebo v extrémnych prípadoch trojciferných čísel. Je spojená s veľkými sociálnymi a ekonomickými nákladmi. (Jurečka, 2017, s. 135)

4.3.3 Hyperinflácia

Tento typ inflácie je označovaný za extrémny typ cválajúcej inflácie. Tempo rastu cien je extrémne vysoké, nemá už nič spoločné s tempom rastu výroby. Nestabilita cien je obrovská a ceny sa často menia, reálne mzdy rýchlo stúpajú a klesajú. Peniaze už prestávajú vykonávať svoju funkciu. (Brčák a Sekerka, 2010 s. 176)

4.4 DÔSLEDKY INFLÁCIE

Moss (2014, p. 68) zdôrazňuje fakt, že ani zamestnanci, ani zamestnávateľia nechcú strácať dôsledkom inflácie. Ak, teda pracovníci očakávajú vzostup cien, budú žiadať o vyššie mzdy, aby sa ich príjem vyrovnal inflácií. Na druhej strane ak zamestnávateľia budú čakať zvyšovanie miezd a iných nákladov, budú zvyšovať ceny, aby im neklesali zisky. Ceny a mzdy budú rásť, preto, aby ochránili záujmy oboch strán. V tomto prípade, môže len očakávanie inflácie silno ovplyvniť realitu. Jurečka (2017, s. 145) opisuje pozitíva inflácie. Mierna inflácia môže mať priaznivé účinky na ekonomiku, pri tomto type inflácie ceny rastú pomaly vytvárajú motiváciu pre rozšírenie produkcie a ponuky práce. Takúto infláciu môžeme označiť za anticipovanú.

Neanticipovaná inflácia podľa Vlčka (2016, s. 439) prerozdeľuje kúpnu silu peňazí, reálne mzdy a aktíva medzi rôznymi skupinami ekonomických subjektov. Formou neanticipovanej inflácie môže byť cválajúca, pri nej sú postihnuté hlavne príjemcovia fixných príjmov a zvýhodňovaný príjemcovia ziskov. Inflácia taktiež vedie k prerozdeleniu reálnych miezd v prospech iných dôchodkov.

Inflácia má mnohé dôsledky. Sú postihované reálne dôchodky, inflácia postihuje veriteľov a zvýhodňuje dlžníkov a kúpnu silu peňazí, čo vedie k znehodnocovaniu finančných aktív, a to hlavne úspor. Tieto dôsledky môžeme označiť za ekonomické, inflácia má však dôsledky aj sociálne. Jej vplyvom sa zvyšuje sociálna nerovnosť, a to vedie k prehĺbeniu rozdielov medzi sociálnymi skupinami. (Vlček, s. 440-441)

5 PLATOBNÁ BILANCIA

Rojíček et al. (2016, s.476) definuje platobnú bilanciu ako štatistický výkaz, ktorý zachytáva všetky hospodárske transakcie, ktoré boli uskutočnené v priebehu určitého časového obdobia medzi ekonomikou domácou a zahraničnou. Sú na nej, teda zachytené finančné aj nefinančné transakcie medzi ekonomickými subjektami, ktoré sa vzťahujú na tovary, služby, dôchodky a finančné operácie. Platobná bilancia poskytuje prehľad nie len o vzťahoch konkrétnej krajiny so zahraničím, ale informuje aj o celkovom stave výkonnosti ekonomiky a charaktere jej vývoju. Maitah (2010, s. 173-174) opisuje prebytok platobnej bilancie, ten nastáva v prípade ak je dopyt po domácej mene pri bežnom kurze prebytočný. Na druhej strane deficit platobnej bilancie je výsledkom nadbytočného dopytu po zahraničnej mene pri bežnom kurze.

Vlček (2016, s. 524) podotýka na fakt, že platobná bilancia je vedená na základe podvojného účtovníctva, preto musí byť stále vyrovnaná a každá transakcia musí byť zachytená dvakrát. Jurečka (2017, s. 334) dodáva, že pri tomto princípe sa musia rozlišovať kreditné položky, ktoré znamenajú príliv aktív do ekonomiky a debetné položky, ktoré zaznamenávajú odliv do okolitého sveta.

Maitah (2010, s. 174) označuje platobnú bilanciu za stále vyvíjajúcu. Jej výšku ovplyvňujú medzinárodné transakcie. Príjmové transakcie zahrňujú export tovarov a služieb, príjmy zo zahraničných investícií a príliv kapitálu pomocou zahraničného nákupu domácich aktív. Tieto transakcie, ktoré sú generované príjmom platieb od cudzincov, zvyšujú hodnotu platobnej bilancie. Opačným prípadom sú platobné transakcie. Tie zahrňujú import tovarov a služieb a odliv kapitálu. Platobné transakcie sa skladajú z platieb cudzincom a znižujú hodnotu platobnej bilancie.

Za obchodnú bilanciu označujeme rozdiel medzi hodnotou toho, čo exportujeme a toho, čo importujeme. Pokiaľ prevažuje import, je obchodná bilancia deficitná. Ak na druhej strane prevažuje export, je obchodná bilancia v prebytku. V prípade, že je export a import na rovnakej úrovni je obchodná bilancia vyrovnaná. Prebytok obchodnej bilancie nastáva vtedy ak je v danom časovom období hodnota vývozu väčšia ako hodnota dovozu. Deficit obchodnej bilancie nastáva, keď je v určitom časovom období hodnota dovozu väčšia ako hodnota vývozu. (Maitah, 2010, s. 173)

5.1 ŠTRUKTÚRA PLATOBNEJ BILANCIE

Jurečka (2017, s. 334-335) zdôrazňuje fakt, že platobná bilancia je súhrnný záznam. Pri zostavovaní platobnej bilancie je dôležité riadiť sa metodikou Medzinárodného menového fondu, pretože štatistika jednotlivých zemí musí byť porovnateľná. Platobná bilancia nezachytáva každú transakciu podrobne, ale v princípe sú tu transakcie agregované do niekoľkých kategórií. Týmito kategóriami sú bežný účet, kapitálový účet, finančný účet a saldo chýb a opomenutí.

5.1.1 Bežný účet

Bežný účet platobnej bilancie tvoria tieto položky:

- Bilancia tovarov a služieb
- Bilancia prvotných dôchodkov
- Bilancia druhotných dôchodkov

Bilancia tovarov a služieb sa zameriava na transakcie medzi ekonomickými subjektami, ktoré sa týkajú tovarov a služieb, teda výsledku produkčnej aktivity. Bilancia tovarov a služieb sa zameriava na to, kedy dôjde ku zmene ekonomického vlastníctva medzi rezidentom a nerezidentom. Bilancia tovarov predstavuje zvyčajne tú významnejšiu časť bilancie a odpovedá čistým exportom v systéme národného účtovníctva. Bilancia služieb zachytáva obchod so službami. Bilancia služieb je zvyčajne minoritná, avšak existujú krajiny, kde má väčšinový podiel. Sú to hlavne krajiny s rozvinutým cestovným ruchom. (Rojíček et al., 2016, s. 480)

Do bilancie prvotných dôchodkov patria výdaje a platby výnosov z výrobných faktorov práce a kapitálu. Bilanciu prvotných dôchodkov tak tvoria náhrady zamestnancom, dôchodky z investícií a ostatné prvotné dôchodky. Bilancia druhotných dôchodkov zachytáva bežné transfery medzi ekonomickými subjektami. Tieto transfery môžu mať finančnú aj nefinančnú formu. Jedná sa o jednostranné platby zo zahraničia alebo do zahraničia. Nevznikajú, teda žiadne zahraničné záväzky alebo pohľadávky. Bežný účet platobnej bilancie sa tak rovná súčtu jednotlivých dielčích položiek bežného účtu. (Rojíček et al., 2016, s. 480-482)

5.1.2 Kapitálový účet

Jurečka (2017, s. 337) opisuje kapitálový účet ako významnú položku platobnej bilancie, ktorá zaznamenáva kapitálové transfery. Jedná sa hlavne o prevody nehmotných práv, čiže patenty, autorské práva, licencie a obchodné známky. Ďalej sem patria prevody majetku migrantov a odpúšťanie dlhov. V poslednej dobe sa na tomto účte zachytávajú taktiež peňažné toky spojené so štrukturálnymi fondmi EÚ a tiež obchodovanie s emisnými povolenkami.

5.1.3 Finančný účet

Vlček (2016, s. 524) opisuje tento účet ako účet, ktorý vyjadruje vývoj pohľadávok a záväzkov obyvateľov daného ekonomického subjektu voči zahraničiu. Úlohou je, teda zachytávanie všetkých medzinárodných pohybov finančného kapitálu. Rojíček (2016, s.484-488) rozdeľuje finančný účet na tri hlavné časti:

- Priame zahraničné investície – na jednej strane zachytávajú investície zahraničných investorov v domácej ekonomike, na druhej strane investovanie domácich investorov v zahraničných ekonomikách.
- Portfóliové investície – zachytávajú všetky transakcie medzi ekonomickými subjektami v podobe dlhodobých alebo majetkových cenných papierov, ak teda nespĺňajú definíciu priamych zahraničných investícií, alebo rezervného aktíva. Štatisticky sa delia portfóliové investície na účasti a podiely v investičných fondoch a na dlhové cenné papiere.
- Ostatné investície – patria sem zrážajúce transakcie, ktoré už nepatria do žiadnej inej kategórie. Členiť sa môžu na základe jednotlivých inštrumentov. Patria sem napríklad skryté a prijaté obchodné úvery a zálohy, bankové pôžičky, technické rezervy v životných poisťovniach a iné.

6 EKONOMICKÝ CYKLUS

Pre komplexnejšie pochopenie vývoju makroekonomických ukazovateľov je dôležité podotknúť, že ich zmenu určitým spôsobom ovplyvňujú ekonomické cykly. Vlček (2016, s. 380) podotýka na fakt, že ekonomika sa v realite nikdy nenachádza v makroekonomickom klúde, čiže v situácii kedy je vyrobené také množstvo statkov, ktoré uspokojí dopyt všetkých obyvateľov zeme. Samuelson (2013, s. 429) definuje ekonomický cyklus ako výkyvy vo výstupoch, príjmoch a zamestnanosti, ktoré postihujú celé hospodárstvo a obvykle trvajú medzi dvoma a desiatimi rokmi. Pre ekonomický cyklus je charakteristická expanzia alebo útlm vo väčšine sektorov ekonomiky v ten istý čas.

Jurečka (2017, s. 261) opisuje trend ekonomiky z dlhodobého hľadiska za expanzívny. Môžeme, teda povedať, že z dlhodobého hľadiska má ekonomika tendenciu stúpať. Avšak platí, že vývoj agregátneho výstupu rastie v určitých obdobiach rýchlejšie a v iných zas pomalšie, občas má zas tendenciu klesať, pozdejšie sa však zas vydá na cestu rastu. Práve toto krátkodobé kolísanie agregátnych výstupov ekonomiky okolo svojho dlhodobého vývojového trendu označujeme za ekonomický cyklus.

6.1 FÁZY EKONOMICKÉHO CYKLU

Ako každý cyklus má aj ten ekonomický určitú podobu. Vlček (2016, s. 385) začína opisovať ekonomický cyklus jeho expanziou. Spotrebiteľia zvyšujú svoje výdaje na uspokojenie zvyšujúcich sa potrieb. Firmy rozširujú svoju výrobu a ekonomika sa začína blížiť stavu kedy sú naplno využité jej zdroje, toto a rast dopytu vedie ku zvyšovaniu cien. Toto obdobie sa niekedy označuje za boom ekonomiky. V tomto štádiu sa, teda ekonomicky darí všetkým ekonomickým subjektom.

Rast ekonomiky však nemôže byť večný. Jurečka (2017, s. 263) podotýka na fakt, že pri stále zväčšujúcej sa spotrebe musí prísť k hornému bodu obratu. Dopyt po statkoch rastie, a to vedie výrobcov k zvyšovaniu kapacít. Ekonomika však už skoro vyčerpala zdroje a výrobcovia sú tým pádom nútení zvyšovať platy, aby mohli pokračovať v zvyšovaní výroby. Toto vedie k zdražovaniu statkov. Ďalším veľkým dôvodom zvyšovania cien sú banky. Dopyt po peniazoch rastie, a preto sa peniaze stávajú drahšími. Toto sa zas odzrkadlí na cene výrobkov a služieb. Zvyšovanie cien samozrejme vedie k zníženiu dopytu a tým pádom ekonomika už nemôže ďalej rásť a môže len klesať.

Po tom, ako ekonomika dosiahne svojho cyklického vrcholu začne klesať. Táto fáza sa nazýva recesia. Vlček (2016, s. 386) definuje recesiю, ako obdobie kedy reálne HDP klesá najmenej dve za sebou idúce kvartály. Na začiatku tejto fázy sa výrazne zníži agregátny dopyt, a to vedie k tvorbe zásob. V dôsledku malého dopytu firmy znižujú výrobu, toto vedie k prepúšťaniu pracovnej sily. Klesanie zamestnanosti vedie k znižovaniu dôchodkov, a to len ďalej prehľbuje znižovanie dopytu. Postupom času sa však ekonomika začne prispôsobovať novému agregátnemu dopytu. Toto vedie k začiatku obnovy ekonomickej rovnováhy.

Prispôsobenie novému agregátnemu dopytu vedie ku zastaveniu poklesu. Ekonomika sa dostane do fázy dna. Jurečka (2017, s. 264) popisuje túto fázu ako nový začiatok. Všetky ekonomické subjekty sú voči sebe skeptické. Nízka nezamestnanosť však vedie k zníženiu nákladov, a teda aj cenovej hladiny, určitá časť domácností začne mať opäť väčší dopyt a tým pádom sa ekonomika opäť naštartuje a znova nastane fáza expanzie.

6.2 EKONOMICKÉ CYKLY PODĽA DĹŽKY TRVANIA

Ekonomické cykly majú rôznu dĺžku a podobu a na základe tohto ich aj delíme. Kitchinov cyklus sa označuje za krátkodobý, prejavuje sa v časovom intervale medzi 2 až 3 rokmi. Je vyvolávaný zmenami dopytu, ktorý je zapríčinený novou generáciou spotrebného tovaru s dlhodobým využitím. Majú naň dopad aj sezónne vplyvy. Zníženie dopytu po súčasných statkoch podniky považujú za krátkodobý jav a toto vedie k zväčšovaniu zásob, čo vedie k zníženiu výkonu ekonomiky. (Vlček, 2016, s. 382)

Juglarove cykly sú strednodobé cykly, trvajú 7 až 11 rokov. Súvisia s obnovou fixného kapitálu, čiže nákupom nových strojov alebo technologických zariadení. Zisk z nových investícií motivuje podnikateľov k investičným výdajom, ktoré sa premietnu v agregátnom dopyte a následne sa ovplyvní aj objem vyrobenej produkcie. Po inovačnej vlne sa ekonomika začne zbavovať zlých investícií a neúspešných podnikateľov. Kondratievove vlny sú dlhodobými cyklami, vyskytujú sa raz za 40 až 60 rokov. Sú vyvolané radikálnymi inováciami, ktoré vytvoria nové odvetvia výroby. (Vlček, 2016, s. 382-383)

7 HOSPODÁRSKE POLITIKY

Na začiatku dvadsiateho storočia ekonómovia verili, že by štát nemal zasahovať do fungovania trhu. Verili v takzvanú neviditeľnú ruku trhu, ktorá mala riadiť trh a vždy všetko udržiavať v rovnováhe. Po ekonomickej kríze v roku 1929 bol prepád ekonomiky tak veľký, že by sa trh bez pomoci nezotavil, potreboval pomoc štátu. Vláda, preto prišla s viacerými opatreniami, ktoré prispeli k stabilizácii trhu a celej ekonomiky. Opatrenia vlády boli implementované vo viacerých oblastiach. Od tejto doby vlády po celom svete používajú aktívnu politiku na koordinovanie trhu a snažia sa udržať tržnú stabilitu a ekonomický rast.

7.1 FIŠKÁLNA POLITIKA

Vlček (2016, s. 486) definuje fiškálnu politiku, ako zámerné vládne využívanie štátneho rozpočtu k regulácii peňažných vzťahov medzi ekonomickými subjektami a štátom s cieľom stabilizovať makroekonomický vývoj zeme. Z účtovného hľadiska označujeme štátny rozpočet za bilanciu, ktorá sa skladá zo strany výdajov a príjmov. Schválenie štátneho rozpočtu je úlohou štátu, pretože jeho zhotovenie ovplyvňuje všetky hospodárske subjekty.

Každý štát pristupuje k fiškálnej politike iným spôsobom. Czesaný a Johnson (2012, s. 107) hovoria o dvoch odlišných póloch vykonávania tejto politiky. Štáty, ako USA preferujú nízku mieru prerozdelených procesov. Ich politika je založená na princípe nízkeho podielu verejných financií. Štát, teda nezasahuje veľkou mierou do fungovania obyvateľstva. Tento princíp prináša úspechy vo fázy expanzie, avšak vo fáze recesie je podpora štátu nízka, a to môže priniesť veľké sociálno-ekonomické problémy. Opačný princíp preferujú napríklad Škandinávské štáty. Tieto krajiny nepovažujú za najdôležitejšie prerozdelenie procesy, ale to či je rozpočtová bilancia vyrovnaná. To znamená, že je pre nich dôležité optimálne vyberanie daní, ktoré povie k zabezpečeniu vysokých výdajov vo všetkých sférach, výber daní však môže byť vysoký len za predpokladu, že je v krajine nízka korupcia. Pretože vláda dostane podporu obyvateľstva a podnikateľov len vtedy ak narába s ich peniazmi zodpovedne.

Nezáleží na tom akým smerom sa štáty vydajú, jedno budú mať stále spoločné. Každý štát má určité príjmy a výdaje. Výdaje sú z pravidla používané na zabezpečenie spokojnosti obyvateľov štátu, avšak táto spokojnosť musí byť určitým spôsobom financovaná. Jurečka (2017, s. 214) označuje dane za najväčší príjem do štátneho rozpočtu. Daň je definovaná ako povinná, zákonom určená platba do štátneho rozpočtu. Dane môžu byť priame alebo

nepriame. Priame dane sú platené priamo z dôchodku poplatníka, pre príklad sem patrí daň z príjmu. Nepriame sú platené prostredníctvom tretej strany, sem môžeme zaradiť HDP.

7.1.1 Funkcie fiškálnej politiky

Prvou z funkcií fiškálnej politiky je alokačná funkcia. Jurečka (2017, s. 210) ju opisuje ako sústredenie a vynaloženie finančných prostriedkov k úhrade produkcie verejných statkov. Vlček (2016, s. 487) dodáva, že vyplýva z nedokonalého fungovania trhu. Tržné rozdelenie výrobných zdrojov nie je dokonalé, a preto štát vstupuje do procesu alokácie výrobných faktorov a rozhoduje o produkcii verejných statkov.

Druhá funkcia fiškálnej politiky je redistribučná. Jurečka (2017, s. 210) hovorí, že táto funkcia súvisí so snahou zmierniť nerovnosti v tržnom rozdeľovaní dôchodkov. Podotýka však na fakt, že takáto podpora by mala mať určitú hranicu. Ak by štát podporoval každého vo vysokej miere spelo by to k oslabeniu zodpovednosti občanov samých za seba. Inými slovami by sa občania spoliehali na štát, že im zabezpečí ich finančný príjem.

Poslednou funkciou fiškálnej politiky je stabilizačná funkcia. Vlček (2016, s. 487-488) ju spojuje so skúsenosťami s tržným mechanizmom, ktorý nedokáže stále podceňovať ekonomickú aktivitu tak, aby bol každý občan ekonomicky uspokojený. Preto vláda využíva verejné fondy a podľa potreby podceňuje alebo obmedzuje agregátny dopyt. Táto činnosť vedie k požadovanej miere nezamestnanosti, cenovej stabilite a optimálnemu tempu ekonomického rastu.

7.2 MONETÁRNA POLITIKA

Monetárnu politiku má na starosti národná banka štátu a väčšinou je nezávislá na vláde. Ovplyvňuje ekonomiku prostredníctvom peňažného trhu. Postupom času sa stala neodmysliteľnou súčasťou stabilizácie hospodárskej politiky. Za ciele si stavia udržovanie cenovej stability a udržanie optimálneho menového kurzu. (Vlček, 2016, s. 466) Czesaný a Johnson (2012, s. 82) dodávajú, že monetárna politika má za úlohu vytvárať také podmienky, aby v rámci hlavných makroekonomických cieľov, čiže ekonomického rastu, inflácie, vonkajších ekonomických vzťahov a zamestnanosti prispievala k dosiahnutiu konzistentného a proti cyklického vývoja.

Pri monetárnej politike, rovnako, ako pri fiškálnej narážame na dva opozitné pohľady jej implementácie. Arnold (2018, p. 381-382) sa obracia na debatu o tom či by mala byť monetárna politika využívaná aktívne alebo neaktívne. Tí, čo sú za aktívne používanie

hovorí, že monetárna politika by mala byť zámerne použitá na vyrovnanie hospodárskeho cyklu. Sú za to, aby monetárna politika zasahovala aj do najmenších ekonomických aktivít. Na druhej strane zástancovia neaktívneho využívania hovoria, že monetárna politika by sa mala riadiť určitými pravidlami, ktoré by nemohla meniť. Ako príklad uvádzajú situáciu kedy je nárast ponuky peňazí nastavený na 3 % ročne a národná banka by to nemohla žiadnym spôsobom ovplyvniť.

7.2.1 Nástroje monetárnej politiky

Jurečka (2017, s. 185) považuje za najdôležitejšie rozdelenie nástrojov monetárnej politiky na priame a nepriame. Za priame považuje napríklad stanovenie limitov úrokových sadzieb alebo stanovenie úrokových stropov, inými slovami je to obmedzenie objemu úverov, ktoré banka môže poskytnúť. Národná banka však využíva častejšie nepriame nástroje. Tieto nástroje ovplyvňujú trh oveľa menej ako priame. Pôsobia plošne na všetky subjekty finančného trhu. Patria sem:

- Operácie na voľnom trhu
- Zmeny miery povinných minimálnych rezerv
- Intervencia na devízových trhoch

II. PRAKTICKÁ ČASŤ

8 EKONOMICKÝ VÝVOJ KRAJÍN V4

Pre komplexnejšie pochopenie dôsledku pandémie COVID-19 na ekonomiky Vyšehradskej štvorky je dôležité pochopiť ekonomický trend, ktorí tieto ekonomiky zažívali pred tým, ako ich zasiahla prvá vlna pandémie. Preto v tejto kapitole porovnam vývoj reálneho HDP, HDP na jedného obyvateľa, infláciu, nezamestnanosť, platobnú bilanciu a HDI krajín V4 medzi rokmi 2013 až 2020. S objasnením vývoju týchto ukazovateľov bude potom podrobnejší vývoj pandemických rokov jasnejší.

8.1 POROVNANIE VÝVOJU REÁLNEHO HDP KRAJÍN V4

HDP je nesmierne dôležitým ukazovateľom pre porovnávanie makroekonomického výkonu krajiny. Samozrejme, že nie je dokonalým ukazovateľom, avšak v dnešnej dobe je to práve on, ktorý sa najčastejšie používa. V tabuľke č. 1 si môžeme všimnúť percentuálny vývoj reálneho HDP v krajinách Vyšehradskej štvorky a priemer v krajinách Európskej Únie.

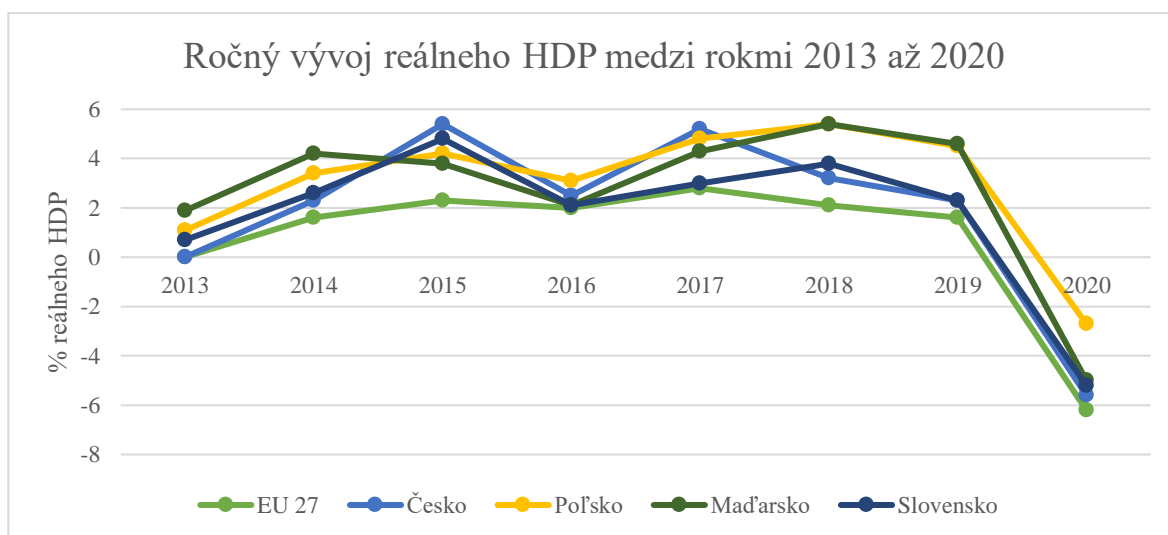
V roku 2013 zaznamenalo najväčší rast HDP Maďarsko s hodnotou 1,9 %. V tomto roku bol rast HDP pomalší pretože, sa krajiny stále spamätávali z finančnej krízy z roku 2009. Maďarsko pokračovalo vo vedení aj v roku 2014, v tomto roku zaznamenalo rast reálneho HDP 4,2 %. Po tomto roku sa jeho rast spomalil, Česko v roku 2015 prekonalo ostatné krajiny Vyšehradskej štvorky a rast jeho reálneho HDP bol vyčíslený na 5,4 %. Zároveň sa v tento rok darilo Slovensku aj Poľsku. Maďarsko zaznamenalo menší pokles. V roku 2016 rast reálneho HDP spomalil vo všetkých spomínaných krajinách. Najvyššie hodnoty však dosahovalo Poľsko s rastom 3,1 %. Následný rok, čiže v roku 2017 sa rast opäť rozbehol, všetky krajiny dosiahli lepšie výsledky ako v minulom roku. Najviac sa darilo Česku, kde rast reálneho HDP dosahoval 5,2 %. V roku 2018 prevzali vedenie v raste reálneho HDP Poľsko a Maďarsko, obe krajiny dosiahli rastu 5,4 %. V roku pred pandemiou, čiže v roku 2019 malo opäť najlepší výsledok Maďarsko, ktoré dosiahlo rastu 4,6 %. V roku 2020 ekonomiky po celom svete naplno pocítili dopad pandémie. Medzi krajinami Vyšehradskej štvorky dosiahlo najlepšieho výsledku Poľsko. V tomto roku dosiahlo hodnotu reálneho HDP -2,7 %. Najhoršie bolo zasiahnuté pandemiou Česko, ktoré dosiahlo hodnotu -5,6 %. Maďarsko a Slovensko boli taktiež vážne zasiahnuté, ich reálne HDP kleslo na -5,0 % a -5,2 %.

Dôležitou skutočnosťou pri interpretácii údajov z tabuľky č. 1 je to, že všetky štyri krajiny dosahovali od roku 2013 lepších výsledkov než bol priemer v Európskej Únii. Toto je veľmi dôležité, pretože všetkým štyrom krajinám sa darilo nadpriemerne a dosahovali veľmi

dobrych výsledkov v raste HDP. V roku 2020 bola Európa jedným z najviac postihnutých kontinentov. Aj napriek tomu si opäť môžeme všimnúť, že reálne HDP V4 nekleslo pod Európsky priemer. Čisto z hľadiska vývoju reálneho HDP sa dá povedať, že krajiny Vyšehradskej štvorky nepocítili tak vysoký pokles HDP, ako iné krajiny v Európe a dokázali udržať pokles pod priemernú hodnotu Európskej Únie.

Tabuľka 1 Ročný vývoj reálneho HDP krajín V4 medzi rokmi 2013 až 2020 (vlastné spracovanie; European Union, ©1995-2021)

(v %)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
EU 27	0,0	1,6	2,3	2,0	2,8	2,1	1,6	-6,2
Česko	0,0	2,3	5,4	2,5	5,2	3,2	2,3	-5,6
Poľsko	1,1	3,4	4,2	3,1	4,8	5,4	4,5	-2,7
Maďarsko	1,9	4,2	3,8	2,1	4,3	5,4	4,6	-5,0
Slovensko	0,7	2,6	4,8	2,1	3,0	3,8	2,3	-5,2

Graf 1 Ročný rast reálneho HDP krajín V4 medzi rokmi 2013 až 2020 (vlastné spracovanie; European Union, ©1995-2021)

8.2 POROVNANIE VÝVOJU HDP NA JEDNÉHO OBYVATEĽA KRAJÍN V4

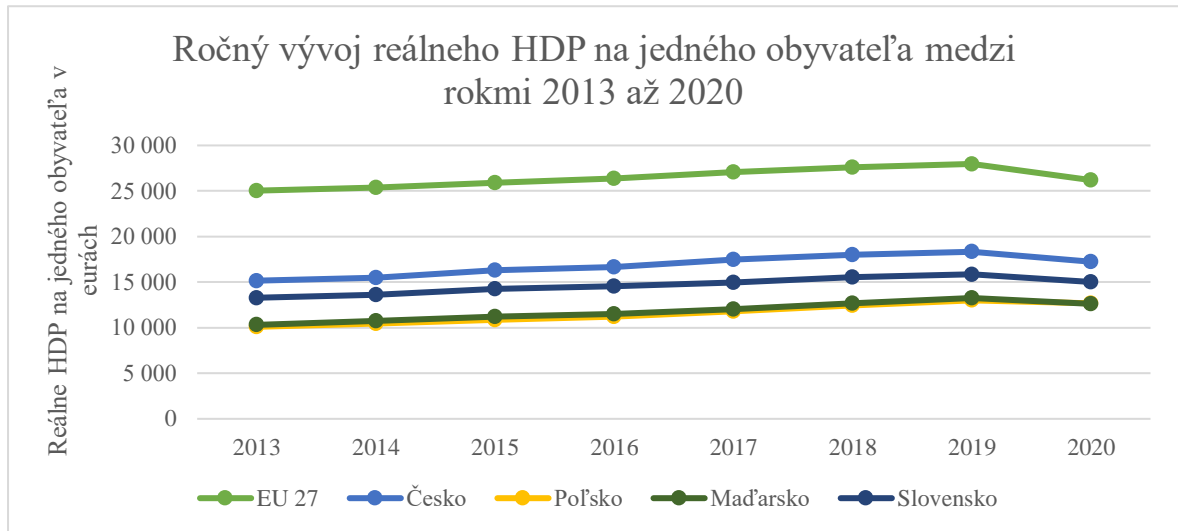
Pri porovnávaní reálneho HDP nie je dôležitá len jeho percentuálna zmena, ale aj jeho výška. Výšku reálneho HDP vo značnej miere ovplyvňuje veľkosť krajiny, preto je dôležité skúmať tento ukazovateľ s prihliadnutím na počet obyvateľov danej krajiny. Reálne HDP na jedného obyvateľa poskytne transparentnejší pohľad na HDP ako celok. V tejto kapitole porovnam výsledky krajín Vyšehradskej štvorky medzi rokmi 2013 až 2020.

V tabuľke 2 si môžeme všimnúť hodnoty HDP na jedného obyvateľa v krajinách Vyšehradskej štvorky a priemer krajín EU 27. V roku 2013 malo najväčšie HDP na jedného obyvateľa Česko, jeho hodnota bola 15 160 €. Česko si medzi krajinami Vyšehradskej štvorky drží prvenstvo a počas všetkých sledovaných rokov dosahovalo najvyššie HDP na jedného obyvateľa. Jeho rast bol stabilný až do roku 2020. V dôsledku pandémie jeho hodnota klesla z 18 330 € na 17 260 €. Podobný scenár zažívali všetky krajiny Vyšehradskej štvorky. Druhé najlepšie výsledky dosahovalo Slovensko. V roku 2013 bola hodnota HDP na jedného obyvateľa 13 290 €. V priebehu rokov sa vyšplhala na 15 860 €, avšak rovnako ako Česko aj Slovensko zaznamenalo pokles a v roku 2020 dosahovala hodnota tohto ukazovateľa 15 010 €. Maďarsko vykazovalo hodnotu HDP na jedného obyvateľa v roku 2013 vo výške 10 310 €. Ekonomická prosperita priviedla v roku 2019 Maďarsko k hodnote 13 260 €. V dôsledku pandémie však klesla na hodnotu 12 630 €. V tomto roku to bola najnižšia hodnota spomedzi všetkých krajín Vyšehradskej štvorky. Poľsko medzi rokmi 2013 až 2020 vykazovalo veľmi podobné čísla ako Maďarsko. V roku 2013 bola hodnota HDP na jedného obyvateľa v Poľsku 10 100 €. Pred krízou sa vyšplhala na 13 000 € a keďže Poľsko zaznamenalo menší percentuálny pokles HDP ako ostatné krajiny V4, predbehlo Maďarsko a na konci roku 2020 dosahovala hodnota HDP na jedného obyvateľa 12 660 €.

Aj napriek ekonomickému rastu boli hodnoty reálneho HDP na jedného obyvateľa hlboko pod priemerom EÚ. V roku 2013 bol priemer tohto ukazovateľa medzi krajinami EÚ 25 040 €. Opäť tu môžeme vidieť trend stabilného rastu až do roku 2019. V tomto roku dosahovala hodnota ukazovateľa 27 970 €. Pandémia Európu nesmierne zasiahla a preto v roku 2020 klesla hodnota HDP na jedného obyvateľa na 26 220 €, tento pokles je väčší ako v ktorejkoľvek krajine Vyšehradskej štvorky.

Tabuľka 2 Ročný vývoj reálneho HDP na jedného obyvateľa krajín V4 medzi rokmi 2013 až 2020 (vlastné spracovanie; European Union, ©1995-2021)

(v €)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
EU 27	25 040	25 390	25 920	26 380	27 080	27 600	27 970	26 220
Česko	15 160	15 480	16 290	16 670	17 490	17 990	18 330	17 260
Maďarsko	10 310	10 770	11 210	11 480	12 010	12 680	13 260	12 630
Poľsko	10 100	10 440	10 890	11 240	11 790	12 420	13 000	12 660
Slovensko	13 290	13 630	14 270	14 550	14 980	15 520	15 860	15 010

Graf 2 Ročný vývoj reálneho HDP na jedného obyvateľa krajín V4 medzi rokmi 2013 až 2020 (vlastné spracovanie; European Union, ©1995-2021)

8.3 POROVNANIE VÝVOJU INFLÁCIE KRAJÍN V4

Inflácia je ďalším z veľmi významných makroekonomických faktorov, ktoré ovplyvňujú ekonomický vývoj daného celku. Úlohou vlády a centrálnej banky každého štátu je udržať infláciu na optimálnej úrovni. Za túto úroveň sa považuje inflácia vo výške 2 %. Pri takejto úrovni rastú ceny tovarov a služieb optimálne a bežný spotrebiteľ infláciu skoro vôbec nepocítiťuje.

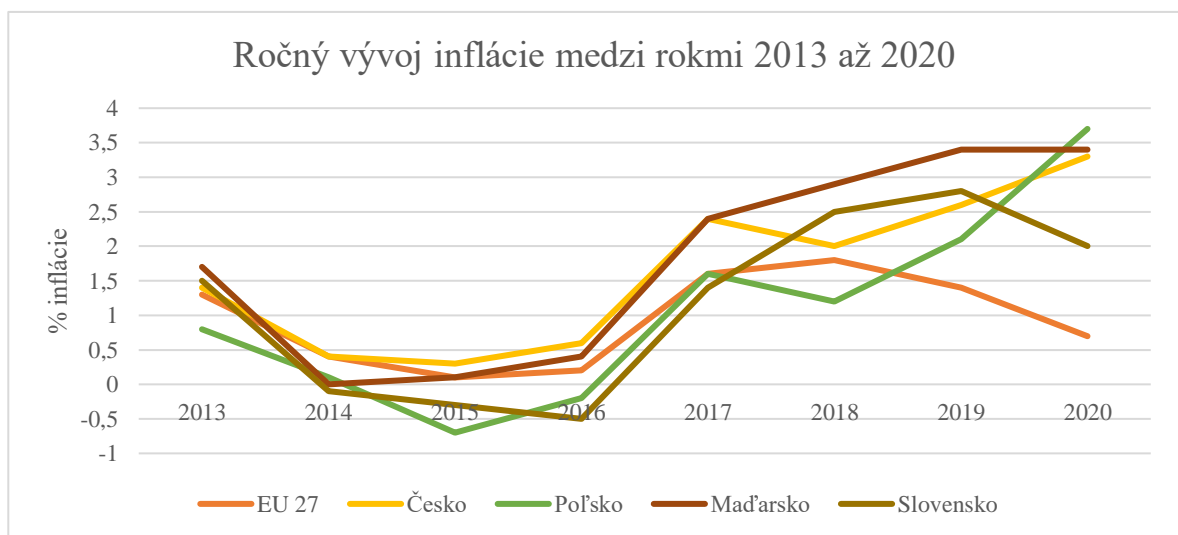
V posledných rokoch sa úroveň inflácie držala nízko naprieč celou Európou. V roku 2013 najvyššiu infláciu vo výške 1,7 % zaznamenalo Maďarsko. Naopak najnižšiu úroveň vykazovalo Poľsko, a to vo výške 0,8%. Česko a Slovensko boli na tom veľmi podobne. Ich úroveň inflácie dosahovala 1,4 % v Česku a 1,5 % na Slovensku. V roku 2014 úroveň inflácie značne klesla. Všetky krajiny sa pohybovali okolo úrovne 0 %. Česko dosahovalo najvyššiu mieru inflácie, a to 0,4 %, pričom Slovensko sa dostalo na zápornú stranu škály. Inflácia tam vedy dosahovala -0,1 %. Tento trend pokračoval aj v roku 2015. Česko malo opäť najvyššiu úroveň inflácie, a to na úrovni 0,3 %. K Slovensku sa na zápornej strane pridalo aj Poľsko. To v tomto roku dosiahlo úrovne -0,7 %. Trend sa nezastavil ani v roku 2016, avšak nastal menší nárast. Česko stále viedlo s úrovňou 0,6 % a najnižšiu infláciu vykazovalo Slovensko na úrovni -0,5%. V roku 2017 inflácia výraznejšie narástla a opäť sa pohybovala v okolí 2 %. Česko a Maďarsko vykazovali rovnakú úroveň inflácie, a to 2,4 %. Poľsko sa dostalo na úroveň 1,6 % a Slovensko vykazovalo 1,4 %. V roku 2018 sa trend v niektorých krajinách zmenil. V Česku a Poľsku inflácia mierne klesla. Opačný prípad nastal v Maďarsku a Slovensku. Inflácia v Maďarsku dosahovala úrovne 2,9 % a na

Slovensku 2,5 %. V roku 2019 vo všetkých krajinách V4 inflácia vzrástla. Najvyššiu hodnotu vykazovalo Maďarsko, jeho úroveň inflácie bola 3,4 %. Najnižšiu infláciu malo zas Poľsko kde dosiahla výšky 2,1 %. V pandemickom roku 2020 zaznamenali Česko a Poľsko rast inflácie. Česko sa dostalo na úroveň 3,3 % a Poľsko až na úroveň 3,7 %. V Maďarsku sa inflácia oproti roku 2019 nezmenila a na Slovensku klesla na úroveň 2 %.

Trend zmeny inflácie v Európskej Únii bol podobný ako v krajinách V4. V roku 2013 bol priemer na úrovni 1,3 %. V roku 2014 klesol na 0,4 % a pokles pokračoval aj do ďalšieho roku kedy bola priemerná úroveň inflácie EÚ 0,1 %. Ďalší rok bol zaznamenaný mierny nárast na úroveň 0,2 %. V roku 2017 narástla priemerná inflácia na 1,6 % a trend rastu pokračoval aj do roku 2018 kedy bola jej úroveň 1,8 %. V roku 2019 bol zaznamenaný pokles na úroveň 1,4 %. V pandemickom roku pokles inflácie pokračoval a dosiahol úroveň 0,7 %.

Tabuľka 3 Ročný vývoj inflácie krajín V4 medzi rokmi 2013 až 2020 (vlastné spracovanie; European Union, ©1995-2021)

(v %)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
EU 27	1,3	0,4	0,1	0,2	1,6	1,8	1,4	0,7
Česko	1,4	0,4	0,3	0,6	2,4	2	2,6	3,3
Maďarsko	1,7	0	0,1	0,4	2,4	2,9	3,4	3,4
Poľsko	0,8	0,1	-0,7	-0,2	1,6	1,2	2,1	3,7
Slovensko	1,5	-0,1	-0,3	-0,5	1,4	2,5	2,8	2

Graf 3 Ročný vývoj inflácie krajín V4 medzi rokmi 2013 až 2020 (vlastné spracovanie; European Union, ©1995-2021)

8.4 POROVNANIE ZMENY NEZAMESTNANOSTI KRAJÍN V4

Ďalším z faktorov, ktoré vo veľkej miere ovplyvňujú ekonomický výsledok krajiny je nezamestnanosť. Keďže je pracovná sila jedným z výrobných faktorov a jej neúplné využitie má priamy dopad na ekonomický výsledok krajiny ovplyvňuje tým pádom aj konkurencieschopnosť daného ekonomického celku. Preto je nesmierne dôležité, aby vlády štátov prijímali také politické opatrenia, aby držali nezamestnanosť na optimálnej úrovni. Za túto optimálnu úroveň sa považuje 5,5 % nezamestnanosť. Pri tejto úrovni je dosahovaný ekonomický rast a zároveň si ľudia hľadajúci prácu môžu nájsť také zamestnanie, ktoré je pre nich to najvýhodnejšie.

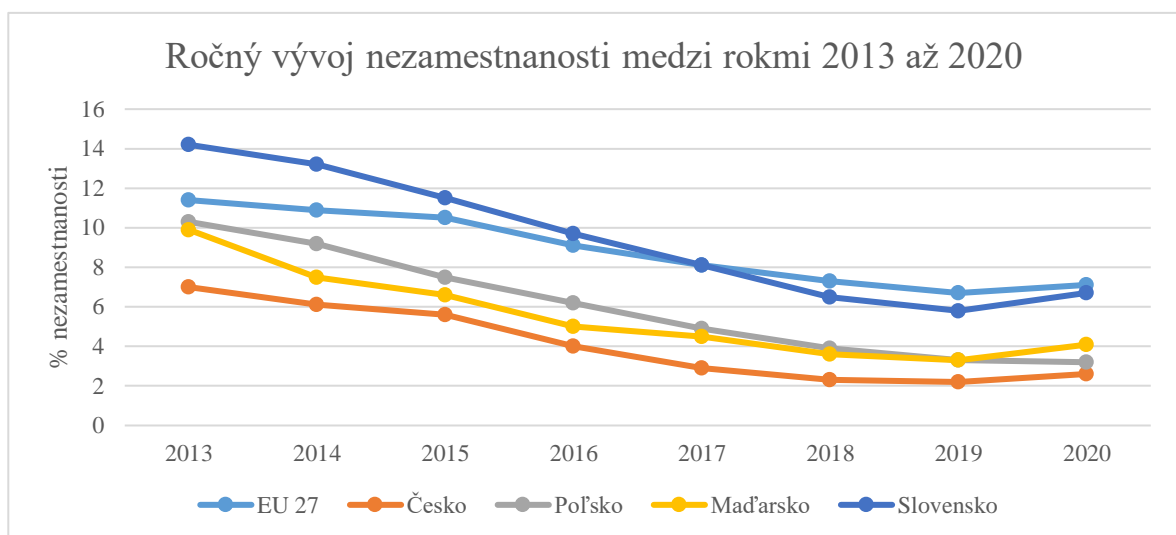
V roku 2013 najvyššiu nezamestnanosť dosahovalo Slovensko, s výškou 14,2 %. Na druhej strane malo Česko nezamestnanosť najnižšiu, a to na úrovni 7,0 %. Maďarsko vykazovalo výšku 9,9 % a Poľsko 10,3 %. V nasledujúcom roku začal trend klesania nezamestnanosti. Slovensko však stále vykazovalo najhoršie čísla. Nezamestnanosť vtedy dosahovala 13,2 %. Česko pokračovalo vo vedení s nezamestnanosťou na úrovni 6,1 %. V roku 2015 trend znižujúcej nezamestnanosti pokračoval. Na Slovensku klesla úroveň nezamestnanosti na 11,5 %, v Poľsku na 7,5 %, v Maďarsku na 6,6 % a v Česku na 5,6 %. V ďalšom roku sa ekonomike opäť darilo a nezamestnanosť klesala. Slovensko sa stále držalo na poslednom mieste s nezamestnanosťou na úrovni 9,7 %. Česko pokračovalo vo vedení na úrovni 4,0 %. V roku 2017 trend pokračoval. Slovensko malo opäť najvyššiu nezamestnanosť na úrovni 8,1 %. Česko zasa tú najnižšiu na úrovni 2,9 %. Následný rok krajiny zas zaznamenali zníženie nezamestnanosti. Najvyššiu nezamestnanosť malo Slovensko na úrovni 6,5 % a najnižšiu malo Česko na úrovni 2,3 %. Rok 2019 mal podobné výsledky. Nezamestnanosť na Slovensku bola 5,8 %, v Poľsku 3,3 %, v Maďarsku 3,3 % a v Česku 2,2 %. Pandemický rok 2020 skoro všade trend zastavil a zmenil. Na Slovensku stúpila nezamestnanosť na úroveň 6,7 %, v Maďarsku na 4,1 % a v Česku na 2,6 %. Poľsko malo iné výsledky. Úroveň nezamestnanosti tu klesla na 3,2 %, Poľsko sa tak stalo jednou z mála krajín, ktorej nezamestnanosť nestúpila.

Európska Únia, ako celok mala podobný trend ako krajiny Vyšehradskej štvorky. V roku 2013 bola priemerná nezamestnanosť v EÚ na úrovni 11,4 %. Nasledovný rok začal trend klesania nezamestnanosti. V roku 2014 bola priemerná nezamestnanosť 10,9 % a v roku 2015 10,5 %. V ďalšom roku nezamestnanosť klesla na 9,1 % a nasledujúci rok klesla o ďalšie percento na 8,1 %. V roku 2018 opäť klesla na úroveň 7,3 % a v roku 2019 bola už

len na úrovni 6,7 %. Pandemický rok sa na nezamestnanosti podpísal negatívne. Nezamestnanosť po viacerých rokoch klesania vzrástla na 7,1 %.

Tabuľka 4 Ročný vývoj nezamestnanosti krajín V4 medzi rokmi 2013 až 2020 (vlastné spracovanie; OECD, ©2021)

(v %)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
EU 27	11,4	10,9	10,5	9,1	8,1	7,3	6,7	7,1
Česko	7,0	6,1	5,6	4,0	2,9	2,3	2,2	2,6
Maďarsko	9,9	7,5	6,6	5,0	4,5	3,6	3,3	4,1
Poľsko	10,3	9,2	7,5	6,2	4,9	3,9	3,3	3,2
Slovensko	14,2	13,2	11,5	9,7	8,1	6,5	5,8	6,7

Graf 4 Ročný vývoj nezamestnanosti krajín V4 medzi rokmi 2013 až 2020 (vlastné spracovanie; OECD, ©2021)

8.5 POROVNANIE VÝVOJU PLATOBNEJ BILANCIE BEŽNÉHO ÚČTU KRAJÍN V4

Platobná bilancia bežného účtu je veľmi dôležitým ukazovateľom, ktorý dokáže opísať vzťah medzi importom a exportom daného ekonomického celku so svetom. Tento ukazovateľ rozširuje komplexnosť chápania ekonomického stavu. Pre malé otvorené ekonomiky je medzinárodný obchod nesmierne dôležitý, a preto je potrebné pochopiť jeho vývoj v danej krajine. V tabuľke číslo 5 je zaznamenaný vývoj bežného účtu platobnej bilancie vyjadrený v percentách HDP.

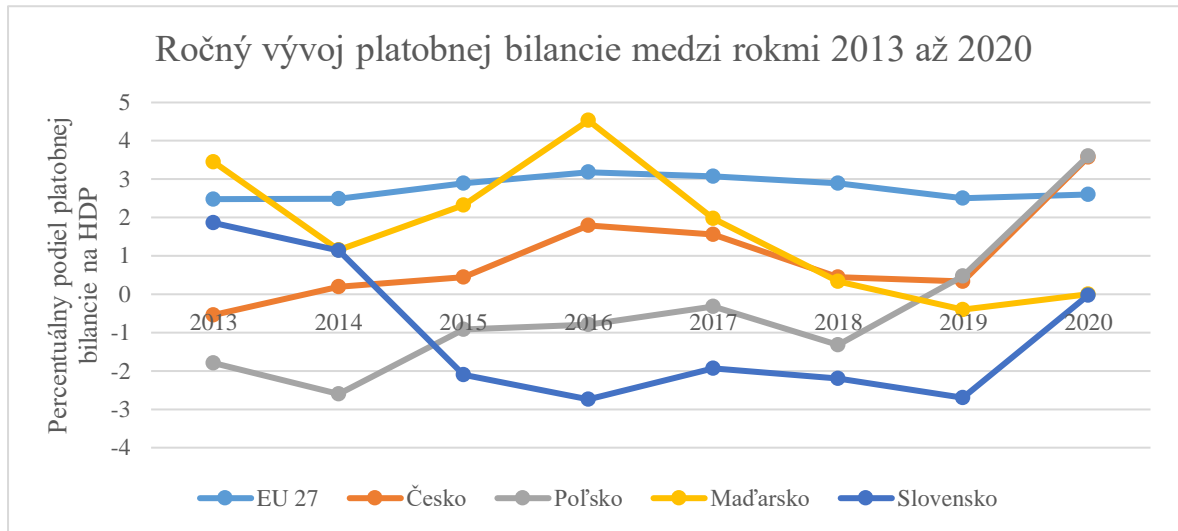
V roku 2013 dosiahlo najväčšieho prebytku platobnej bilancie Maďarsko, prebytok dosiahol 3,45 % HDP. Prebytok dosahovalo aj Slovensko s 1,86 % HDP. Naopak najhoršie na tom

bolo Poľsko, ktoré vykazovalo schodok -1,8 % HDP. Česko sa taktiež nachádzalo v schodku a vykazovalo -0,54 % HDP. V nasledujúcom roku sa Maďarsku opäť darilo a dosiahlo prebytku 1,15 % HDP. Poľsko pokračovalo v schodku s výsledkom -2,6 % HDP. V roku 2015 Maďarsko pokračovalo s dobrými výsledkami, dosiahlo prebytku 2,32 % HDP. V tomto roku na tom bolo najhoršie Slovensko, ktoré vykazovalo schodok -2,9 % HDP. V roku 2016 Maďarsko takmer zdvojnásobilo výsledok z predošlého roku a vykazovalo prebytok 4,53 % HDP. Slovensko na druhej strane pokračovalo v schodku a vykázalo -2,74 % HDP. V roku 2017 bolo na tom Maďarsko stále najlepšie, avšak oproti minulému roku sa jeho prebytok znížil na 1,97 % HDP. Slovensko malo stále najväčší schodok s výsledkom -1,93 % HDP. V roku 2018 sa na prvé miesto medzi krajinami V4 dostalo Česko s prebytkom 0,44 % HDP. Slovensko sa stále držalo na poslednom mieste so schodkom -2,19 % HDP. V roku 2019 vykazovali prebytok Česko a Poľsko. Maďarsko a Slovensko vykazovali schodok, Slovensko zaznamenalo najväčší schodok z krajín V4, a to na úrovni -2,7 % HDP. V pandemickom roku 2020 sa vo všetkých krajinách V4 zvýšili hodnoty platobnej bilancie bežného účtu. Poľsko sa vyšplhalo najvyššie s prebytkom 3,6 % HDP, nasledovalo Česko s 3,57 % HDP, po ňom Maďarsko, ktoré sa priblížilo vyrovnanej bilancii s prebytkom 0,002 % HDP. Slovensko v tomto roku stále vykazovalo schodok, ale len na úrovni -0,03 % HDP.

Európska Únia vykazovala pomerne stabilnú bilanciu bežného účtu. V roku 2013 vykazovala prebytok 2,48 % HDP. V roku 2014 sa táto hodnota veľmi nezmenila a EÚ vykazovala prebytok 2,49 % HDP. V roku 2015 prebytok narástol na 2,9 % HDP a v roku 2016 až na 3,18 % HDP. V ďalšom roku prebytok mierne klesol na 3,08 % HDP. Pokles pokračoval aj v roku 2018 kedy EÚ dosiahla prebytok 2,82 % HDP. V roku 2019 pokles pokračoval, EÚ tento rok dosiahla prebytku 2,48 % HDP. V pandemickom roku podiel platobnej bilancie bežného účtu narástol na 2,6 % HDP. Obecne teda môžeme povedať, že pandémie platobnej bilancii bežného účtu skôr napomohla.

Tabuľka 5 Ročný vývoj platobnej bilancie bežného účtu krajín V4 medzi rokmi 2013 až 2020 (vlastné spracovanie; OECD, ©2021)

(v % HDP)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
EU 27	2,48	2,49	2,9	3,18	3,08	2,89	2,51	2,60
Česko	-0,54	0,19	0,45	1,79	1,56	0,44	0,34	3,57
Maďarsko	3,45	1,15	2,32	4,53	1,97	0,33	-0,40	0,002
Poľsko	-1,80	-2,6	-0,92	-0,79	-0,32	-1,32	0,48	3,60
Slovensko	1,86	1,14	-2,10	-2,74	-1,93	-2,19	-2,7	-0,03

Graf 5 Ročný vývoj platobnej bilancie bežného účtu krajín V4 medzi rokmi 2013 až 2020 (vlastné spracovanie; OECD, ©2021)

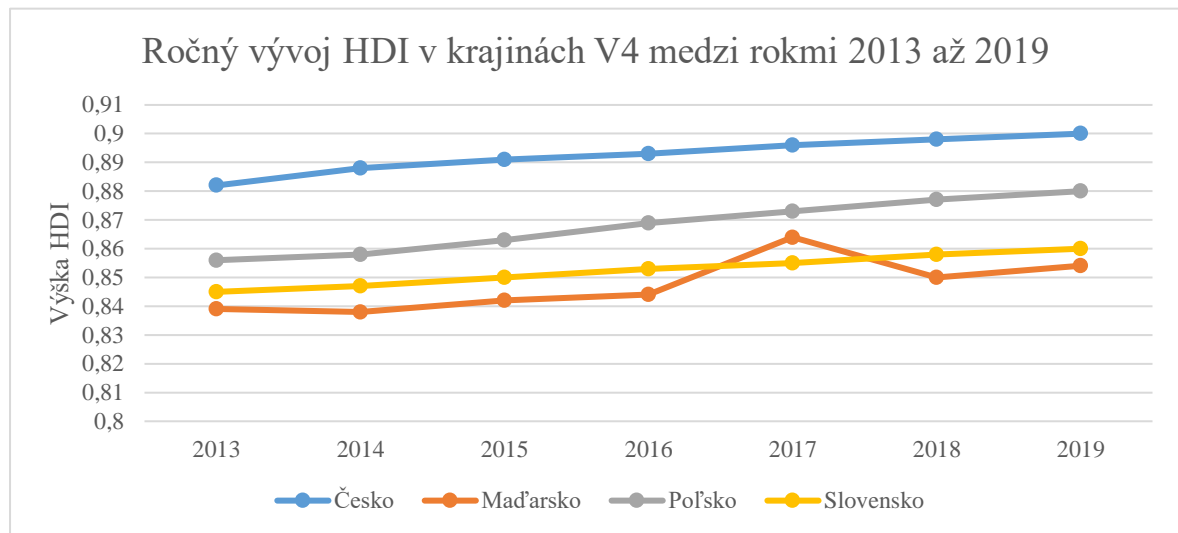
8.6 POROVNANIE VÝVOJU HDI KRAJÍN V4

Keďže predošlé makroekonomické ukazovatele nemôžu komplexne popísať životnú úroveň v krajine, je dôležité preskúmať aj Human Development Index. Pri jeho výpočte sa používajú rôznorodé ekonomické aj sociálne ukazovatele, ktoré dokážu stav krajiny popísať komplexnejšie. Práve podľa HDI môžeme jasnejšie určiť vývoj životnej úrovne, ktorá sa priamo odráža aj na ekonomickom výsledku.

Česko má od roku 2013 trend postupného zvyšovania životnej úrovne. V roku 2013 dosahoval tento ukazovateľ hodnotu 0,882. Miernym posúvaním sa v roku 2019 dostal tento ukazovateľ na hranicu 0,900. S takýmto skoré sa vo svetovom merítku umiestňuje Česko veľmi vysoko a zároveň Česko dosahuje najlepších výsledkov spomedzi krajín V4. Na druhom mieste sa spomedzi krajín V4 umiestnilo Poľsko. V roku 2013 ukazovateľ HDI dosahoval hodnoty 0,856 a do roku 2019 sa vyšplhal na 0,880. Na treťom mieste sa umiestnilo Slovensko. To začalo v roku 2013 s výsledkom 0,856 a v roku 2019 dosahovalo výsledku 0,860. Maďarsko sa umiestnilo na poslednom, a teda štvrtom mieste spomedzi krajín V4. V roku 2013 vykazovalo hodnotu 0,839, táto hodnota pomaly stúpala až do roku 2018 kedy nastal pokles. Maďarsko pokleslo z úrovne 0,864 na 0,850. Takýto pokles je však v Európskych krajinách ojedinelý. V roku 2019 však HDI Maďarska opäť stúplo na úroveň 0,854.

Tabuľka 6 Ročný vývoj HDI v krajinách V4 medzi rokmi 2013 až 2019 (vlastné spracovanie; UNDP, ©2021)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Česko	0,882	0,888	0,891	0,893	0,896	0,898	0,900
Maďarsko	0,839	0,838	0,842	0,844	0,864	0,850	0,854
Poľsko	0,856	0,858	0,863	0,869	0,873	0,877	0,880
Slovensko	0,845	0,847	0,850	0,853	0,855	0,858	0,860

Graf 6 Ročný vývoj HDI v krajinách V4 medzi rokmi 2013 až 2019 (vlastné spracovanie; UNDP, ©2021)

9 PRIEBEH PANDÉMIE COVID-19 V KRAJINÁCH V4

Svetová zdravotnícka organizácia (World Health Organization, ©2021) definovala ochorenie COVID-19, ako infekčné ochorenie, ktoré spôsobuje novoobjavený koronavírus. Väčšina ľudí prežije tento vírus s miernymi alebo strednými problémami dýchacích ciest a nebudú potrebovať žiadnu lekársku pomoc. Avšak hlavne starší ľudia, ľudia trpiaci cukrovkou alebo onkologický pacienti môžu na tento vírus doplatiť svojim životom. Dobrá informovanosť o šírení vírusu sa považuje za tú najlepšiu prevenciu. Za hlavnú zbraň s pandémiou spôsobenou ochorením COVID-19 sa považuje vakcinácia, ktorá začala vo Veľkej Británii koncom roka 2020.

Pandémia ochorenia COVID-19 zasiahla v roku 2020 celý svet. Nenápadný prvý prípad v čínskom meste Wu-chan sa zmenil na celosvetovú pandémiu, ktorej podľahlo viac, ako tri milióny ľudí. Pandémia nemala za následok len stratu ľudských životov, ale pre ďalšie milióny ľudí znamenala stratu práce, úspor a finančnej stability. Neskutočný dopad mala pandémia aj na všetky ekonomické celky. Štáty s pandémiou bojovali rôznymi spôsobmi, no aj napriek tomu len málokterá krajina túto pandémiu porazila. Väčšina krajín na svete pocítila ekonomický, kultúrny a sociálny prepád, ktorý mnoho odborníkov označilo za to najhoršie obdobie od druhej svetovej vojny.

Krajiny Vyšehradskej štvorky sa pandémie spôsobenou ochorením COVID-19 spoločne s celou Európou nevyhli. Všetky štyri krajiny rokoch 2020 a 2021 prežili núdzové stavy, ekonomické reštrikcie a stratu mnohých ľudských životov. Tabuľka číslo 7 popisuje stav pandémie COVID-19 v krajinách V4 ku 22 aprílu 2021.

Tabuľka 7 Údaje o pandémii COVID-19 v krajinách V4 ku 22.04.2021 (vlastné spracovanie; Worldometers, ©2021)

	Prípady	Úmrtia	Aktívne prípady	Prípady na milión obyvateľov	Úmrtia na milión obyvateľov	Testy
Česko	1 612 832	28 787	63 782	150 381	2 684	16 478 838
Maďarsko	760 967	26 001	265 374	78 934	2 697	5 205 923
Poľsko	2 731 256	64 168	286 301	72 230	1 697	13 767 550
Slovensko	378 15	11 357	111 493	69 236	2 079	2 527 366

Z prvotných čísel by sa dalo povedať, že najhoršiu situáciu zažilo počas pandémie Poľsko, ktoré malo k 22.4.2021 potvrdených 2 731 256 prípadov a 64 168 úmrtí, ktoré boli spôsobené ochorením COVID-19. Keďže krajiny V4 majú rozdielnu rozlohu a veľkosť populácie,

nedajú sa porovnávať len na základe celkových čísel. V tomto prípade je dôležité všetko vyjadriť v prepočte na milión obyvateľov. S týmto ohľadom môžeme jasne povedať, že Česká republika zaznamenala najväčší počet nakazených, a to až 150 381 potvrdených prípadov na milión obyvateľov. Nasledovalo Maďarsko s počtom prípadov 78 934. Poľsko zaznamenalo 72 230 prípadov na milión obyvateľov a na Slovensku sa toto číslo vyšplhalo na 69 236.

Priebeh ochorenia COVID-19 je individuálny, toto dokáže ovplyvniť počet mŕtvych v krajine. Zaujímavé je, že Poľsko, ktoré malo druhý najväčší počet prípadov na počet obyvateľov zaznamenalo najmenší počet úmrtí spojených s týmto ochorením. Na milión obyvateľov tu zomrelo 1 697 ľudí. Toto môže byť spôsobené demografickou situáciou krajiny alebo napríklad priemernou dĺžkou života. Pre porovnanie najvyšší počet mŕtvych zaznamenalo Česko s počtom obetí 2684, nasleduje Maďarsko s 2 697 obeťami na milión obyvateľov. Pred Maďarskom sa potom umiestnilo Slovensko s 2079 obeťami na milión obyvateľov.

V neposlednom rade je dôležité pozrieť sa na testovanie. Čísla v tabuľke 7 primárne zahrňujú vykonané PCR testy, tieto testy sú oproti antigénovým testom považované za presnejšie a viac dôveryhodné. Preto sú udávané, ako tie hlavné pri meraní objemu testovania. V testovaní Česko nekonkurenčne vedie, ako jediná krajina otestovala viac ľudí, ako je jej celková populácia. Ku 22.4.2021 vykonali 16 478 838 testov. Maďarsku sa podarilo vykonať 5 205 923 testov a na Slovensku 2 527 366. V Maďarsku a na Slovensku sa, teda podarilo otestovať polovicu celkovej populácie. Poľsko do uvedeného dátumu vykonalo 13 767 550 testov, čo odpovedá jednej tretine celkovej populácie. Dôležité je podotknúť, že množstvo vykonaných testov sa v určitej miere bude podieľať na počte potvrdených prípadov. Avšak za predpokladu, že by dokonale fungoval systém, pri ktorom sa izolujú osoby v kontakte s chorým a následne sa otestujú, aj menší počet vykonaných testov by efektívne odhalil väčšinu nakazených prípadov.

Pandémia spôsobená ochorením COVID-19 začala v roku 2020. Jej následky však budeme pociťovať aj v nasledujúcich rokoch. Roky 2020 a 2021 sa v Európe označujú za pandemické roky. Pre komplexnejšie pochopenie vývoju pandémie v týchto rokoch je dôležité pozrieť sa na vývoj aktívnych prípadov. Tabuľka číslo 8 zobrazuje vývoj aktívnych prípadov v krajinách Vyšehradskej štvorky od 2.3.2020 do 18.4.2021.

Tabuľka 8 Týždenný prírastok nových pozitívnych prípadov ochorenia COVID-19 v krajinách V4 od 2.3.2020 do 12.4.2020 (Vlastné spracovanie; World Health Organization, ©2021)

	ČR	HU	PO	SK		ČR	HU	PO	SK
2.3.20	26	7	6	1	28.9.20	17311	6561	12160	2569
9.3.20	188	24	98	29	5.10.20	33402	7089	23498	5293
16.3.20	781	100	432	107	12.10.20	54820	8626	45592	9390
23.3.20	1668	277	1102	158	19.10.20	81970	12957	74716	11611
30.3.20	1809	325	1989	155	26.10.20	84305	19952	120785	17180
6.4.20	1430	677	2729	265	2.11.20	76118	30417	158909	15997
13.4.20	752	506	2386	334	9.11.20	47009	31345	169478	12708
20.4.20	698	584	2531	311	16.11.20	32521	33657	152357	9600
27.4.20	403	498	2102	43	23.11.20	27899	36909	130118	9710
4.5.20	340	265	2276	52	30.11.20	25530	38751	80680	12850
11.5.20	360	246	2606	25	7.12.20	34900	30122	72427	14838
18.5.20	435	232	2674	23	14.12.20	45061	22589	76000	18481
25.5.20	340	126	2640	17	21.12.20	46459	13071	55099	17345
1.6.20	337	103	2415	6	28.12.20	69882	11935	60763	19595
8.6.20	424	94	3031	16	4.1.21	90648	14242	66960	18992
15.6.20	457	30	2603	34	11.1.21	57994	9591	50060	17516
22.6.20	850	44	2094	67	18.1.21	48458	7746	39863	11819
29.6.20	1142	45	2005	77	25.1.21	47157	8012	37940	12428
6.7.20	675	46	1802	150	1.2.21	50201	8909	36870	14775
13.7.20	740	86	2225	95	8.2.21	53034	10967	38700	14460
20.7.20	1357	120	2876	153	15.2.21	65150	15561	49812	15909
27.7.20	1487	91	3724	174	22.2.21	82321	25576	68219	15940
3.8.20	1536	127	4821	231	1.3.21	85851	37418	87928	15307
10.8.20	1656	224	4923	278	8.3.21	77747	50473	111718	14113
17.8.20	1899	256	5091	424	15.3.21	70469	55106	151918	11366
24.8.20	2034	536	5058	503	22.3.21	45428	62265	192441	9041
31.8.20	3658	2223	4148	572	29.3.21	36867	52118	187551	7332
7.9.20	7649	3933	3263	952	5.4.21	28293	34185	136089	5820
14.9.20	12905	6165	4860	1004	12.4.21	20158	30344	113394	4912
21.9.20	14988	6024	7650	1792					

9.1 PRIEBEH PANDÉMIE COVID-19 V ČESKU

Česká republika bola v prvej vlne pandémie COVID-19, jednou z krajín, ktoré vykazovali najmenší počet chorých a najmenší počet prípadov. Toto všetko sa však zmenilo s príchodom druhej vlny. Na ktorú Česko nebolo pripravené. Krajina sa dokonca dostala do štádia kedy vykazovala najvyšší počet úmrtí na milión obyvateľov na svete. Pre pochopenie tohto stavu sa musíme pozrieť na politické rozhodnutia a ich efekt.

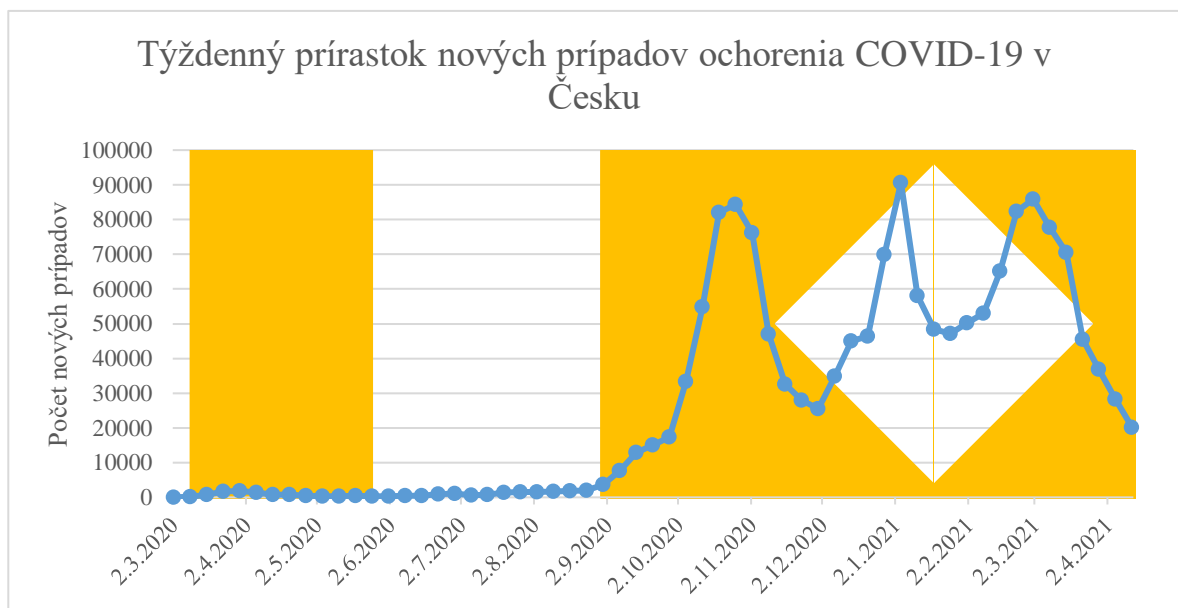
Podľa tlačových správ Ministerstva vnútra Českej republiky (©2021) a vyhlásenia ministerstva zdravotníctva Českej republiky (©2021) sa dá povedať, že pandémia v Českej republike začala 1.3.2020 kedy sa v krajine objavili prvé potvrdené prípady nákazy choroby COVID-19. Následne 14.3.2020 bol vyhlásený núdzový stav a o dva dni na to boli uzavreté štátne hranice. Spolu s uzavretými hranicami boli uzavreté reštaurácie, školy, obchody, športoviská a iné zariadenia. Zároveň bolo uzákonené povinné nosenie rúšok a udržiavanie iných hygienických opatrení. Po mesiaci vláda oznámila plán postupného uvoľňovania opatrení. S určitými reguláciami sa následne začali otvárať obchody, prevádzky či dokonca hranice. Následne po dvoch mesiacoch, a to 17.5.2020 sa núdzový stav skončil.

Po prvej, dobre zvládnutej vlne prišla vlna druhá. Začiatkom septembra začali opäť stúpať prípady a vláda musela opäť zakročiť. Preto 5.10.2020 vláda spolu s novým ministrom zdravotníctva opäť vyhlásili núdzový stav. Taktiež sa znovu sprísnilo opatrenia, začalo sa obmedzovať fungovanie škôl, obchodov, reštaurácií, športovísk a iných zariadení. S veľkým počtom prípadov prišlo aj rýchle šírenie. 22.10.2020 bol vyhlásený lockdown a opatrenia sa sprísnilo ešte viac. V novembri prešlo Česko na protipandemický systém PES. Tento systém mal prehľadne určovať aké opatrenia budú platiť. Pri zavedení tohto systému sa Česko nachádzalo na piatom stupni, ktorý medzi inými opatreniami obmedzoval aj voľný pohyb po 21:00. Pred Vianocami začali prípady klesať a vláda sa rozhodla uvoľniť niektoré opatrenia. Otvorili sa niektoré obchody alebo reštaurácie. Toto však zvýšilo počet nakazených a opatrenia sa počas Vianoc museli opäť sprísniť.

Na konci roku sa začalo v Českej republike očkovať. S novým rokom však prišla aj nová variácia ochorenia ktorá zhoršila celú pandemickú situáciu. Vláda preto musela opatrenia opäť sprísňovať. Zatvorené boli všetky obchody ktoré neboli potrebné ku každodennému fungovaniu a skoro všetky ostatné prevádzky. Pokračovalo obmedzenie pohybu a na začiatku marca boli dokonca uzatvorené okresy. Na kontrolovanie týchto opatrení dohliadala polícia Českej republiky ale aj armáda. Tieto opatrenia zapôsobili a 28.3.2021 sa v Česku

skončil lockdown. Následne, vďaka dobrému vývoju pandemickej situácie sa 12.4.2021 skončil aj núdzový stav. Situácia sa stále lepší a preto v apríli vláda pristupuje k uvoľňovaniu opatrení.

Graf číslo 7 zobrazuje vývoj pandemickej situácie v Česku pomocou týždenného zobrazovania potvrdených nových prípadov na COVID-19. Na prvý pohľad sa zdá, že pandémie začala až začiatkom septembra, no nie je to tak. Česká republika prežila, čo sa týka počtu prípadov relatívne pokojnú prvú vlnu. Toto sa však zmenilo v septembri. Letné uvoľnenia opatrení so sebou priniesli veľa nových prípadov. Nákaza rástla rýchlym tempom a svojho prvého veľkého vrcholu dosiahla 26.10.2020 kedy za týždeň pribudlo 84 305 nových pozitívnych prípadov na COVID-19. V tomto čase vláda zaviedla prísne opatrenia, a to sa odzrkadlilo na rapídnom poklese nových prípadov ochorenia. Na začiatku decembra sa opatrenia uvoľnili, a to viedlo k opätovnému nárastu prípadov. Nový vrchol v počte pozitívnych prípadov dosiahlo Česko 4.1.2021 kedy za týždeň pribudlo 90 648 prípadov ochorenia. Sprísnenie opatrení opäť pomohlo a prípady začali klesať. Netrvalo to dlho a v polovičke februára začali opäť stúpať. Tentokrát bol nárast prípadov podporený novou variantov vírusu ktorý sa na České územie dostal z Veľkej Británie. Opatrenia boli opäť prítvrdené a výsledok sa dostavil na začiatku marca. Od tohto bodu prípady v Českej republike konštantne klesajú.

Graf 7 Týždenný prírastok nových prípadov ochorenia COVID-19 v Česku od 2.3.2020 do 12.4.2021 (Vlastné spracovanie; World Health Organization, ©2021)

9.2 PRIEBEH PANDÉMIE COVID-19 V MAĎARSKU

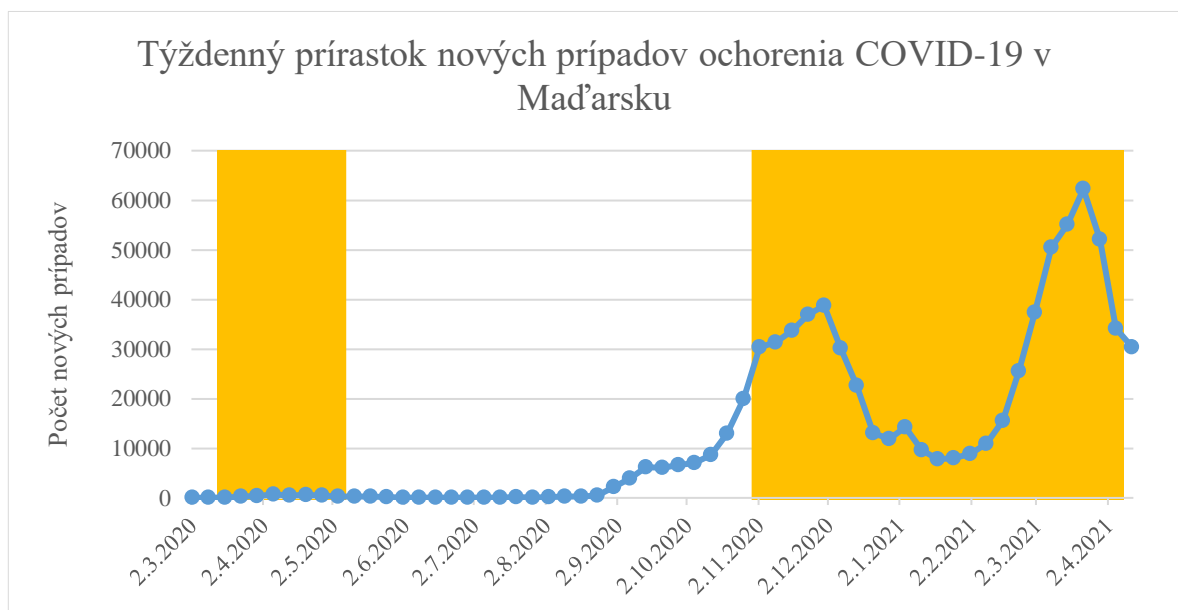
Maďarsko, ako aj ostatné Európske krajiny pandémie spôsobenú ochorením COVID-19 neočakávalo. Prvú vlnu pandémie Maďarsko zvládlo podobne ako jeho partneri z Vyšehradskej štvorky. Zavedenie silných protipandemických opatrení zaručilo nízke počty nakazených a minimum úmrtí. Po zvládnutej prvej vlne Maďarsko zaznamenalo veľký nárast prípadov v zimných mesiacoch. Druhá vlna však nebola tak silná ako v iných krajinách. Všetko sa zmenilo na jar kedy v Maďarsku zaznamenali veľký nárast pozitívnych prípadov a úmrtí.

Csillag, Ďurinová a Kováčiková (2020) opísali priebeh prvej vlny v Maďarsku. Prvý prípad ochorenia COVID-19 bol odhalený 3.3.2020. Vláda na túto skutočnosť reagovala 16.3.2020 kedy začala zavádzať protipandemické opatrenia. Vláda obmedzila fungovanie bežného života. Uzatvorili alebo obmedzili prevádzky reštaurácií, hotelov, kostolov, športovísk, škôl a iných zariadení. Obmedzil sa voľný pohyb osôb, uzavreli sa hranice a odporučilo sa obmedzenie stretávania s inými osobami. Maďarská vláda predstavila v apríli dva balíčky na zmiernenie dopadov pandémie. Prvý z týchto balíčkov bol v hodnote 3,7 milióna eur, slúžil na obnovenie hospodárstva a podporu práce. Druhý balíček predstavoval finančné prostriedky až vo výške 1 miliardy eur. Tento obnos peňazí bol použitý na prevenciu pandémie. Ďalej vláda predstavila zavedenie moratória na úvery pre fyzické osoby, zavedenie náhrady ušlej mzdy zamestnancom po dobu troch mesiacov a iné opatrenia na zmiernenie sociálno-ekonomického dopadu pandémie. Opatrenia sa začali uvoľňovať 4.5.2020. Postupne sa opäť začali otvárať prevádzky reštaurácií, kostoly, športoviská, školy a iné zariadenia. Uvoľnili sa opatrenia obmedzenia pohybu a stretávania.

Zvládnutá prvá vlna neznamenalala, že pandémia skončila. O tomto sa presvedčili skoro všetky Európske krajiny vrátane Maďarska. Na jeseň opäť začali rásť nové pozitívne prípady ochorenia COVID-19. Vláda, preto musela zakročiť a znovu sprísniť opatrenia. Americká ambasáda v Maďarsku (2021) opísala hlavné opatrenia, ktoré v Maďarsku počas druhej vlny platili. Na začiatku novembra, a to 4.11.2020 začal v Maďarsku znovu núdzový stav. Nasledujúce dni a týždne sa vrátili protipandemické opatrenia z jari. Obmedzili sa alebo sa úplne uzatvorili prevádzky reštaurácií, hotely, kostoly, športoviská a iné zariadenia. Opäť sa obmedzil voľný pohyb osôb, avšak tentokrát na hraniciach platili skôr obmedzenia a nie úplné uzatvorenie. Tento stav trval až do 7.4.2021 kedy sa začalo s postupným uvoľňovaním. Maďarsko so znižujúcim počtom nakazených uvoľňuje viac a viac opatrení.

Na konci roku 2020 sa aj Maďarsko pridalo do vakcinačného programu. Pravicová vláda Viktora Orbana však vsadila na kontroverzný vakcinačný program. Krajina na začiatku roku 2021 začala očkovať taktiež Ruskou a Čínskou vakcínou, ktoré ešte na území EÚ neprešli registračným procesom. Tento krok bol nesmierne kontroverzný, pretože Maďarsko je v súčasnosti jedinou krajinou EÚ, ktorá tieto vakcíny používa. Tento krok však Maďarsku priniesol výsledok vysokého percenta zaočkovaných.

Graf číslo 8 zobrazuje týždenné prírastky pozitívnych prípadov ochorenia COVID-19 v Maďarsku. Opäť je z tohto grafu zrejmé, že v rámci prírastku pozitívnych prípadov na tom bola táto krajina v prvej vlne veľmi dobre. Na začiatku septembra však začal počet pozitívnych prípadov opäť rásť. Tento rast vyvrcholil 30.11.2020 kedy v Maďarsku za týždeň zaznamenali 38 751 nových pozitívnych prípadov. Pandemická situácia sa začala lepšiť. Netrvalo to však večne a od začiatku februára 2021 zaznamenali opäť nárast pozitívnych prípadov. Tento rast bol veľmi prudký a 22.3.2021 sa týždenný prírastok vyšplhal až na 62 265 nových prípadov. Táto vlna pandémie bola veľmi silná a priniesla so sebou aj veľký počet úmrtí. S postupným očkovaním a so zaberajúcimi protipandemickými opatreniami sa na konci marca začala situácia zlepšovať. Prudký nárast nových prípadov nahradil prudký pokles. Pokles bol veľmi rapídny, len za tri týždne, a to 12.4.2021 sa dostal počet nových prípadov na polovicu oproti vrcholu z konca marca. Predpokladá sa, že situácia sa bude naďalej zlepšovať a nakoniec sa život v Maďarsku dostane do normálu.

Graf 8 Týždenný prírastok nových prípadov ochorenia COVID-19 v Maďarsku od 2.3.2020 do 12.4.2021 (Vlastné spracovanie; World Health Organization, ©2021)

9.3 PRIEBEH PANDÉMIE COVID-19 V POĽSKU

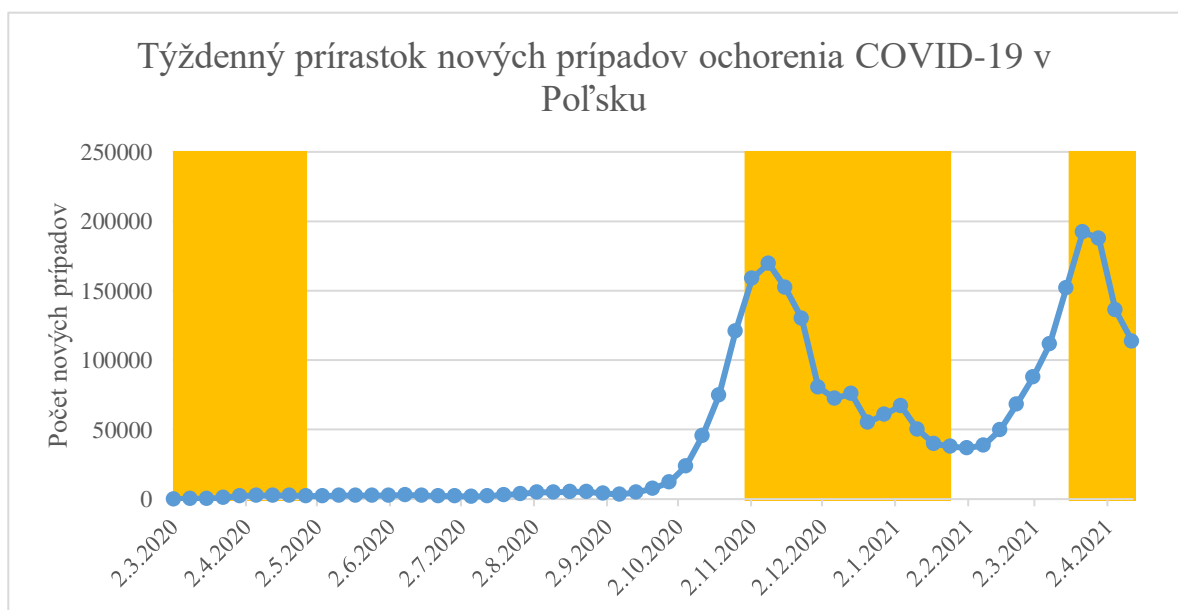
Poľsko je najväčšou krajinou spomedzi štátov Vyšehradskej štvorky. Najväčšia je či už rozlohou alebo počtom obyvateľov. V celkových číslach preto malo Poľsko najhoršie výsledky, keď sa však tieto výsledky prepočítajú na milión obyvateľov situácia sa dá považovať za miernejšiu ako v iných krajinách. Rovnako ako aj ostatné krajiny, Poľsko prežilo pomerne ľahkú prvú vlnu, ktorá však bola sprevádzaná silnými obmedzeniami. Po uvoľnení opatrení Poľsko prežilo pokojné leto. Zmena však prišla začiatkom októbra kedy v celej krajine zaznamenali veľký nárast pozitívnych prípadov. Toto sa však čoskoro zmenilo a prípady začali opäť klesať. Na začiatku februára však prípady znovu začali narastať. Toto trvalo do konca marca kedy prípady kvôli opatreniam a očkovaniam začali opäť klesať. Poľsko je spomedzi krajín Vyšehradskej štvorky menším unikátom. Počas druhej vlny Poľsko nezaviedlo tak drastické protipandemické opatrenia, ako iné krajiny V4 a aj napriek tomu nemalo tak ťažký priebeh, ako napríklad Česko či Slovensko.

Csillag, Ďurinová a Kováčiková (2020) hovoria o priebehu prvej vlny pandémie v Poľsku. Prvý prípad tu bol zaznamenaný 3.3.2020. Vláda začala zavádzať protipandemické opatrenia už o sedem dní, a to 10.3.2020. S rýchlou reakciou boli postupne uzatvorené alebo obmedzené prevádzky reštaurácií, obchodov, kostolov, športovísk, kín, divadiel, škôl a iných zariadení. Zaviedlo sa povinné nosenie rúšok a uzatvorili sa hranice. Príchod do Poľska bol podmienený štrnásťdňovou povinnou karanténou a testovaním. Vláda spolu s týmito opatreniami prišla s ekonomickou pomocou. Vyčlenila 6,5 miliardy eur na ochranu pracovných miest naprieč celým Poľskom. Rodičia, ktorí museli zostať so svojimi deťmi doma mali nárok na príspevok. Živnostníci mali nárok na jednorazovú podporu 455 eur. Spolu s týmito opatreniami vláda prišla aj s oslobodením od dane a inými druhmi pomoci. Vďaka dobre vyvíjajúcej pandemickej situácii sa opatrenia začali uvoľňovať 20.4.2020. Rozvoľňovanie bolo rozdelené na štyri etapy. Postupne sa opäť otvárali a uvoľňovali opatrenia v reštauráciách, divadlách, kinách, športoviskách, obchodoch, kostoloch a iných zariadeniach.

Náznaky druhej vlny sa začali objavovať na konci septembra. Pozitívne prípady začali rapídne rásť a vláda musela opäť zaviesť silné protipandemické opatrenia. Postupne sa začali uzatvárať a obmedzovať prevádzky reštaurácií, obchodov, hotelov, športovísk a iných zariadení. Vláda taktiež opäť na stôl priniesla rôzne ekonomické opatrenia na pomoc občanom. K šíriacej pandémie napomohli obrovské protesty proti obmedzeniu interrupcií. Na konci októbra sa do ulíc dostali tisíce ľudí a situácia sa v Poľsku opäť mierne zhoršila.

V polovici novembra však začali prípady klesať a tento trend pokračoval až do Vianoc. V tomto období sa situácia mierne zhoršila. Preto 28.12.2020 vyhlásilo Poľsko lockdown, s ktorým sa opatrenia zas o niečo sprísnili. Lockdown však netrval dlho a už 17.1.2021 bol uvoľnený. Práve v tejto dobe kedy sa Česko a Slovensko nachádzali v kritickej situácii Poľsko začalo otvárať obchody, športoviská a zmiernovať protipandemické opatrenia. Dobrá situácia však netrvala dlho a už v polovici februára sa začala opäť zhoršovať. Vláda preto 20.3.2021 opäť zaviedla lockdown, ktorý trval do 25.4.2021. Tento lockdown opäť napomohol zlepšeniu situácie, ktorá sa na základe očkovania a opatrení stále zlepšuje. V máji Poľsko plánuje fázové otváranie všetkých prevádzok reštaurácií, obchodov, športovísk, hotelov a iných zariadení. (Gov.pl, ©2021)

Na grafe číslo 9 je popísaný pandemický vývoj v Poľsku pomocou týždenných prírastkov nových pozitívnych prípadov. Po pokojnej prvej vlne začali narastať prípady 14.9.2020. Rast bol veľmi prudký a vyvrcholil 9.11.2020 kedy v Poľsku za týždeň zaznamenali 169 478 nových pozitívnych prípadov. Od tohto bodu počet nových pozitívnych prípadov klesal. V decembri mal určité kolísanie a v deň kedy bol zavedený lockdown bol týždenný prírastok v Poľsku 60 763 nových prípadov. Situácia sa následne zlepšovala až do 8.2.2021 kedy prípady začali opäť rásť. Nového vrcholu dosiahli 29.3.2021 kedy bol týždenný prírastok nových prípadov 187 551. Od tohto bodu prípady začali klesať. Vďaka očkovaniu a opatreniam prípady naďalej klesajú a v Poľsku sa postupne uvoľňujú opatrenia.

Graf 9 Týždenný prírastok nových prípadov ochorenia COVID-19 v Poľsku od 2.3.2020 do 12.4.2021 (Vlastné spracovanie; World Health Organization, ©2021)

9.4 PRIEBEH PANDÉMIE COVID-19 NA SLOVENSKU

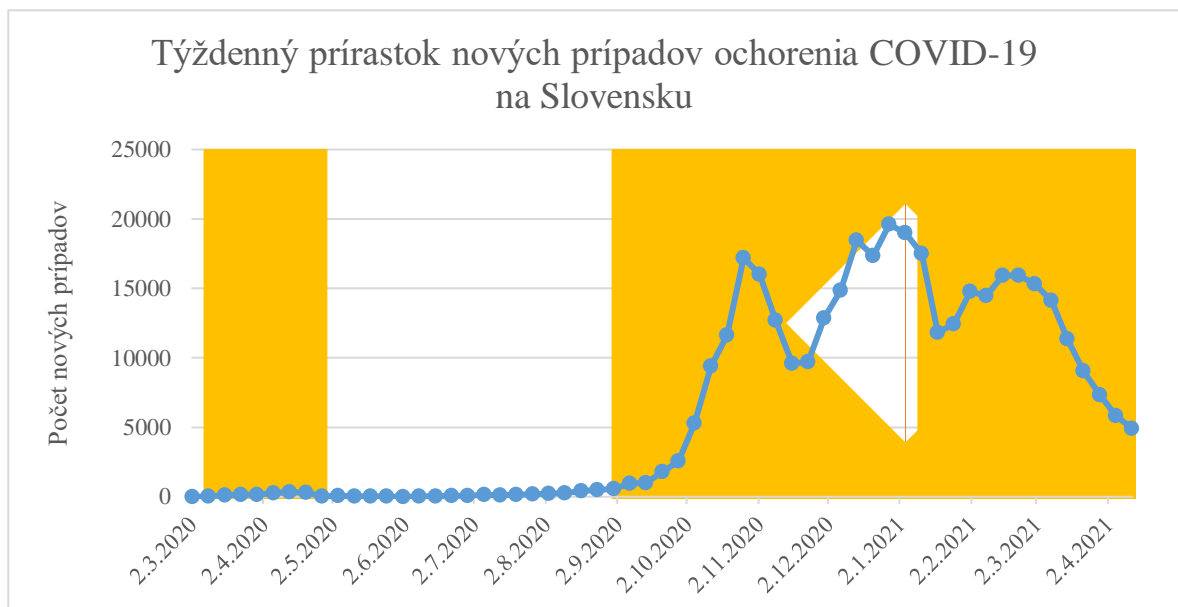
Slovensko sa aj napriek svojej veľkosti dostalo počas prvej vlny pandémie do popredia svetových médií. V tom čase bolo chválené za ukázkové zvládnutie pandemickej situácie. Po pokojnom lete však prišla vlna, ktorú Slovensko už tak dobre nezvládlo. Nové prípady stále narastali a nemocnice sa plnili chorými pacientmi. Avšak silné opatrenia spolu s očkovaním priniesli pokles nových prípadov, čo viedlo a vedie k postupnému uvoľňovaniu protipandemických opatrení na Slovensku.

Podľa tlačových správ Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (©2021) spolu s informáciami od Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky (©2021) sa dá sledovať celý priebeh pandémie na Slovensku. Prvý prípad ochorenia COVID-19 bol na Slovensku zaznamenaný 6.3.2020. O desať dní na to, čiže 16.3.2020 vláda vyhlásila lockdown. Uzavreli a obmedzili sa prevádzky reštaurácií, obchodov, škôl, športovísk, hotelov a iných zariadení. Obmedzilo sa stretávanie ľudí a hromadné podujatia. Taktiež sa uzavreli hranice a príchod na Slovensko bol podmienený štátnou alebo domácou karanténou. Vláda taktiež prijala ekonomické opatrenia. Pomocou fondov z Európskej únie vyčlenila peniaze na podporu zamestnanosti a pomoc podnikateľom. Vďaka silným opatreniam a spolupatričnosti ľudí na Slovensku sa situácia začala rýchlo zlepšovať. Od 22.4.2020 sa na Slovensku začali postupne uvoľňovať protipandemické opatrenia. Nasledujúce týždne sa potom začali otvárať reštaurácie, obchody, hotely, športoviská a iné zariadenia.

Po výbornom zvládnutí prvej vlny sa objavila tá druhá, na ktorú Slovensko nebolo pripravené. Začiatkom septembra začali opäť rásť nové prípady nákazy a tie odštartovali ešte rapídnejší nárast. Tento krát už novovymenovaná vláda Slovenska zakročila a 1.10.2020 vyhlásila núdzový stav. Protipandemické opatrenia sa v nasledujúcich týždňoch viac a viac sprísňovali. Opäť sa začali zatvárať reštaurácie, obchody, športoviská a iné zariadenia. Prípady však stále rástli, a preto sa vláda Slovenska rozhodla vykonať celoplošné testovanie. Na začiatku novembra sa na Slovensku podarilo otestovať antigénovými testami viac ako tri milióny ľudí. Tento krok zvrátil rastúci trend a na pár týždňov znížil rastúcu krivku. Opatrenia sa však opäť museli pritvrdiť. Na začiatku decembra začali prípady opäť rásť. Preto sa pred Vianocami, a to 19.12.2020 sa vláda rozhodla vyhlásiť lockdown. Tento lockdown trval do 10.1.2021 kedy opäť začali klesať prípady. Netrvalo to však dlho a prípady opäť začali narastať. Na začiatku februára sa preto spustil na Slovensku covid automat, ktorý rozdelil okresy na Slovensku podľa stupňa ohrozenia. Spolu s automatom

prišlo aj každotýždňové testovanie. Bez negatívneho testu sa na Slovensku prakticky nedalo pohybovať. Následne sa uzavreli okresy a vyhlásil sa zákaz vychádzania medzi 5:00 a 20:00. Tieto veľmi tvrdé opatrenia nakoniec zabrali a od polovičky marca začal počet nových prípadov postupne klesať. Následne sa začali uvoľňovať opatrenia a pandemická situácia sa začala zlepšovať. Núdzový stav bol aj napriek tomu predĺžený na základe chýbajúceho pandemického zákona, ktorý by ho nahradil. Preto je napriek zlepšujúcej sa situácii na Slovensku život stále do určitej miery obmedzený.

Graf číslo 10 popisuje vývoj pandemickej situácie na Slovensku. Po miernej prvej vlne začali 14.9.2020 pribúdať nové pozitívne prípady. Tento rast pokračoval do 26.10.2020 kedy za jeden týždeň na Slovensku pribudlo 17 180 nových prípadov. Po plošnom testovaní začali prípady klesať, no netrvalo to večne. Na začiatku decembra začali opäť rásť a dosiahli nového vrcholu 28.12.2020 kedy za týždeň pribudlo 19 595 nových prípadov nákazy. Následne prípady opäť klesli a vzápätí začali stúpať. Posledného vrcholu dosiahli 15.2.2021 kedy zaznamenali 15 909 nových prípadov. Od tohto bodu prípady sústavne klesajú.

Graf 10 Týždenný prírastok nových prípadov ochorenia COVID-19 na Slovensku od 2.3.2020 do 12.4.2021 (Vlastné spracovanie; World Health Organization, ©2021)

10 MAKROEKONOMICKÝ DOPAD PANDÉMIE COVID-19 NA ŠTÁTY V4

Globálna pandémia spôsobená ochorením COVID-19 ekonomicky zasiahla celý svet. Ekonomickému úpadku sa nevyhli ani krajiny Európy, a teda aj Vyšehradskej štvorky. Pandémiu takéhoto rozmeru žiadna zo zasiahnutých krajín neočakávala, a preto na ňu neboli jednotlivé štáty vôbec pripravené. Nepripravenosť viedla k ekonomickému šoku, ktorý bol potvrdený veľkým úpadkom výsledkov krajín. Rápidne klesol hrubý domáci produkt, vzrástla nezamestnanosť a vlády jednotlivých štátov museli zvýšiť zadlženosť na pokrytie nečakaných výdavkov, ktoré boli spôsobené pandémiou. V tejto kapitole sa budem venovať vývoju makroekonomických ukazovateľov akými sú reálne HDP, nezamestnanosť, inflácia, platobná bilancia a zadlženosť počas pandémie COVID-19.

10.1 VÝVOJ REÁLNEHO HDP V KRAJINÁCH V4 POČAS PANDÉMIE COVID-19

Reálne HDP je jedným z hlavných ukazovateľov ekonomického výkonu krajiny. V dnešnej dobe sa väčšinou práve na jeho základe porovnáva ekonomická sila, a teda aj konkurencieschopnosť krajín. HDP je, preto hlavným globálnym ukazovateľom výkonu ekonomiky. O jeho kladný vývoj sa snaží každá svetová ekonomika, pretože len na jeho pozitívnom základe je vo svete možné ekonomicky konkurovať. Nie je pochýb o tom, že krízové obdobia rastu HDP neprospievajú. Výnimkou nebola ani kríza pandémie COVID-19. Práve kvôli opatreniam, ktoré krajiny museli v jej dôsledku prijať nastali vo vývoji hrubého domáceho produktu nečakané výkyvy. Tieto výkyvy nastali vo väčšine svetových ekonomík a nevyhli sa, teda ani krajinám Vyšehradskej štvorky.

Graf číslo 11 popisuje vývoj reálneho HDP v krajinách Vyšehradskej štvorky v rokoch 2019 a 2020. Práve vývoj v týchto dvoch rokoch ukazuje aký bol trend zmeny reálneho HDP a ako ho ovplyvnila pandémia spôsobená ochorením COVID-19. V prvom kvartáli roku 2019 mali všetky krajiny V4 pozitívny vývoj reálneho HDP. Poľsko vykazovalo najlepšie výsledky s rastom 1,7 %. Maďarsko nasledovalo Poľsko s rastom 1,6 % a Slovensko s Českom sa držali priemeru Európskej únie s rastom 0,6 %. V druhom kvartáli roku 2019 rast reálneho HDP mierne klesol. Maďarsko sa dostalo do vedenia s rastom 0,8 %. Za ním nasledovalo Poľsko s rastom 0,7 %. Česko zaznamenalo rast 0,5 % a Slovensko 0,4 %. V treťom kvartáli roku 2019 sa na prvé miesto spomedzi krajín V4 dostalo opäť Poľsko s rastom 1,2 %. Nasledovalo Maďarsko, Česko a najnižší rast zaznamenalo Slovensko. V poslednom

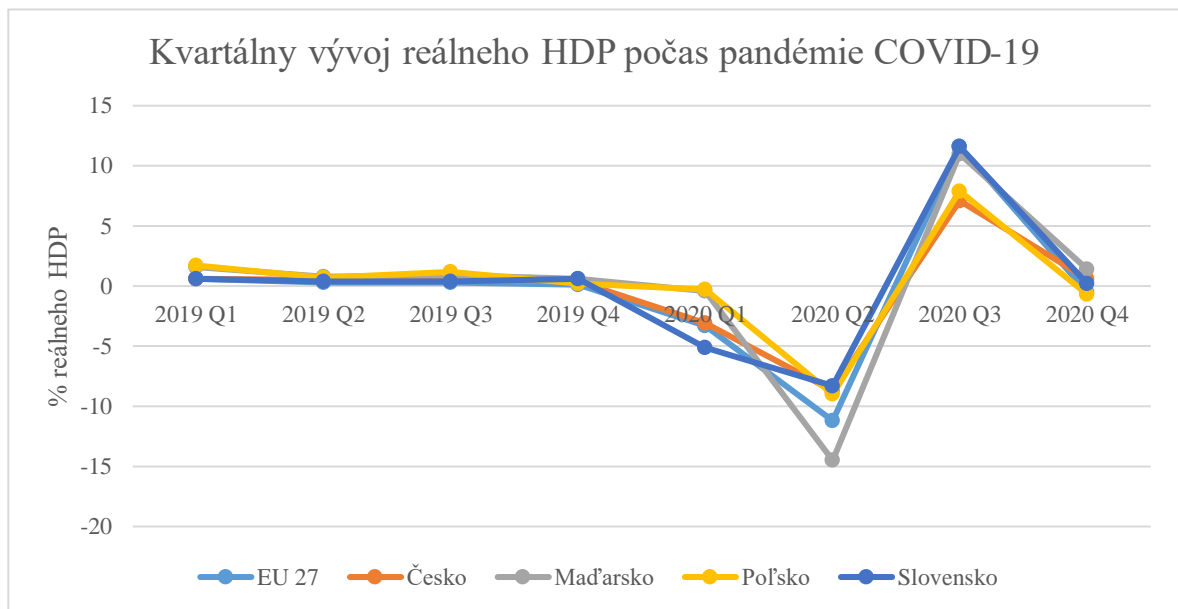
kvartáli roku 2019 rast opäť klesol. Maďarsko a Slovensko sa dostali do popredia s rastom 0,6 %. Nasledovalo Česko s rastom 0,4 % a Poľsko s rastom 0,2 %.

Rok 2019 bol, čo sa týka vývoju reálneho HDP veľmi pokojný. S príchodom pandémie v roku 2020 však prišli aj veľké výkyvy vo vývoji tohto ukazovateľa. V prvom kvartáli v roku 2020 poklesol rast reálneho HDP vo všetkých krajinách V4. Najväčší prepád zaznamenalo Slovensko, HDP pokleslo na úroveň -5,1%. Za Slovenskom nasledovalo Česko s poklesom reálneho HDP na úroveň -3,1 %. Poľsko a Maďarsko takýto výrazný pokles nezaznamenali. V Poľsku pokleslo reálne HDP na úroveň -0,3 % a v Maďarsku na úroveň -0,4 %. Prvý kvartál bol však oproti tomu druhému len prípravou. V druhom kvartáli zaznamenali všetky ekonomiky V4 rapídny pokles hodnoty reálneho HDP. Maďarsko na tom bolo najhoršie, vykázalo pokles reálneho HDP na hodnotu -15 %. Nasledovalo Poľsko, ktoré sa dostalo na úroveň -9 %. Česko zaznamenalo pokles na úroveň -8,7 % a Slovensko na úroveň -8,3 %. Tu je zaujímavé podotknúť, že Poľsko a Maďarsko vykázali v prvom kvartáli miernejší pokles zatiaľ čo v druhom kvartáli bol ich pokles oveľa extrémnejší. Slovensko a Česko v prvom kvartáli zaznamenali väčší pokles a v druhom kvartáli bol ich pokles oproti Poľsku a Maďarsku miernejší. Po skončení prvej vlny pandémie vykázali v treťom kvartáli všetky krajiny V4 veľký rast reálneho HDP. Slovensko dosiahlo rastu 11,6 %. Za ním nasledovalo Maďarsko s rastom 11 %, Poľsko s rastom na úrovni 7,9 % a Česko na úrovni 7,1 %. Po týchto veľmi dobrých výsledkoch však prišla druhá vlna, ktorá so sebou priniesla opätovný pokles reálneho HDP. V poslednom kvartáli roku 2020 zaznamenalo najväčší rast Maďarsko s rastom reálneho HDP na úrovni 1,4 %. Nasledovalo Česko s rastom 0,6 % a Slovenskom s rastom 0,2 %. Poľsko v tomto kvartáli vykázalo záporné hodnoty. Reálne HDP v Poľsku pokleslo na úroveň -0,7 %. Keďže druhá vlna pokračovala aj v prvom kvartáli roku 2021 dá sa očakávať, že krajiny V4 budú opäť vykazovať vo vývoji reálneho HDP pokles.

Priemerný vývoj reálneho HDP v krajinách EÚ bol veľmi podobný tomu v krajinách V4. V roku 2019 bol rast reálneho HDP nízky, ale stabilný. Na začiatku roku vykazovala EÚ rast 0,6 %. V druhom a treťom kvartáli to bolo 0,3 % a v poslednom kvartáli to bol rast s hodnotou 0,1 %. Rok 2020 bol pre EÚ taktiež veľmi nestabilný. V prvom kvartáli vykazovala pokles reálneho HDP na úrovni -3,3 %. V druhom kvartáli vývoj poklesol až na -11 %. V treťom kvartáli však rapídne stúpol až na úctyhodných 11,6 %. S druhou vlnou však opäť prišiel pokles, a preto v poslednom kvartáli vykazovala EÚ pokles reálneho HDP na úrovni -0,5 %. Taktiež sa predpokladá, že tento pokles bude pokračovať v prvom kvartáli roku 2021.

Tabuľka 9 Kvartálny vývoj reálneho HDP v krajinách V4 počas pandémie COVID-19 (vlastné spracovanie; OECD, ©2021)

	2019 Q1	2019 Q2	2019 Q3	2019 Q4	2020 Q1	2020 Q2	2020 Q3	2020 Q4
EU 27	0,6	0,3	0,3	0,1	-3,3	-11,2	11,6	-0,5
Česko	0,6	0,5	0,5	0,4	-3,1	-8,7	7,1	0,6
Maďarsko	1,6	0,8	0,9	0,6	-0,4	-14,5	11	1,4
Poľsko	1,7	0,7	1,2	0,2	-0,3	-9	7,9	-0,7
Slovensko	0,6	0,4	0,4	0,6	-5,1	-8,3	11,6	0,2

Graf 11 Kvartálny vývoj reálneho HDP v krajinách V4 počas pandémie COVID-19 (vlastné spracovanie; OECD, ©2021)

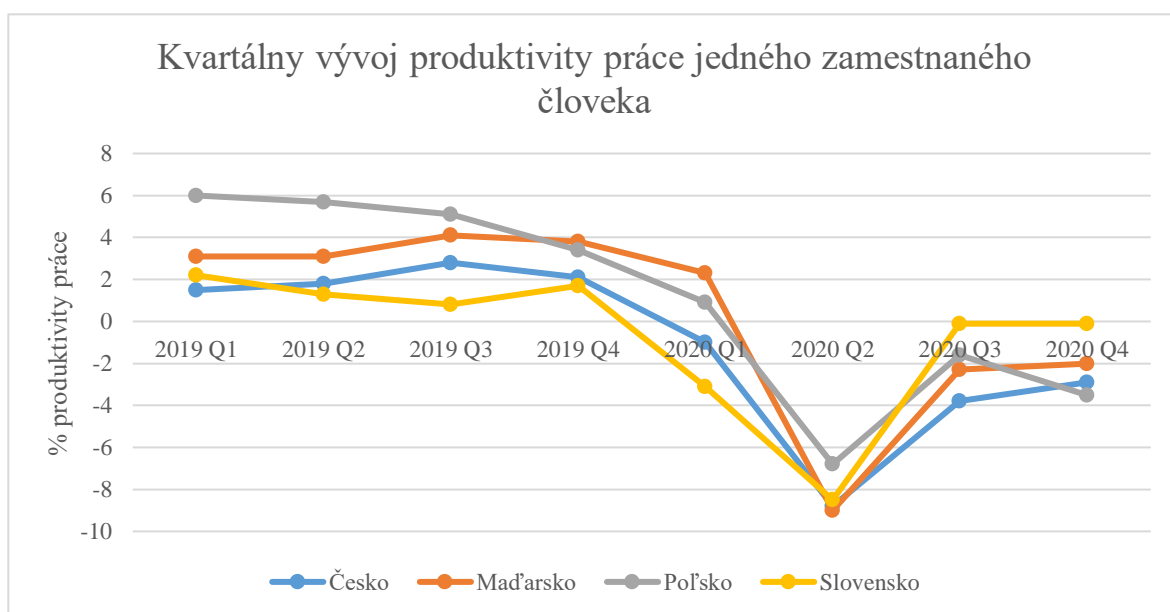
S vývojom HDP je úzko spätá aj produktivita práce. Pri vysokej produktivite práce rýchlejšie rastie HDP. Je dôležité aby vlády jednotlivých štátov prijímali také opatrenia a rozhodnutia ktoré zaručia čo najvyššiu produktivitu práce.

Tabuľka číslo 11 a graf číslo 12 popisujú vývoj produktivity práce v krajinách V4 počas rokov 2019 a 2020, čiže rok pred pandemiou a hlavný rok pandémie. V prvom kvartáli roku 2019 malo najväčšiu produktivitu práce Poľsko, dosahovalo vtedy rastu produktivity 6 %. Zatiaľ, čo Poľsko na tom bolo najlepšie Česko malo najnižší rast produktivity, a to 1,5 %. V druhom kvartáli roku 2019 bola situácia veľmi podobná. Poľsko malo opäť najvyšší rast produktivity práce, a to 5,7 %. Česko však už nebolo na poslednom mieste. Tam sa umiestnilo Slovensko s rastom produktivity práce 1,3 %. Tretí kvartál roku 2019 sa opäť na čelo dostalo Poľsko s rastom 5,1 %. Slovensko opäť zaostávalo a jeho rast dosiahol 0,8 %. V poslednom kvartáli roku 2019 sa do popredia dostalo Maďarsko s rastom produktivity

práce 3,8 %. Poľsko vykazovalo rast 3,4 %, Česko 2,1 % a Slovensko 1,7 %. V roku 2020 sa však v dôsledku pandémie pozitívny trend zvrátil. V prvom kvartáli tohto roku malo najlepšie výsledky Maďarsko ktoré dosiahlo rastu 2,3 %. Na druhej strane rast Slovenska poklesol na -3,1 %. V druhom kvartáli roku 2020 sa všetky krajiny V4 prepadli hlboko pod predchádzajúce výsledky. Maďarsko vykazovalo najväčší pokles s hodnotou -9 %. Česko bolo tesne za ním s poklesom -8,8 %. Nasledovalo Slovensko s -8,5 % a Poľsko s -6,8 %. V treťom kvartáli roku 2020 produktivita práce vzrástla. Najhoršie na tom bolo Česko, ktoré vykazovalo pokles -3,8 %. Na druhej strane Slovensko zaznamenalo najlepší výsledok s poklesom len -0,1 %. V poslednom kvartáli produktivita práce opäť mierne klesla. Poľsko vykázalo najväčší pokles s hodnotou -3,5 %. Česko zaznamenalo pokles s hodnotou -2,9 %, Maďarsko -2 % a Slovensko -0,1 %. Kvôli pretrvávajúcej pandémie sa v prvom kvartáli roku 2021 opäť očakáva pokles.

Tabuľka 10 Kvartálny vývoj produktivity práce jedného zamestnaného človeka v krajinách V4 (vlastné spracovanie; Eurostat ©2021)

	2019 Q1	2019 Q2	2019 Q3	2019 Q4	2020 Q1	2020 Q2	2020 Q3	2020 Q4
Česko	1,5	1,8	2,8	2,1	-1	-8,8	-3,8	-2,9
Maďarsko	3,1	3,1	4,1	3,8	2,3	-9	-2,3	-2
Poľsko	6	5,7	5,1	3,4	0,9	-6,8	-1,6	-3,5
Slovensko	2,2	1,3	0,8	1,7	-3,1	-8,5	-0,1	-0,1

Graf 12 Kvartálny vývoj produktivity práce jedného zamestnaného človeka v krajinách V4 (vlastné spracovanie; Eurostat ©2021)

Pri porovnaní grafu číslo 11 a 12 sa dá všimnúť, že oba majú veľmi podobný tvar. Môžeme teda povedať, že produktivita práce jedného zamestnanca má priami vplyv na hrubý domáci produkt danej krajiny. Samozrejme je, že produktivita práce nie je jediný faktor, ktorý ovplyvňuje HDP. Avšak počas pandémie bol práve tento ukazovateľ na základe protipandemických opatrení vo veľkej miere ovplyvnený.

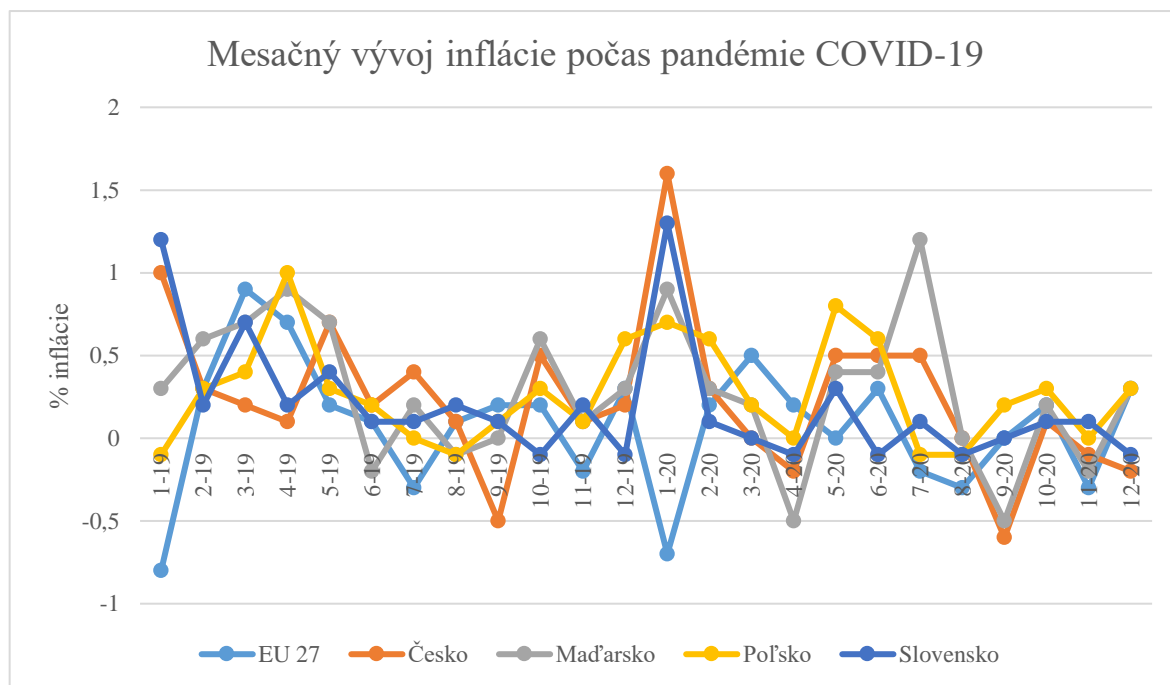
10.2 VÝVOJ INFLÁCIE V KRAJINÁCH V4 POČAS PANDÉMIE COVID-19

Inflácia je ukazovateľ, ktorý pri zlom vývoji dokáže poznamenať ekonomiku krajiny na veľmi dlhú dobu. V posledných rokoch sa vďaka práci jednotlivých vlád, centrálnych bánk členských štátov a Európskej Centrálnej Banke darilo držať úroveň inflácie v stabilite. Zdražovanie v Európskej Únii je preto veľmi stabilné a dá sa dopredu očakávať. Takýto vývoj cien značne pomáha ekonomikám jednotlivých krajín dosahovať pozitívne hospodárske výsledky. Tieto výsledky potom napomáhajú ekonomickej konkurencieschopnosti krajín. Preto je veľmi dôležité, aby všetky kompetentné inštitúcie robili všetko preto, aby sa inflácia držala na stabilnej úrovni.

Graf číslo 13 popisuje vývoj inflácie v krajinách Vyšehradskej štvorky a priemerný vývoj inflácie v EU 27 počas pandémie COVID-19. Na prvý pohľad sa môže zdať, že bol vývoj inflácie veľmi nestabilný. Pravda je však opakom, inflácia mala počas pandémie oproti napríklad HDP veľmi pokojný vývoj. S príležitostnými výkyvmi bol vývoj inflácie v roku 2020 veľmi podobný tomu v roku 2019.

Na začiatku roku 2019 bola úroveň inflácie v krajinách V4 rozdielna. Slovensko dosahovalo úroveň 1,2 %, Česko úroveň 1 %, Maďarsko 0,3 % a Poľsko -0,1 %. Priemerná inflácia EÚ 27 bola v tom čase -0,8 %. Prvých pár mesiacov kolísala až napokon v piatok mesiaci roku začala klesať. Následne opäť kolísala a ku koncu roku 2019 vo všetkých krajinách V4 vzrástla, v Česku sa dokonca vyšplhala z úrovne 0,2 % na 1,6 %. Opačný fenomén však nastal s priemernou úrovňou inflácie v EÚ 27, tu bol zaznamenaný pokles z úrovne 0,3 % na -0,7 %. Z tohto bodu inflácia vo všetkých krajinách Vyšehradskej štvorky klesla zatiaľ čo priemerná úroveň inflácie v EÚ vzrástla na 0,2 %. Rok 2020 mal veľmi podobný tvar vývoju ako rok 2019, jej tvar bol však poznamenaný pandemiou COVID-19. Na začiatku roku miera inflácie klesala až do apríla, Maďarsko vtedy zaznamenalo najnižšiu úroveň inflácie, a to -0,5 %. Po prvej vlně pandémie začala inflácia opäť rásť. V Maďarsku sa dokonca v júly vyšplhala na 1,2 %. Ostatné krajiny v tomto období pocíťovali pokles úroveň

inflácie. V posledných mesiacoch roku 2020 následne inflácia kolísala. Na konci roku vykazovalo Maďarsko a Poľsko rovnakú mieru inflácie, a to 0,3 %. Slovensko vykazovalo úroveň -0,1 % a Česko -0,2 %. Priemer EÚ 27 bol rovnaký ako úroveň Maďarska a Poľska a teda 0,3 %.

Graf 13 Mesačný vývoj inflácie počas pandémie COVID-19 (vlastné spracovanie; Eurostat, ©2021)

Za optimálnu úroveň inflácie sa považuje dvojpercentná inflácia. Inflácia v Európskej Únii však už dlhodobejšie dosahuje nižších hodnôt. V niektorých prípadoch sa dokonca inflácia vyvíja do záporných čísel. Inflácia je silno spätná s vývojom nominálneho hrubého domáceho produktu. Keďže je aj rast tohto ukazovateľa v Európe oproti iným krajinám pomalý a stabilný dá sa z toho vyvodit', že aj inflácia bude mať podobné správanie. S takýmto vývojom sa dá predpokladať, že sa bude inflácia vyvíjať podobne aj v ďalších rokoch. Ak teda Európska Únia nebude ekonomicky rýchlejšie rásť, môžeme povedať, že úroveň inflácie bude pokračovať v stanovenom trende.

10.3 VÝVOJ NEZAMESTNANOSTI V KRAJINÁCH V4 POČAS PANDÉMIE COVID-19

Nezamestnanosť je ďalším z faktorov, ktorý sa vo veľkej miere podieľa na ekonomickom výkone krajiny. Počet zamestnaných priamo ovplyvňuje ekonomický výkon aj konkurencieschopnosť krajiny a jej svetové postavenie. Pandémia zasiahla mnohé odvetia hospodárstva a negatívne poznamenala hlavne sektor služieb. Gastronómia, ubytovacie

služby a cestovný ruch boli práve tými, ktorých sa protipandemické opatrenia dotkli najviac. Tieto oblasti zaznamenali najväčšie prepúšťanie a toto prepúšťanie priamo ovplyvnilo ekonomické výsledky štátov.

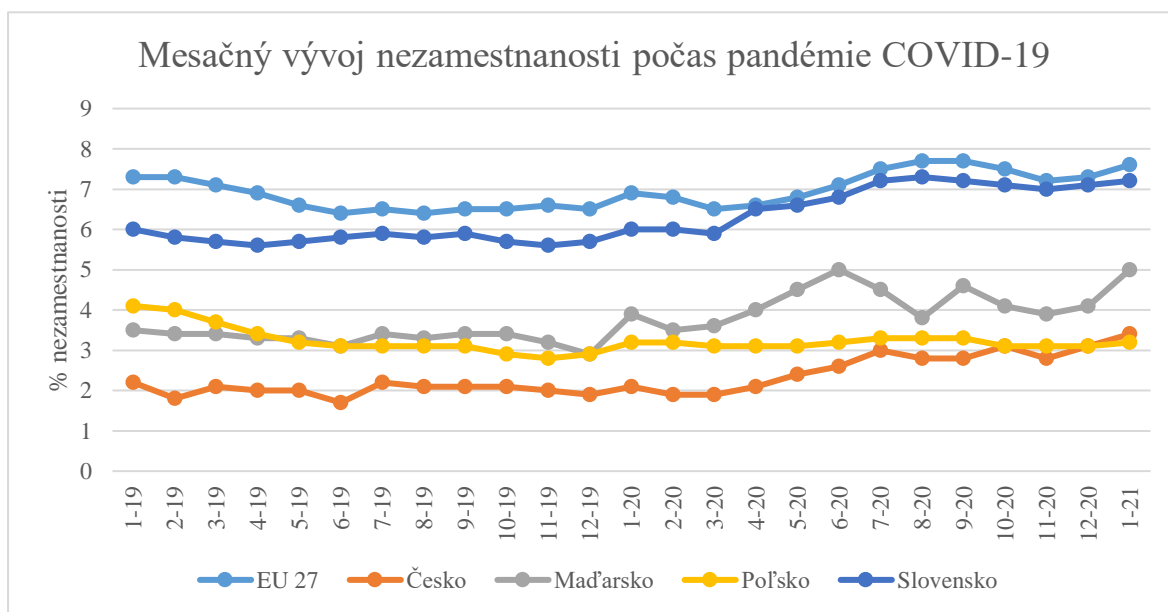
Na začiatku roku 2019 malo najvyššiu nezamestnanosť Slovensko na úrovni 6 %. Nasledovalo Poľsko s 4,1 % nezamestnaných, Maďarsko s 3,5 % a Česko s 2,2 %. V tomto roku zaznamenávali všetky krajiny pomerne stabilnú úroveň nezamestnanosti. Česko, ktoré vykazovalo rekordne nízku nezamestnanosť, túto úroveň udržiavalo celý rok na podobnej úrovni ako zo začiatku roka. Na konci roku dosahovalo 1,9 % nezamestnanosť. Maďarsko malo podobnú situáciu ako Česko, len s občasnými výkyvmi držalo nezamestnanosť na úrovni, ktorá bola blízko tej zo začiatku roka. Na konci roku zaznamenalo menší pokles a vykázalo nezamestnanosť na úrovni 2,9 %. Poľsku sa podarilo nezamestnanosť zo začiatku roka znížiť. Celý rok vykazovalo jej postupné klesanie až do konca roka kedy dosiahla úrovne 2,9 %. Slovensko zaznamenalo v lete mierny nárast nezamestnanosti, ktorý následne opäť klesol. Na konci roku vykazovalo nezamestnanosť na úrovni 5,7 %.

V roku 2020 však všetky krajiny pocítili nečakané zmeny. Už na začiatku roku všetky krajiny V4 zaznamenali mierny nárast nezamestnanosti. V januári 2020 vykazovalo najvyššiu nezamestnanosť Slovensko na úrovni 6 %. Maďarsko zaznamenalo 3,9 % nezamestnanosť, Poľsko 3,2 % a Česko opäť najnižšiu na úrovni 2,1 %. Po týchto výsledkoch sa nezamestnanosť naprieč Európou začala zvyšovať. Rast nezamestnanosti na Slovensku dosiahol vrchol v auguste roku 2020 kedy bola nezamestnanosť na úrovni 7,3 %. Od tohto bodu mierne klesla a na začiatku roku 2021 Slovensko vykazovalo nezamestnanosť na úrovni 7,2 %. V Maďarsku nezamestnanosť taktiež rástla a prvého vrcholu dosiahla v máji roku 2020 kedy bola v krajine nezamestnanosť na úrovni 5 %. V lete nezamestnanosť klesla a narástla zas až v septembri kedy bola na úrovni 4,6 %. Tento nárast môže byť z časti pripísaný koncu letnej sezóny a tým pádom koncu letných prác. Po zbytok roka nezamestnanosť klesala a na konci roka začala opäť rásť. V januári 2021 Maďarsko zaznamenalo nezamestnanosť na úrovni 5 %. Situácia v Poľsku bola oproti susedným krajinám V4 úplne iná. Podarilo sa mu cez celú pandémiu udržať stabilnú úroveň nezamestnanosti. Takýto stav je v krajinách zasiahnutých pandémiou skôr raritou. Za celý rok 2021 sa úroveň nezamestnanosti nezmenila o viac ako 0,2 %. Na začiatku roka 2021 Poľsko vykazovalo nezamestnanosť na úrovni 3,2 %. Na Slovensku bola situácia veľmi podobná ako v Česku. Na začiatku roku 2020 bola úroveň nezamestnanosti stabilná, všetko sa však zmenilo prvým prípadom ochorenia COVID-19 a zavedením protipandemických

opatrení. Od apríla 2020 nezamestnanosť na Slovensku pomaly rástla. V auguste 2020 dosiahla nezamestnanosť vrcholu, Slovensko vtedy zaznamenalo 7,3 % nezamestnanosť. Koncom roku sa stabilizovala, a preto v januári 2021 vykazovalo Slovensko 7,2 % nezamestnanosť.

Priemerná nezamestnanosť v EÚ mala veľmi podobný vývoj ako Slovensko. Na začiatku roku 2019 bol priemer nezamestnanosti naprieč EÚ 7,3 %. Táto hodnota v priebehu roku klesala a v decembri dosiahla úrovne 6,5 %. Následne nezamestnanosť trochu narástla ale v marci 2021 sa dostala opäť na úroveň 6,5 %. Od tohto bodu začala rásť. Vrcholu dosiahla v septembri kedy vykazovala hodnoty 7,7 %. Z tejto úrovne klesala až do konca roku. V januári však opäť narástla, EÚ vtedy vykazovala nezamestnanosť na úrovni 7,6 %. Očakáva sa, že priemerná nezamestnanosť bude na začiatku roku 2021 znova rásť.

Z týchto údajov vyplýva, že krajiny s ľahším priebehom pandémie dokázali udržať nezamestnanosť stabilnú aj cez jej priebeh. Poľsko ktoré bolo obmedzené najmenej udržalo nezamestnanosť stabilnú počas celého roku 2020. Maďarsko malo určité výkyvy ale nezamestnanosť nemala len stúpavý trend. Na druhej strane Slovensko a Česko ktorých pandemická situácia bola jedna z najhorších zaznamenali rast nezamestnanosti skoro počas celej pandémie. Preto bola ich ekonomika a konkurencieschopnosť ovplyvnená najviac.

Graf 14 Mesačný vývoj nezamestnanosti počas pandémie COVID-19 (vlastné spracovanie; Eurostat, ©2021)

10.4 VÝVOJ PLATOBNEJ BILANCIE V KRAJINÁCH V4 POČAS PANDÉMIE COVID-19

Platobná bilancia je ďalším makroekonomickým ukazovateľom, ktorý výrazne prispieva k dobrému ekonomickému vývoju krajiny. Tým pádom priamo ovplyvňuje aj konkurencieschopnosť krajiny. Platobná bilancia je optimálna vtedy, keď je vyrovnaná. V realite sa to však nestáva, a preto majú krajiny buď prebytok alebo schodok. Krajiny Vyšehradskej štvorky sú malými otvorenými ekonomikami, a preto je pre nich výsledok platobnej bilancie nesmierne dôležitý.

Vývoj výsledkov platobnej bilancie bol počas pandémie v krajinách V4 veľmi podobný. Česko rok 2019 začínalo s takmer vyrovnanou platobnou bilanciou, v prvom kvartáli vykazovalo schodok -0,79 %. V druhom kvartáli sa schodok obrátil na prebytok, Česko vtedy vykazovalo prebytok 2,57 %. Následne výsledok platobnej bilancie opäť klesol. V treťom kvartáli Česko dosiahlo skoro vyrovnanú platobnú bilanciu a v štvrtom kvartáli bola jej úroveň -0,42 % HDP. Pandemický rok 2020 sa vyvíjal inak. Na začiatku roku pocítilo Česko prebytok na úrovni 2,74 %. V druhom kvartáli nasledoval pokles na úroveň 1,11 %. Tretí kvartál však priniesol veľký prebytok platobnej bilancie, a to až na úroveň 8,35 %. V poslednom kvartáli zas hodnota klesla a na konci roku zaznamenalo Česko prebytok 2,5 % HDP.

V Maďarsku sa situácia vyvíjala podobne ako v Česku. Na začiatku roku 2019 Maďarsko vykazovalo schodok platobnej bilancie na úrovni -1,01 % HDP. Nasledoval nárast na 1,52 % a následný pokles. V treťom kvartáli zaznamenalo Maďarsko pokles na schodok -1,55 %. Na konci roku 2019 prišiel menší rast na úroveň -0,56 % HDP. V roku 2020 vykazovala platobná bilancia prvé dva kvartáli schodok s klesajúcim trendom. V druhom kvartáli dosiahla úroveň schodku -2,27 % HDP. V treťom kvartáli rovnako ako v Česku zaznamenali Maďari nárast na 1,86 % a vo štvrtom kvartáli to bol prebytok na úrovni 1,61 % HDP.

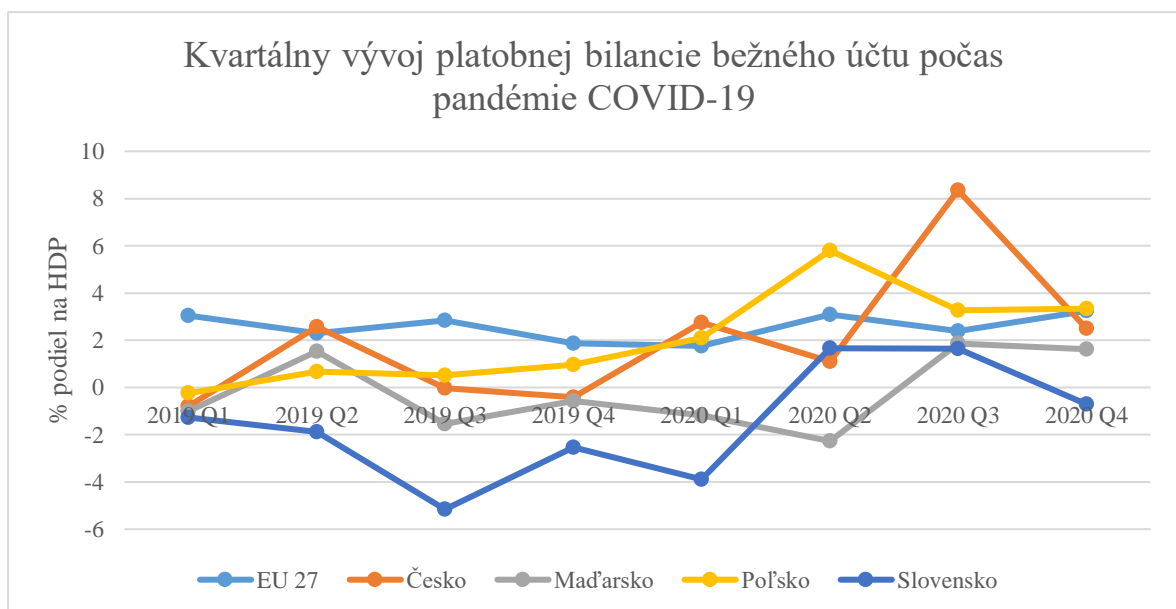
Poľsko na začiatku roku 2019 vykazovalo takmer vyrovnanú platobnú bilanciu, jej hodnota vtedy bola -0,24 % HPD. V druhom kvartáli zaznamenalo menší nárast a vykazovalo prebytok 0,52 %. Od tohto bodu prebytok výsledku platobnej bilancie konštantne rástol. Vrcholu Poľsko dosiahlo v druhom kvartáli roku 2020 kedy vykazovalo prebytok 5,8 % HDP. V posledných dvoch kvartáloch prebytok klesol a ustálil sa. V poslednom kvartáli roku 2020 vykazovalo Poľsko prebytok 3,34 %.

Slovensko zaznamenalo podobný vývoj platobnej bilancie, ako jeho susedia. Začiatkom roku 2019 vykazovalo schodok -1,26 %. Tento schodok sa postupne prehľboval až v treťom kvartáli dosiahol schodku -5,16 %. V štvrtom kvartáli roku 2019 nasledoval nárast úrovne na -2,54 % a v prvom kvartáli roku 2020 opätovný pokles na -3,9 %. Z tohto bodu nasledoval veľký nárast kedy Slovensko vykázalo prebytok na úrovni 1,66 % HDP. V poslednom kvartáli roku 2020 opäť nastal pokles a Slovensko zaznamenalo schodok na úrovni -0,71 % HDP.

Priemer vývoju platobnej bilancie bol v Európskej Únii veľmi vyrovnaný a nezaznamenal veľké výkyvy. Na začiatku roku 2019 bol prebytok platobnej bilancie na úrovni 3,04 %. Ďalšie tri kvartáli nasledovalo mierne kolísanie. V štvrtom kvartáli roku 2019 bola úroveň platobnej bilancie 1,76 %. V ďalšom kvartáli vzrástla na 3,1 % a následne v treťom klesla na 2,39 %. V poslednom kvartáli vykazovala Európska Únia prebytku 3,24 % HDP.

Tabuľka 11 Kvartálny vývoj platobnej bilancie bežného účtu počas pandémie COVID-19 (vlastné spracovanie; OECD, ©2021)

	2019 Q1	2019 Q2	2019 Q3	2019 Q4	2020 Q1	2020 Q2	2020 Q3	2020 Q4
EU 27	3,04	2,29	2,85	1,87	1,76	3,1	2,39	3,24
Česko	-0,79	2,57	-0,02	-0,42	2,74	1,11	8,35	2,5
Maďarsko	-1,01	1,52	-1,55	-0,56	-1,19	-2,27	1,86	1,61
Poľsko	-0,24	0,67	0,52	0,97	2,1	5,8	3,27	3,34
Slovensko	-1,26	-1,87	-5,16	-2,54	-3,9	1,66	1,65	-0,71

Graf 15 Kvartálny vývoj platobnej bilancie bežného účtu počas pandémie COVID-19 (vlastné spracovanie; OECD, ©2021)

V prípade platobnej bilancie môžeme označiť dôsledky pandémie za pozitívne. Počas roku 2020 zaznamenali všetky krajiny V4 nárast prebytku platobnej bilancie. Krajiny s horším priebehom zaznamenali tento rast väčší ako krajiny, ktoré mali priebeh pandémie voľnejší. Nárast prebytku platobnej bilancie mohol nastať v dôsledku zníženia ponuky zahraničných produktov z dôvodu obmedzenia na hraniciach, zníženého dopytu obyvateľov krajín V4 kvôli zhoršenej ekonomickej situácii alebo cenovému vývoju dovážaných komodít akými sú ropa alebo zemný plyn.

10.5 VÝVOJ ZADĹŽENOSTI V KRAJINÁCH V4 POČAS PANDÉMIE COVID-19

Pandémia spôsobená ochorením COVID-19 so sebou priniesla množstvo nečakaných výdavkov. S opatreniami prišli obmedzenia, ktoré pripravili o príjem mnoho ľudí. Štáty museli vyčleniť veľké množstvo finančných prostriedkov na ich kompenzáciu. Rovnako museli krajiny investovať množstvo peňazí do zdravotníctva. Bez jeho podpory by nebolo pandémiu možné zvládnuť. Vlády na celom svete boli nútené tieto a aj iné výdavky pokryť zvýšením štátneho dlhu, a teda požičiavaním. Pandémia sa nevyhla ani krajinám Vyšehradskej štvorky, a preto boli aj oni nútené zvýšiť svoj štátny dlh.

Rok 2019 mal v oblasti výšky štátneho dlhu klesavú tendenciu. Najväčší štátny dlh spomedzi krajín V4 vykazovalo Maďarsko so zadĺžením 68,4 %. Nasledovalo Slovensko, ktorého dlh predstavoval 49,8 % HDP. Poľsko bolo na podobnej úrovni ako Slovensko s dlhom 48,9 %. Česko už dlhodobo vykazovalo najnižší dlh vo výške 33,4 % HDP. V ďalších mesiacoch dlh pomaly ale stabilne klesal. Na konci roku 2019 vykazovalo Maďarsko dlh vo výške 65,5 % HDP. Slovensko vykazovalo 48,5 % HDP, Poľsko 45,7 % HDP a dlh v Česku klesol na 30,2 % HDP.

Po roku 2019 kedy sa ekonomikám darilo znižovať dlh prišiel rok 2020 a úroveň dlhu sa v mnohých krajinách výrazne zvýšila. Prvý kvartál roku 2020 krajiny V4 nevykázali veľký nárast štátneho dlhu. Maďarsko vykázalo dlh vo výške 65,9 % HDP. Dlh Slovenska dosiahol 49,7 % HDP. Nasledovalo Poľsko s dlhom vo výške 47,6 % HDP a Česko s 32,7 % HDP. Prudká zmena však nastala v druhom kvartáli kedy krajiny bojovali s prvou vlnou pandémie. V tomto kvartáli vyrástol štátny dlh Poľska na 70,5 % HDP. Slovenský dlh sa vyšplhal na 60,3 % HDP, ten Poľsky na 54,8 % HDP a Český na 39,9 % HDP. V treťom kvartáli mali krajiny rozdielny vývoj. Maďarsku narástol štátny dlh na 74,3 % HDP. Slovensko pocítilo len mierny nárast na 60,8 % HDP, rovnako na tom bolo Poľsko ktoré zaznamenalo nárast na

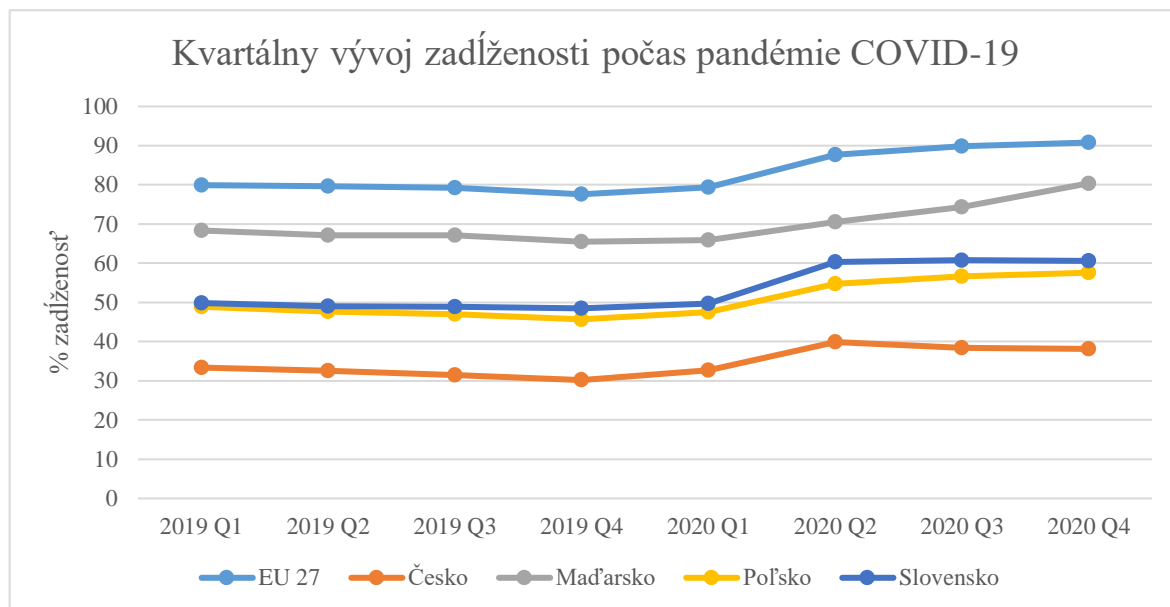
56,7 % HDP. V Česku dlh štátu klesol a dosiahol výšky 38,4 % HDP. Podobný trend pokračoval aj v štvrtom kvartáli. Maďarsko opäť pocítilo nárast dlhu na úroveň 80,4 % HDP. Slovensko udržalo dlh v rovnováhe len s menším poklesom na 60,6 % HDP. Poľsko zaznamenalo menší nárast na 57,6 % HDP a Česko pokračovalo v trende znižovanie štátneho dlhu, výsledkom bol štátny dlh na úrovni 38,1 % HDP.

Priemer Európskej únie bol veľmi podobný tomu v krajinách V4. Začiatkom roku 2019 bol priemerný dlh EU 79,9 % HDP. V ďalších kvartáloch dlh postupne klesal až dosiahol najnižšej úrovne na konci roku 2019. Vtedy bol priemerný dlh na úrovni 77,6 % HDP. V prvom kvartáli roku 2020 sa zvýšil na 79,4 % a v ďalšom kvartáli výrazne vzrástol na 87,7 % HDP. V nasledujúcich mesiacoch priemerný dlh postupne rástol až na konci roku 2020 dosiahol hodnoty 90,8 % HDP.

V prípade štátneho dlhu v priebehu pandémie zvolila každá krajina inú stratégiu. Maďarsko po celý čas svoj dlh zvyšovalo v snahe využiť finančné prostriedky na aktívny boj s pandemiou. Ostatné krajiny V4 boli so zvyšovaním štátneho dlhu opatrnejšie. Poľsko, Česko aj Slovensko zaznamenali v 2. kvartáli roku 2020 veľký nárast dlhu v dôsledku prvej vlny pandémie. Následne však úroveň štátneho dlhu udržali bez veľkého zvyšovania. Česku, krajine, ktorá mala najťažší priebeh pandémie, sa dokonca podarilo štátny dlh na konci roku 2020 zraziť.

Tabuľka 12 Kvartálny vývoj štátneho dlhu počas pandémie COVID-19 (vlastné spracovanie; Eurostat, ©2021)

	2019	2019	2019	2019	2020	2020	2020	2020
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
EU 27	79,9	79,7	79,2	77,6	79,4	87,7	89,8	90,8
Česko	33,4	32,6	31,5	30,2	32,7	39,9	38,4	38,1
Maďarsko	68,4	67,2	67,2	65,5	65,9	70,5	74,3	80,4
Poľsko	48,9	47,7	47	45,7	47,6	54,8	56,7	57,6
Slovensko	49,8	49,1	48,9	48,5	49,7	60,3	60,8	60,6

Graf 16 Kvartálny vývoj štátneho dlhu počas pandémie COVID-19 (vlastné spracovanie; Eurostat, ©2021)

10.6 MAKROEKONOMICKÝ DOPAD PANDÉMIE NA KONKURENCIESCHOPNOSŤ KRAJÍN V4

Z uvedených dát vyplýva, že pandémia spôsobená ochorením COVID-19 mala prevažne negatívny dopad na ekonomický vývoj v krajinách Vyšehradskej štvorky a tým pádom negatívne ovplyvnila aj ich konkurencieschopnosť. Krajiny V4 zaznamenali negatívny vývoj skoro u všetkých makroekonomických ukazovateľoch.

V priebehu pandemického roka 2020 sa výrazne znížil hrubý domáci produkt a s ním spojená produktivita práce. Klesla nezamestnanosť a zvýšil sa štátny dlh. Tieto skutočnosti znamenajú, že krajiny pocítili recesiu. Rovnako, ako na podnikovej úrovni sa s horšími ekonomickými výsledkami znižuje celková konkurencieschopnosť aj u štátov. Keďže sú HDP, nezamestnanosť a štátna zadĺženosť veľmi dôležitými makroekonomickými ukazovateľmi, ich negatívny vývoj prirodzene znamená zhoršenie ekonomickej situácie a konkurencieschopnosti krajín V4.

Na druhej strane pandémia skoro vôbec neovplyvnila infláciu a mala pozitívny dopad na platobnú bilanciu bežného účtu. Výsledky platobnej bilancie bežného účtu sa v krajinách Vyšehradskej štvorky zvýšili. Export teda prevažoval nad importom. Dá sa povedať, že v tomto aspekte sa konkurencieschopnosť krajín V4 zlepšila pomocou vyššieho exportu.

11 ODPORÚČANIA

Každá krajina Vyšehradskej štvorky sa musí vyrovnat' s následkami pandémie svojim vlastným spôsobom. To čo bude optimálne pre malú krajinu, ako Slovensko nemusí platiť pre väčšiu krajinu akou je Poľsko. Pre všetky štyri krajiny však bude potrebné vytvoriť akčný plán obnovy a legislatívne pripraviť zákony, ktoré budú schopné efektívne riešiť situácie podobné pandémie. Podľa správy Európskej komisie (Europa.eu, ©2020) dostane každý štát EÚ obnos finančných prostriedkov z plánu obnovy, ktoré bude potrebné využiť na investovanie do najviac zasiahnutých oblastí. Kombináciou efektívneho využitia peňazí z EÚ a optimálnou legislatívou sa môžu štáty V4 dostať na správnu cestu k ekonomickej a sociálnej obnove.

Česko je spomedzi V4 krajinou, ktorá bola pandemiou COVID-19 poznamenaná najviac. Pokles jeho HDP dosiahol v roku 2020 hodnoty -5,6 %, čo bolo najviac medzi krajinami V4. Zvrátenie tohto poklesu bude pre Česko náročné hlavne kvôli jeho nízkej nezamestnanosti, ktorá sa v roku 2020 len mierne zvýšila na 2,6 %. Pre zvýšenie konkurencieschopnosti Česka preto odporúčam investovať do rozvoju digitalizácie, technológií a vzdelania, pretože týmto spôsobom dokáže zvýšiť výkon ekonomiky bez toho aby sa zvyšoval počet pracovnej sily. Česko dostane od Európskej Únie do roku 2027 finančnú pomoc v hodnote 7,1 miliardy eur. Veľká časť tejto sumy musí byť investovaná práve do spomínaných oblastí. Práve technologický pokrok a viac vzdelané obyvateľstvo môže urýchliť návrat ekonomiky Česka do predpandemického stavu a priniesť rast HDP na stabilnú úroveň v okolí 3 %.

Maďarsko prežilo oproti Česku pokojnejší priebeh pandémie. Avšak aj ono pocítilo veľký pokles HDP, a to na úroveň -5 %. Tento pokles nebol zastavený ani snahou Maďarskej vlády pokryť náklady spôsobené pandemiou zvýšením štátneho dlhu o skoro 15 %. Na konci roku 2020 sa Maďarský štátny dlh vyšplhal až na 80,4 %. Maďarsko má aj po pandémii pomerne optimálnu úroveň nezamestnanosti, platobnej bilancie a inflácie, preto odporúčam aby sa jeho investície zamerali na zníženie štátneho dlhu a ekonomickú obnovu. Od Európskej Únie dostane Maďarsko do roku 2027 finančné prostriedky v hodnote 7,2 miliardy eur. Tieto peniaze budú musieť byť využité na ekonomickú obnovu tak, aby Maďarsko opäť dosahovalo rastu HDP okolo 4 %, investovať preto bude musieť do hospodárstva, sektoru služieb a zelenej ekonomiky. Ak Maďarsko využije peniaze z EÚ na ekonomickú obnovu, môže znížiť svoje štátne výdavky a tým pádom znížiť aj štátny dlh. Týmto spôsobom sa zvýši dôveryhodnosť Maďarska uhrádzať svoje výdavky a preto sa zvýši aj jeho konkurencieschopnosť.

Poľsko bolo spomedzi krajín V4, tou najmenej zasiahnutou. Prepad rastu HDP nebol tak značný ako v ostatných krajinách a nezamestnanosť nebola skoro vôbec poznamenaná. V priebehu roku 2020 sa však v Poľsku skoro zdvojnásobila inflácia na úroveň 3,7 %. Zároveň je na neho kladný veľký medzinárodný tlak na odstránenie uhoľných elektrární a investovania do zelenej energie. Keďže Poľsko pocítilo menšie ekonomické následky odporúčam mu zamerať sa na kvalitné monetárne opatrenia aby sa znížila úroveň inflácie. Zároveň dostane Poľsko do roku 2027 z EÚ 23,9 miliardy eur ktoré sú kľúčovými pre jeho zelenú obnovu, predpokladám však, že bude potreba oveľa viac finančných prostriedkov a nakoniec sa suma môže aj strojnásobiť a vyšplhať sa na 72 miliárd eur . Tieto peniaze bude potrebné investovať do zelenej energie a technológií. Týmto spôsobom sa v krajine vytvoria nové pracovné odvetvia a pozície, ktoré budú viesť k zvyšovaniu ekonomickej ale aj životnej úrovne a celkovej konkurencieschopnosti krajiny.

Slovensko pocítilo pandémiu skoro rovnako ako Česko. Krajina zaznamenala v roku 2020 druhý najväčší pokles HDP spomedzi krajín V4, a to na úroveň -5,2 %. Zároveň Slovensko pociťuje v porovnaní s jeho partnermi z V4 najvyššiu nezamestnanosť, ktorá v roku 2020 vzrástla na 6,7 %. Preto odporúčam Slovensku investovať do podpory zamestnanosti a vytvárania nových pracovných miest. Využiť na to bude môcť obrovský balíček finančnej podpory z EÚ, ktorý do roku 2027 prinesie Slovensku 6,3 miliardy eur. Na jedného obyvateľa krajiny je to najvyššia finančná podpora spomedzi všetkých krajín V4. Keďže malo Slovensko v minulosti s čerpaním fondov z EÚ veľké problémy, bude nesmierne dôležité aby tieto prostriedky vyčerpalo v plnej hodnote. Následne bude tieto peniaze potrebné investovať do malých a stredných podnikov a rozvoju nových odvetví, ktoré môžu vytvoriť najväčší počet nových pracovných miest a tým pádom najefektívnejšie využiť pracovnú silu krajiny. Toto povedie k rastu HDP, zlepšeniu ekonomickej a životnej úrovne a zvýšeniu konkurencieschopnosti celého Slovenska.

Každý zo štátov V4 musí v nasledujúcich rokoch považovať za svoj primárny cieľ ekonomickú obnovu. Všetky štáty ju však docielia inak. Česko sa bude musieť zamerať na investície do technológií a vzdelania. Maďarsko by sa malo zamerať na zníženie štátneho dlhu a zvýšenie dôveryhodnosti. Poľsko bude musieť investovať obrovský obnos peňazí do rozvoja zelenej ekonomiky a energie. Slovensko by sa malo zamerať na zníženie nezamestnanosti pomocou investovania do rôznych odvetví ekonomiky. Ak sa všetkým krajinám podarí pomocou týchto investícií zvýšiť ich ekonomický rast povedie to k rastu ich konkurencieschopnosti na globálnom trhu.

ZÁVER

Bakalárska práca sa zaoberala analýzou dopadu pandémie na konkurencieschopnosť makroekonomického prostredia krajín Vyšehradskej štvorky. Práca bola rozdelená do dvoch častí, a to do teoretickej a praktickej.

Cieľom teoretickej časti bolo vymedzenie pojmu konkurencieschopnosť na makroekonomickej úrovni. Priblíženie hlavných makroekonomických ukazovateľov akými sú hrubý domáci produkt, nezamestnanosť, inflácia a platobná bilancia. Tieto ukazovatele sú nesmierne dôležité na analýzu konkurencieschopnosti štátov. V neposlednom rade sa teoretická časť zaoberala ekonomickými cyklami a hospodárskou politikou štátov, pretože žiadna krajina nedokáže čeliť nečakaným krízam bez kvalitných vládnych rozhodnutí.

Cieľom praktickej časti bolo popísať ekonomický vývoj v krajinách Vyšehradskej štvorky medzi rokmi 2013 až 2020. Po pochopení trendu vývoju v krajinách som sa zameril na priblíženie pandemickej situácie v každej krajine. Pretože to, ako krajina prežila a prekonala pandémiu má priamy dopad na vývoj ekonomiky. Po popise pandémie nasledovala analýza vývoju ekonomiky počas rokov 2019 a 2020. Táto analýza bola nesmierne dôležitá pre pochopenie následkov pandémie na konkurencieschopnosť krajín.

V závere bakalárskej práce som sa zameril na odporúčania krajinám Vyšehradskej štvorky na prekonanie následkov pandémie a zvýšenie svojej konkurencieschopnosti. Zdôraznil som hlavne potrebu vytvorenia novej legislatívy a následne som podotkol dôležitosť efektívneho čerpania finančných prostriedkov z EÚ pre obnovu ekonomiky, konkurencieschopnosti a posilnenie pripravenosti. Taktiež som navrhol individuálne odporúčanie pre všetky štyri krajiny. Pre Česko bude potrebná investícia do vzdelania a technológií. Maďarsko bude musieť znížiť svoj štátny dlh. Poľsko by sa malo zamerať na investovanie do zelenej ekonomiky a energie a Slovensko bude musieť investovať finančné prostriedky na zníženie nezamestnanosti.

Na záver by som rád podotkol, že zvládnutie pandémie nebolo vôbec ľahkou záležitosťou a každá krajina robila všetko preto, aby zabránila zbytočným obetiam a ekonomickým stratám. Pandémia bola niečím na čo nebol nikto pripravený, ale preto sa musíme z tejto situácie poučiť a do budúcnosti sa pripraviť na lepšie zvládnutie inej pandémie. Nehovorí sa nadarmo, že ten kto si nepamätá minulosť, je odsúdený k tomu ju zopakovať.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATURY

ARNOLD, Roger A., 2019. *Macroeconomics*. Thirteenth edition. Australia: Cengage. ISBN 978-1-337-61739-0.

BRČÁK, Josef a Bohuslav SEKERKA, 2010. *Makroekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-245-5.

CASE, Karl E., Ray C. FAIR a Sharon M. OSTER, 2020. *Principles of macroeconomics*. Thirteenth edition. Harlow, England: Pearson. ISBN 978-1-292-30382-6.

CZESANÝ, Slavoj a Zdenka JOHNSON, 2012. *Ekonomický cyklus, hospodářská politika a bohatství zemí*. 1. V Praze: Oeconomica. Odborná kniha s vědeckou redakcí. ISBN 978-802-4518-633.

HOLMAN, Robert, 2016. *Ekonomie*. 6. vydání. V Praze: C.H. Beck. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-278-6.

JUREČKA, Václav, 2017. *Makroekonomie*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0251-8.

KRUGMAN, Paul a Robin WELLS, 2015. *Macroeconomics*. 4. New York: Worth Publishers. ISBN 978-1-4641-1037-5.

MAITAH, Mansoor, 2010. *Makroekonomie v praxi*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-560-1.

MELECKÝ, Lukáš a Michaela STANIČKOVÁ, 2015. *Soudržnost a konkurenceschopnost vybraných zemí a regionů Evropské unie*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava. ISBN 978-80-248-3838-0.

MOSS, David A., 2014. *Concise guide to Macroeconomics: What Managers, Executives, and Students Need to Know*. 2. Boston: Harvard Business School Publishing. ISBN 9781625271976.

ROJÍČEK, Marek et al., 2016. *Makroekonomická analýza: teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5858-9

SAMUELSON, Paul Anthony a William D. NORDHAUS, 2013. *Ekonomie*. 19. Praha: NS Svoboda. ISBN 978-80-205-0629-0.

SOUKAL, Ivan, 2015. *Ekonomická gramotnost*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-554-7.

VITURKA, Milan a kolektiv, 2010. *Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3638-9.

VLČEK, Josef, 2016. *Ekonomie a ekonomika*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-807-5521-903.

INTERNETOVÉ ZDROJE

CSILLAG, Krisztina, Petra ĎURINOVÁ, Anna KOVÁČIKOVÁ a Odbor Parlamentný inštitút. *Aktualizácia opatrení na boj so sociálnoekonomickým dopadom pandémie ochorenia COVID-19 vo vybraných štátoch* [online]. 15. 05. 2020 [cit. 2021-04-30].

Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/Download.aspx?DocID=479668>

Europa.eu: Recovery and Resilience Facility: Maximum grant allocations [online], 2020.

European Union [cit. 2021-5-29]. Dostupné z:

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/about_the_european_commission/eu_budget/recovery_and_resilience_facility_.pdf

Eurostat: General government gross debt [online], ©2021. European Commission [cit.

2021-5-7]. Dostupné z:

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/teina230/default/table?lang=en>

Eurostat: HICP - inflation rate [online], ©2021. European Commission [cit. 2021-04-05].

Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00118/default/table?lang=en>

Eurostat: HICP (2015 = 100) - monthly data [online], ©2021. European Commission [cit.

2021-5-3]. Dostupné z:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/PRC_HICP_MMOR_custom_742649/default/table?lang=en

Eurostat: Real GDP growth rate [online], ©2021. European Commission [cit. 2021-03-

24]. Dostupné z:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00115/settings_1/table?lang=en

Eurostat: Real GDP per capita [online], ©2021. European Commission [cit. 2021-03-20].

Dostupné z:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_08_10/default/table?lang=en

Eurostat: Real labour productivity per person employed [online], ©2021. European

Commission [cit. 2021-5-3]. Dostupné z:

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tipsna71/default/table?lang=en>

Eurostat: Unemployment by sex and age [online], ©2021. European Commission [cit.

2021-5-4]. Dostupné z:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/UNE_RT_M_custom_742494/settings_1/table?lang=en

Gov.pl: Coronavirus: information and recommendations [online], ©2021. Rzeczpospolita Polska [cit. 2021-5-1]. Dostupné z: <https://www.gov.pl/web/coronavirus>

Human Development Reports: Human Development Index (HDI) [online], ©2021. United Nations Development Programme [cit. 2021-04-05]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/indicators/137506>

Koronavírus a Slovensko [online], ©2021. Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky [cit. 2021-5-1]. Dostupné z: <https://korona.gov.sk/>

Medzinárodné vzťahy [online], X. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2/2012, [cit. 2021-5-10]. ISSN 1336 – 1562. Dostupné z: <https://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2012-2.pdf>

Ministerstvo vnútra České republiky: Tiskové správy [online], ©2021. MVČR [cit. 2021-04-23]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/tiskove-zpravy-2020.aspx>

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky: Tlačové správy [online], ©2021. Ministerstvo vnútra SR [cit. 2021-5-1]. Dostupné z: <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy>

Ministerstvo zdravotníctví České republiky: Aktuálně o koronaviru [online], ©2021. Ministerstvo zdravotníctví České republiky [cit. 2021-04-23]. Dostupné z: <https://koronavirus.mzcr.cz/>

oecd.org: Current account balance [online], ©2021. OECD [cit. 2021-04-05]. Dostupné z: <https://data.oecd.org/trade/current-account-balance.htm>

oecd.org: Current account balance [online], ©2021. OECD [cit. 2021-5-6]. Dostupné z: <https://data.oecd.org/trade/current-account-balance.htm>

oecd.org: Quarterly GDP [online], 2021. ©OECD [cit. 2021-5-2]. Dostupné z: <https://data.oecd.org/gdp/quarterly-gdp.htm#indicator-chart>

oecd.org: Unemployment rate [online], 2021. ©OECD [cit. 2021-04-05]. Dostupné z: <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm>

U.S. Embassy in Hungary: COVID-19 Information [online], ©2021. U.S. Embassy in Hungary [cit. 2021-4-30]. Dostupné z: <https://hu.usembassy.gov/covid-19/>

World Health Organization. Health-topics: Coronavirus [online]. WHO ©2021 [cit. 2021-04-22]. Dostupné z: https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_1

World Health Organization: WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard [online], ©2021.
WHO [cit. 2021-04-23]. Dostupné z: <https://covid19.who.int/>

Worldometers: COVID-19 CORONAVIRUS PANDEMIC [online], ©2021.

Worldometers.info [cit. 2021-04-22]. Dostupné z:
<https://www.worldometers.info/coronavirus/>

ZOZNAM POUŽITÝCH SYMBOLOV A SKRATIEK

AD	Agregátny dopyt
CPI	Index spotrebiteľských cien
EÚ	Európska Únia
HDI	Human Development Index
HDP	Hrubý domáci produkt
HNP	Hrubý národný produkt
IMD	Institute for Management and Development
LRAS	Dlhodobá agregátna ponuka
PPI	Index cien výrobcov
SRAS	Krátkodobá agregátna ponuka
V4	Vyšehradská štvorka

ZOZNAM OBRÁZKOV

<i>Obrázok 1 Agregátny dopyt (Jurečka, 2017, s. 62)</i>	18
<i>Obrázok 2 Krátkodobá agregátna ponuka (Jurečka, 2017, s. 69)</i>	18
<i>Obrázok 3 Dlhodobá agregátna ponuka (Jurečka, 2017, s. 70).....</i>	19
<i>Obrázok 4 Dopytová inflácia (Jurečka, 2017, s.138)</i>	29
<i>Obrázok 5 Ponuková inflácia (Jurečka, 2017, s. 140).....</i>	30

ZOZNAM TABULIEK

<i>Tabuľka 1</i> Ročný vývoj reálneho HDP krajín V4 medzi rokmi 2013 až 2020 (vlastné spracovanie; European Union, ©1995-2021)	43
<i>Tabuľka 2</i> Ročný vývoj reálneho HDP na jedného obyvateľa krajín V4 medzi rokmi 2013 až 2020 (vlastné spracovanie; European Union, ©1995-2021)	44
<i>Tabuľka 3</i> Ročný vývoj inflácie krajín V4 medzi rokmi 2013 až 2020 (vlastné spracovanie; European Union, ©1995-2021)	46
<i>Tabuľka 4</i> Ročný vývoj nezamestnanosti krajín V4 medzi rokmi 2013 až 2020 (vlastné spracovanie; OECD, ©2021)	48
<i>Tabuľka 5</i> Ročný vývoj platobnej bilancie bežného účtu krajín V4 medzi rokmi 2013 až 2020 (vlastné spracovanie; OECD, ©2021)	49
<i>Tabuľka 6</i> Ročný vývoj HDI v krajinách V4 medzi rokmi 2013 až 2019 (vlastné spracovanie; UNDP, ©2021)	51
<i>Tabuľka 7</i> Údaje o pandémii COVID-19 v krajinách V4 ku 22.04.2021 (vlastné spracovanie; Worldometers, ©2021)	52
<i>Tabuľka 8</i> Týždenný prírastok nových pozitívnych prípadov ochorenia COVID-19 v krajinách V4 od 2.3.2020 do 12.4.2020 (Vlastné spracovanie; World Health Organization, ©2021)	54
<i>Tabuľka 9</i> Kvartálny vývoj reálneho HDP v krajinách V4 počas pandémie COVID-19 (vlastné spracovanie; OECD, ©2021)	65
<i>Tabuľka 10</i> Kvartálny vývoj produktivity práce jedného zamestnaného človeka v krajinách V4 (vlastné spracovanie; Eurostat ©2021)	66
<i>Tabuľka 11</i> Kvartálny vývoj platobnej bilancie bežného účtu počas pandémie COVID-19 (vlastné spracovanie; OECD, ©2021)	72
<i>Tabuľka 12</i> Kvartálny vývoj štátneho dlhu počas pandémie COVID-19 (vlastné spracovanie; Eurostat, ©2021)	74

ZOZNAM GRAFOV

<i>Graf 1 Ročný rast reálneho HDP krajín V4 medzi rokmi 2013-2020 (vlastné spracovanie; European Union, ©1995-2021)</i>	43
<i>Graf 2 Ročný vývoj reálneho HDP na jedného obyvateľa krajín V4 medzi rokmi 2013 až 2020 (vlastné spracovanie; European Union, ©1995-2021)</i>	45
<i>Graf 3 Ročný vývoj inflácie krajín V4 medzi rokmi 2013 až 2020 (vlastné spracovanie; European Union, ©1995-2021)</i>	46
<i>Graf 4 Ročný vývoj nezamestnanosti krajín V4 medzi rokmi 2013 až 2020 (vlastné spracovanie; OECD, ©2021)</i>	48
<i>Graf 5 Ročný vývoj platobnej bilancie bežného účtu krajín V4 medzi rokmi 2013 až 2020 (vlastné spracovanie; OECD, ©2021)</i>	50
<i>Graf 6 Ročný vývoj HDI v krajinách V4 medzi rokmi 2013 až 2019 (vlastné spracovanie; UNDP, ©2021)</i>	51
<i>Graf 7 Týždenný prírastok nových prípadov ochorenia COVID-19 v Česku od 2.3.2020 do 12.4.2021 (Vlastné spracovanie; World Health Organization, ©2021)</i>	56
<i>Graf 8 Týždenný prírastok nových prípadov ochorenia COVID-19 v Maďarsku od 2.3.2020 do 12.4.2021 (Vlastné spracovanie; World Health Organization, ©2021)</i>	58
<i>Graf 9 Týždenný prírastok nových prípadov ochorenia COVID-19 v Poľsku od 2.3.2020 do 12.4.2021 (Vlastné spracovanie; World Health Organization, ©2021)</i>	60
<i>Graf 10 Týždenný prírastok nových prípadov ochorenia COVID-19 na Slovensku od 2.3.2020 do 12.4.2021 (Vlastné spracovanie; World Health Organization, ©2021)</i>	62
<i>Graf 11 Kvartálny vývoj reálneho HDP v krajinách V4 počas pandémie COVID-19 (vlastné spracovanie; OECD, ©2021)</i>	65
<i>Graf 12 Kvartálny vývoj produktivity práce jedného zamestnaného človeka v krajinách V4 (vlastné spracovanie; Eurostat ©2021)</i>	66
<i>Graf 13 Mesačný vývoj inflácie počas pandémie COVID-19 (vlastné spracovanie; Eurostat, ©2021)</i>	68
<i>Graf 14 Mesačný vývoj nezamestnanosti počas pandémie COVID-19 (vlastné spracovanie; Eurostat, ©2021)</i>	70
<i>Graf 15 Kvartálny vývoj platobnej bilancie bežného účtu počas pandémie COVID-19 (vlastné spracovanie; OECD, ©2021)</i>	72
<i>Graf 16 Kvartálny vývoj štátneho dlhu počas pandémie COVID-19 (vlastné spracovanie; Eurostat, ©2021)</i>	75

ZOZNAM PRÍLOH

- Príloha I Mesačný vývoj inflácie počas pandémie COVID-19
- Príloha II Mesačný vývoj nezamestnanosti počas pandémie COVID-19

**PRÍLOHA I: MESAČNÝ VÝVOJ INFLÁCIE POČAS PANDÉMIE
COVID-19**

	EU27	Česko	Maďarsko	Poľsko	Slovensko
1-19	-0,8	1	0,3	-0,1	1,2
2-19	0,3	0,3	0,6	0,3	0,2
3-19	0,9	0,2	0,7	0,4	0,7
4-19	0,7	0,1	0,9	1	0,2
5-19	0,2	0,7	0,7	0,3	0,4
6-19	0,1	0,2	-0,2	0,2	0,1
7-19	-0,3	0,4	0,2	0,0	0,1
8-19	0,1	0,1	-0,1	-0,1	0,2
9-19	0,2	-0,5	0,0	0,1	0,1
10-19	0,2	0,5	0,6	0,3	-0,1
11-19	-0,2	0,1	0,1	0,1	0,2
12-19	0,3	0,2	0,3	0,6	-0,1
1-20	-0,7	1,6	0,9	0,7	1,3
2-20	0,2	0,3	0,3	0,6	0,1
3-20	0,5	0,0	0,2	0,2	0,0
4-20	0,2	-0,2	-0,5	0,0	-0,1
5-20	0,0	0,5	0,4	0,8	0,3
6-20	0,3	0,5	0,4	0,6	-0,1
7-20	-0,2	0,5	1,2	-0,1	0,1
8-20	-0,3	0,0	0,0	-0,1	-0,1
9-20	0,0	-0,6	-0,5	0,2	0,0
10-20	0,2	0,1	0,2	0,3	0,1
11-20	-0,3	-0,1	-0,2	0,0	0,1
12-20	0,3	-0,2	0,3	0,3	-0,1

**PRÍLOHA II: MESAČNÝ VÝVOJ NEZAMESTNANOSTI POČAS
PANDÉMIE COVID-19**

	EU27	Česko	Maďarsko	Poľsko	Slovensko
1-19	7,3	2,2	3,5	4,1	6
2-19	7,3	1,8	3,4	4	5,8
3-19	7,1	2,1	3,4	3,7	5,7
4-19	6,9	2	3,3	3,4	5,6
5-19	6,6	2	3,3	3,2	5,7
6-19	6,4	1,7	3,1	3,1	5,8
7-19	6,5	2,2	3,4	3,1	5,9
8-19	6,4	2,1	3,3	3,1	5,8
9-19	6,5	2,1	3,4	3,1	5,9
10-19	6,5	2,1	3,4	2,9	5,7
11-19	6,6	2,0	3,2	2,8	5,6
12-19	6,5	1,9	2,9	2,9	5,7
1-20	6,9	2,1	3,9	3,2	6,0
2-20	6,8	1,9	3,5	3,2	6,0
3-20	6,5	1,9	3,6	3,1	5,9
4-20	6,6	2,1	4,0	3,1	6,5
5-20	6,8	2,4	4,5	3,1	6,6
6-20	7,1	2,6	5,0	3,2	6,8
7-20	7,5	3,0	4,5	3,3	7,2
8-20	7,7	2,8	3,8	3,3	7,3
9-20	7,7	2,8	4,6	3,3	7,2
10-20	7,5	3,1	4,1	3,1	7,1
11-20	7,2	2,8	3,9	3,1	7,0
12-20	7,3	3,1	4,1	3,1	7,1
1-21	7,6	3,4	5,0	3,2	7,2